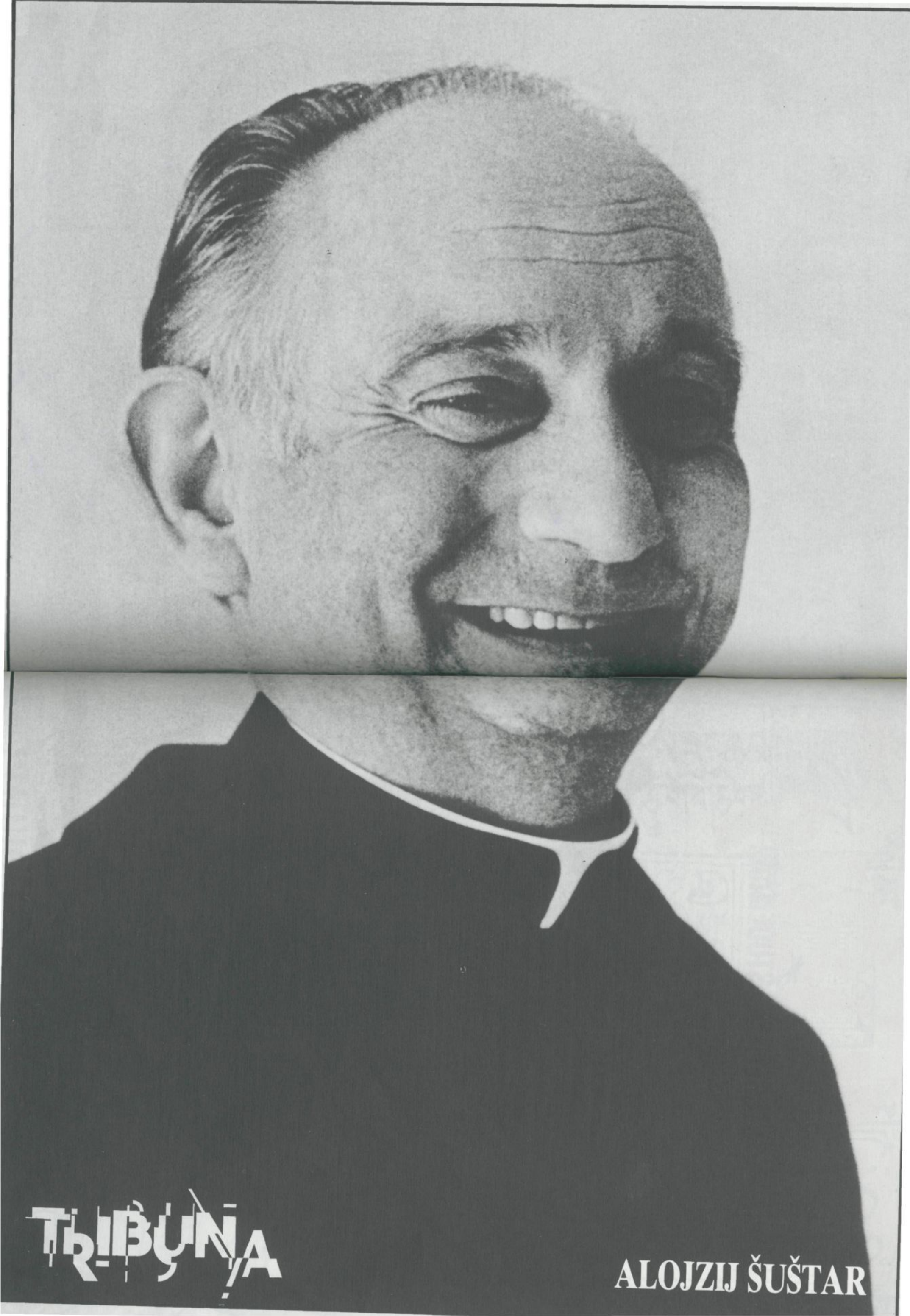

TRIBUNA

TRIBUNA

ALOJZIJ ŠUŠTAR

KAZALO

- 1 Hamfri
- 2 Slovenska država
- 9 Marš s faksa
- 14 Goldstein
- 18 USA
- 22 Zdenko in Jože
- 24 Stalinistična revolucija na slovenskem
- 26 Pulj 89
- 42 Ah, Tajska
- 44 Protokoli
- 48 Saj ni res – pa je!

Die Hard

Ljube bralke in dragi bralci, zadnjič sem bral o možu, ki se mu je moralo kar štirideset let kolcat, da je storil samomor. Tu pa se enim kolca že petinštirideset let, pa na samomor še pomislili niso.

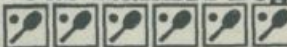
Še nedavno tega je imela cenzorska roka v naši majhni domovini odlične reflekse. Ponavadi so bili hitrejši od zakona samega in če se je slučajno kakšna uredniška zalega spozabila, so jih na to opozorili že v tiskarni in zadeva je bila v hipu urejena.

Toda prišli so boljši časi in z njimi laži o pravni državi. Država je stopila za korak bliže k zakonom, čeprav še ne povsem blizu. Dušebrižni tožilec, bogvedi kako, še zmeraj dobi surov izvod časopisa iz tiskarne. Časa je samo še nekaj uric, da prepreči pohujšanje. Toda ker so tudi tožilci samo ljudje, jim očke včasih zamižijo v nepravem trenutku in takoj je nesreča tu. Tako se je izmuznila tudi »Slovenska država« v prejšnji Tribuni. Jemati cajtunge iz prodaje pa je slaba reklama za državo in so to prakso v glavnem opustili, čeprav je šele takrat trenutek, ko bi sploh smeli stopiti na oder. Toda, ker prijateljev nikoli ne manjka in ker smo Slovenci narod s tako dobrimi prijatelji, da niti sovražnikov ne potrebujemo, imamo brate Srbe, da nas spomnijo, če smo slučajno pretiravali s popustljivostjo. Tako se za »Slovensko državo« slovenski dušebrižniki še zmenili niso, dokler niso stopili na sceno beograjski »bulevarci«, si začeli puliti lase in spomnili slovenske gumpce, da naj poštimajo šmrkavce. Če ne, da si lahko svoje amandmaje kar nekam zataknejo.

Priložnost je torej tu. Partija pokra je pripeljala do trenutka, ko je treba položiti karte na mizo in kmalu bo jasno, kdo je blefiral. Bog ne daj, da bomo kdaj žalovali za časi, ko smo imeli vsaj lastne rablje.

V Ljubljani, petek 13.

Vaš Hamfri Bogart

ps. TRIBUNA prosi državo, naj izpusti iz zapora. Otrok namreč ni lepo zapirati, ti se vohune namreč samo igrajo. Še kar naprej.

TRIBUNA je glasilo UK ZSMS Ljubljana. Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. V uredništvu dežuramo vsak delovni dan med 10. in 12. uro. Glavni urednik: Karli Erdlen. Odgovorni urednik: Tomi Drozg. Lektorica: Lily Potpara. Cena: 30000 din. Oproščeno temeljnega davka na promet po skepu št. 421-170 / 22. 4. 1973. Naslednja številka izide 30. oktobra. Naklada 6000 izvodov. Naslovna stran: DOMINIK ŠOLAR, poster: FOTODOKUMENTACIJA DELA.

SLOVENSKA DRŽAVA

FRONTA ZA SAMOSTOJNO SLOVENIJO

3. lipa – simbol večnosti slovenskega naroda

Lipa nastopa kot drevo življenja prvenstveno v srednji Evropi, na območju na katerem uspeva.

Pri Slovencih pa je bila lipa na vasi središče vsega družabnega življenja. Pod njo so se vršila vaška zborovanja, na katerih so se posvetovali hišni gospodarji o srenjskih zadevah, pod predsedstvom županov, ki so tudi razsojali pravde. Pri razsojanju in odločanju o skupnih zadevah so županu stali ob strani vaški starešine, kot je določala prastara slovenska navada.

Še v srednjem veku ni bilo po slovenskih krajih nobene cerkve, nobenega gradu, vasi, trga in mesta brez lipe, kar odgovarja dejstvu, da je bila Slovincem »sveto drevo«. Vaški zbori ter pravde, ki so se vršili pod lipo so zadobili pod Karlom Velikim pravno obliko, čeprav so obstajali že prej. Potemtakem že v Karantaniji, v času pokristjanjevanja ok. 750, čeprav večji del naših in tujih zgodovinarjev zaradi protislovenske ideologije političnih sistemov v katerih delujejo, vztrajno pišejo le o »slovanski« Karantaniji ter njenih »slovenskih« knezih, zanikajoč tako zgodno identiteto Slovencev v Zgodovini.

Lipa je bila deležna vseskozi visokega spoštovanja ne le pri kmetu, temveč tudi pri plemstvu in meščanstvu. Tudi ta okoliščina kaže, da je ista ideologija pri zgodovinarjih narekovala povsem umetno ločevanje slovenske družbe na »tujega« plemiča in »slovanskega« kmeta, katerega naj bi hejslovanstvo po tisočih letih suženjstva in podložništva dokončno odrešilo hlapčevskih spon. Primer spoštovanja lipe je znamenita lipa v Ljubljani, o katerih poje toliko ljudskih pesmi, ki je bila posekana l. 1638, kot piše Valvasor. Staro pripovedko o tej lipi in povodnem možu je Prešeren upodobil v znani pesmi.

Zbori in pravde pod lipo so bili del starega državnega prava Karantanije, ki ga celo sami zgodovinski viri nazivajo kot »institutio sclavenica« (slovensko pravo) ali tudi kot »consuetudo sclavorum« (slovenska navada). Imeli so izraziti značaj ljudskega prava, kakor je bilo na političnem polju že ustoličevanje. Ljudski zbori so po različnih slovenskih deželah imeli različna imena, največkrat »veča«, na Primorskem »sosednja«, na Štajerskem »sosednja«. Ohranili so se kot polnopravni ljudski parlament tja v 16. stol., ko so jih postopoma podredili deželni sodiščem.

Župani so obdržali svojo vlogo vse do konca fevdalne ureditve l. 1848, ko so postali navadni uradniki države. Znaki županove oblasti (insigniji) so bili: stolec, sodna palica in mošnja z listinami in pečatniki. Pri sodbah so glasove v prid ene ali druge stranke zarezovali na posebno palico, na roš (rovaš).

V slovenski Benečiji, ki je več stoletij spadala pod Beneško republiko in uživala obsežno samoupravo kakor poprej pod patriarhi, z namenom varovati mejo nasproti avstrijskim deželam so se znameniti zbori pod lipo ohranili do prenehanja omenjene republike (l. 1797) in še čez.

Zunaj vasi se po slovenskih deželah nahajajo lipe po različnih krajih ob starih gradovih, ob vodnjakih in še posebno ob cerkvah. Kadarkoli pa se je dogodilo kaj pomembnega za slovenski narod so zasadili lipo, ki jim je bil spomin na dogodek. Med te najbolj značilne lipe v svojstvu življenjskega drevesa sodi gotovo tkm. Turška lipa, kot jo imenujejo, zasajena ob zmagi nad Turki. Takšna Turška lipa se je ohranila npr. na Planini pri Sevnici.

V slovenskih narodnih pesmih, ki opevajo približevanje fantov k dekletom s pomočjo plesa pod lipo, se lipa izkazuje kot dejanski izvor življenja. Ta tradicija se je ohranila še danes na Koroškem in pomeni svečano uvajanje mladine v svet odraslih.

S pomočjo simbola lipe pa kaže, da obstaja tudi drugačna podoba slovenskega naroda, ki jo je treba še kar naprej odkrivati ter predstavljati široki slovenski javnosti, tako da Slovenci ne bodo občutili slovenstva kot ideološkega bremena, marveč kot resnično vrednoto.

4. črni panter – bojni znak Slovencev

Karantanija je imela kot vse zgodovinske kraljevine in kneževine lastni bojni znak. Že v 12. stol. ga lahko najdemo kot grb ali pečat karantanskih dežel in karantanske krajine oz. marke.

Vendar je lik panterja po svojem izvoru predkarantanski, o čemer pričajo naslednje najdbe:

– Med najlepše in najbolj ohranjenimi liki noriškega, tj. slovenskega panterja je gotovo tisti, ki je vzidan nad vhodom v cerkev z imenom Gospa Sveta na Koroškem iz časa rim. nadvlade

– Na podobno simboliko, tj. lik panterja, ki varuje vazo izobilja, kažeta tudi odlomka kamnov pri cerkvi v Dhovšah, severozahodno od Celovca. Na enem od

njiu je del vaze s ptico in trto, pod njo glava panterja. Na drugem odlomku so krila in rep pozoja (zmajevske kače), tj. simbola zla.

– V stolnici na Krki se nahaja podoben kamen s panterjem, ki varuje košaro oz. vazo izobilja, nad njo pa je vinska trta s pticami.

– Naslednji kamen s panterjem, ki drži prednjo taco na rogu izobilja je bil najden v vasi Löffelbach, blizu mesta Hartberg vzhodno od Gradca.

Ko se po propadu Rima izoblikuje Karantanska država, nam zgodovinske okoliščine kažejo, da je moral biti panter najprej bojni znak plastične oblike. Ko se na začetku obdobja križarskih vojn pojavijo bojni znaki na ščitih, je panterjev lik že izpričan tudi na ščitu karantanskega vojvode.

Iz ščitov se postopoma razvijejo deželni, rodbinski in vladarski grbi, ki se razmeroma hitro spreminjajo, vendar se simbol panterja kot bojnega znaka nikoli ne pojavi na teh grbih, saj ostaja vedno isti in stopi na prapor takrat, ko je potrebno, da se zbere slovenska vojska. Do tega sklepa se pride na podlagi tega dejstva, da koroški vojvode kot nosilci karantanske politične dediščine nimajo v svojih pečatih nikoli lik panterja na praporju. Iz tega je mogoče sklepati, kar smo zgoraj trdili, da je veljal za karantanske dežele bojni poziv pod znakom panterja.

Prapor s panterjem za vse dežele vojvodine Karantanije priča o prvotni zgodovinski kneževini, oz. o njenem zgodovinskem pravu, povzetem v »Privilegium maius«, ter o samostojni vojaški organiziranosti le-te.

Pomen panterja pa je bil vseskozi v tem, da je predstavljal varuha blagostanja in miru v deželi.

POLITIČNI IDEAL SLOVENCEV

Slovenci smo se zmeraj razvijali v skladu z ostalimi narodi v Evropi. Včasih smo bili malo pred drugimi, potem spet malo za drugimi, vendar pa vedno na ustreznem srednjeevropskem nivoju. To velja za slovensko kulturo in tudi za gospodarstvo. Obstaja pa še eno pomembno družbeno področje in to je politika. Na tem področju smo bili že v 8. stol. daleč pred drugimi in lahko trdimo, da se je svet demokracije naučil kar v precejšnji meri tudi od naših

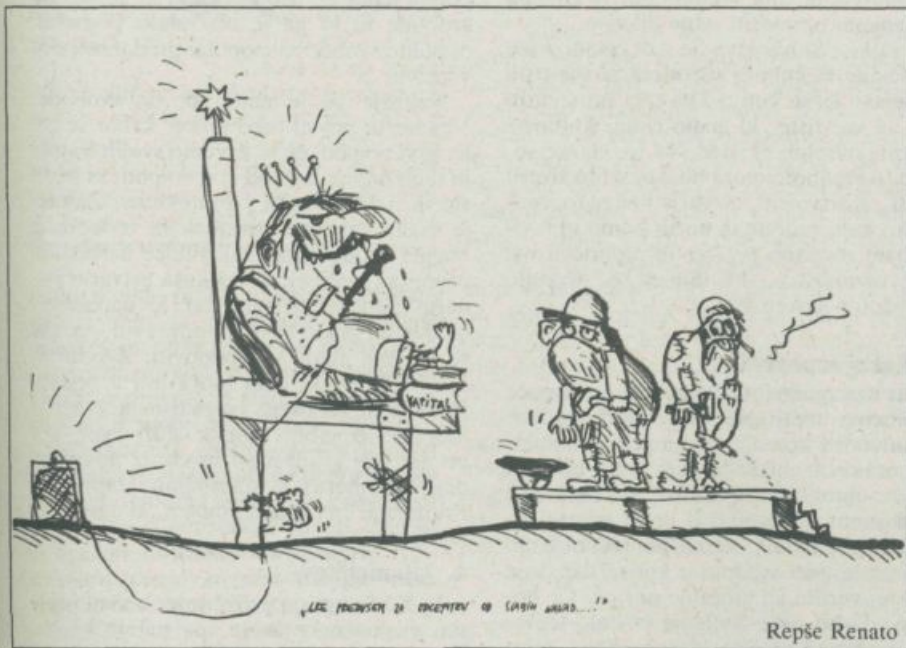
karantanskih prednikov. Ko smo izgubili neodvisnost, smo počasi zaostajali za drugimi narodi, kljub temu pa smo še vedno držali korak z njimi. Pomlad narodov leta 1848 ni minila brez Slovencev in programa Zedinjene Slovenije. Toda v 20. stol. smo prav na političnem področju zaostali za drugimi evropskimi narodi. Razlog za to je v tem, da smo Slovenci zahtevali le kulturno ter gospodarsko neodvisnost in samostojnost, ne pa tudi politične, kot večina ostalih narodov. Pa tudi zahteve po kulturni in gospodarski neodvisnosti nismo dosegli niti v A-O, niti v predvojni niti v povojni Jugoslaviji. Izkazalo se je torej, da ni mogoče doseči kulturne ter gospodarske neodvisnosti brez hkratne politične neodvisnosti. Ker smo zaostajali za drugimi na političnem področju, smo počasi začeli zaostajati tudi na kulturnem in gospodarskem področju. Če se hočemo rešiti iz nastalega položaja, moramo doseči naš politični ideal, ki je seveda neodvisna slovenska država.

njajo kot resnici. Tako zavestna laž more in mora omajati v temelju politično moralno našega naroda in treba jo je razgaliti, da se to prepreči. V ilustracijo slovenske zgodovine naj navedem srbsko. V nasprotju z nami pri njih vseslovanska in ideja o priključitvi nista igrali nobene vloge: najprej so osvobodili samega sebe in nikakor niso čakali na pomoč drugih »bratskih« narodov. Šele kasneje se je pojavila ideja o združitvi (priključitvi drugih ozemelj Srbije). Srbski narod ni sanjaril o kralju Matjažu, ampak je čutil potrebo osvoboditve in si je zgradil sam svojo državo. S tem je uresničil takoj v začetku svojega političnega življenja najvišji politični ideal: lastno državno obliko. Zato ga lahko po pravici imenujemo politični narod.

Zgled srbskega naroda, s katerim živimo v isti državi, nas uči, kaj nam je storiti. Prvi konkretni korak k spremembi našega položaja in naše miselnosti je postavitev tega ideala, zadnji bo njegova zunanja uresničitve.

o realnosti pa nas ne more in ne sme spraviti preko spoznanja: da če nas je le poldrug milijon in če bi nas bilo še desetkrat manj, nas nihče na svetu ne more odvezati zahteve, da če smo enkrat spoznali svoj krivični in hlapčevski položaj, vstanemo in se borimo in storimo vse, kar naša vest od nas zahteva. Kdor to občuti in ničesar ne stori, ga mora sramota ubiti. Lahko sicer ostanemo mirni, mrtvi, hladni in pred sramoto varni, ampak potem se nazivajmo odkritosrčno z imenom, ki ga zaslužimo.

Ko bo ideal lastne državne oblike sam po sebi rastel iz vseh nas, se bo vprašanje načina njegove uresničitve samo rešilo. Začel bo dobivati tla šele, kadar bo vsak izmed nas uredil vsako svoje dejanje z ozidrom na ta čin. Nikdar, ob nobeni priliki ga ne smemo izgubiti iz oči in zatajiti ga za nobeno ceno. Mladi slovenski tovariši! Ni lahko, kar vam priporočam. Ampak šele, kadar se bodo med nami našli ljudje, pripravljeni prenesti za svoje človeško dostojanstvo najtežjo žrtev, bomo gotovi človeka vrednega življenja.

Misel o neodvisni slovenski državi ni nekaj novega. Ta misel je že kar precej stara, toda bilo ji je posvečene premalo pozornosti. Prav zanimivo jo je opisal pisatelj Božo Vodušek v svojem članku z naslovom Etika in politična miselnost Slovencev (Slovenska misel stran 148). V skrajšani obliki vam predstavljamo njen najbolj zanimiv del:

Božo Vodušek

Etika in politična miselnost Slovencev

Ne bi govoril, če ne bi imel tega za svojo dolžnost. Imam namreč občutek, in ne vem, če je samo moj, da je naše javno mnenje tako dušeče od himbe in laži, da postaja neznosno.

Vsaka politika ima svoje laži. Laž, ki me duši, je prav posebne vrste. Ljudje se je namreč dobro zavedajo in to v zaprtih prostorih tudi izrekajo, le javno se ji kla-

Lastna državna oblika je za narod enak ideal kakor za posameznika osebna svoboda. Ona je za narod, kakor hitro se samega sebe zave, ravno tako nujna zapoved, samospoštovanja, kakor za posameznika! Če je naš slovenski narod še do danes ni zasnoval, je to znak prevelikega zaničevanja, podcenjevanja in premale zahtevnosti do samega sebe. Če govorim o etiki in politični miselnosti Slovencev, podčrtujem etiko zato, ker je to pri naši naravi treba. Kjer namreč drugi narodi vidijo krivico od strani drugih in instinktivno odgovorijo nanjo z odporom, vidimo mi le žrtev do samega sebe, ki jo tak odpor od nas zahteva. Ta naša posledica narave je, da smo majhni in številčno slabi, ter vsled tega do danes vedno le služili drugim. In potem jemljemo to realnost, češ, saj nas je le poldrug milijon in zakrivamo z njo svojo etično pomanjkljivost. Vse govorjenje

SLOVENSKA POT IZ RODA V ROD

1. Namesto uvoda

Pred davnimi časi... tako se začne resnična zgodba o narodu. Čigar zgodovinske izkušnje so zelo podobne slovenskim in se nadaljuje... v tistih časih, ko je bil Rimski imperij šele v povojih, je živel na Apeninskem polotoku narod, Etruščani po imenu, katerega plemstvo se je zaradi močnih notranjih nasprotij in lastnega uveljavljanja začelo povezovati z latinskimi patriciji, ki so na vse načine, s podkupovanjem z obljubami in s trgovskimi posli pridobivali v Etruriji zaveznike in na ta način rahljali njeno obrambno moč. Latinski nasilni politiki je zato uspelo, da so etruščanska mesta dala Latinom ladjeve, vojske in orožje in prehrano proti Kartaginem, njihovimi nekdajnimi zavezniki.

Po zmagi nad njimi je Rim dal etruščanskim mestom nove obljube in naložil nova bremena. Bridko spoznanje je prišlo prepozno, kajti od njih in za njimi je ostal samo zgodovinski spomin.

(prirejeno po knjigi: Anton Berlot - So bili Etruščani Slovani?)

2. Splošno o vrednotah

Vedno bolj pogosta in jasna znamenja krize, v katero je zašla zahodna civilizacija, katere del je tudi naša slovenska, kažejo, da je prišlo do velikih - danes očitno napačnih - sprememb v svetu vrednot, na katerih je temeljilo življenje ljudi dolga tisočletja.

Posledice se kažejo v krizi življenjskih usmeritev, v težavah pri izbiri ciljev, porajajo se vprašanja o smiselnosti samega življenja in nenazadnje o vrednostnih žrtvovanju določenim idejam. Blišč materialnih dobrin in tehničnega napredka, ki je po industrijski revoluciji postopoma zasenčil

duhovne vrednote starega in srednjega veka, je tudi sam izgubil svojo privlačno moč. Nekoč modernih ideologij in družbenih sistemov, ki iz njih izhajajo – tako kapitalističnih kot socialističnih tudi našega – to potrjujejo. Iz javnega, političnega, družbenega pa tudi cerkvenega življenja so se ljudje zatekli v svet zasebnega, osebne, osamljenega življenja, v svet prostega časa, med konjčke in vrtničke.

Danes vsi bolj ali manj razločno čutimo, da živimo v času krize vrednot. Sicer je verjetno vsaka kriza kriza vrednot ali pa sploh ni prava kriza. Naša kriza vrednot izvira iz konflikta vrednot. Za naša kultura

je značilno, da si ljudje prizadevamo za nasprotnoče si vrednote. Vrednostni svet je protisloven in zato so prišle vrednosti v krizo.

Vemo, kako je naš način življenja odvisen od energije, za katero potrebujemo celo jedrske elektrarne, hkrati pa hočemo čisto okolje. Hočemo čisto vodo in naravno hrano, zahtevamo visok hektarski pridelek, katerega ne more biti brez uporabe sodobnih umetnih gnojil in kemičnih zaščitnih sredstev. Hočemo biti politično suvereni in istočasno v jugoslovanski skupnosti. Hočemo kulturno sodelovanje z drugimi narodi in istočasno spoštovanje slovenske kulture in jezika še posebej v vseh javnih ustanovah. Tabela naših vrednot ni poenotena. Ne znamo jih urediti; ne vemo več, katere je potrebno postaviti višje. Tu je začetek krize naših vrednot, s tem pa navadno tudi kriza smisla življenja.

Ko neko splošno dobro vrednotimo in postavljamo na mesto vrednot, se pri tem zastavljajo vprašanja upravičenosti vrednotenja, ali so lahko določene vrednote utemeljene, ali so lahko določene vrednote za slehernega človeka, so obče veljavne in splošno obvezne, ali pa je zasebna stvar vsakega posameznika, prepuščena njegovemu okusu in samovolji.

Vrednota je tisto, kar je nekaj vredno. se pravi, kar zasluži, da je, kar hočemo, da

je. Imeti kaj za vrednoto, se pravi hoteti tisto uresničiti. Ne more biti predmet hladnega in nepristranskega ugotavljanja, marveč je zavzemanje za skupno stvar. Vrednota predpostavlja vrednotenje, predpostavlja človeka, ki kaj hoče. Tako ima vsaka vredota dve plati: objektivno in subjektivno, stvarno in osebno. Objektivno je tisto, kar kdo hoče, subjektivno pa to, zaradi česar kaj hoče in ga ima za vredno svojega hotenja. Zato ni prezreti pomembnega dejstva, da ni najpomembnejše vprašanje zgolj biti ali ne biti, saj bivanje ni gola danost ali celo vrženost temveč je poslanstvo, ki nas vedno vznemirja z vprašanjem: kako pravično biti, kako prav biti za druge in zase, da bo zaupanje, ki nam je izkazano s tem, da nam je bilo bivanje podarjeno, tudi upravičeno.

Da pa slovensko življenje le ne bi bilo tako brezsmiselno in brezizhodno, je potrebno poiskati pozabljene in nekaj spoštovane vrednote slovenskega naroda, njegovega jezika, kulture in izročila in jih dopolniti z novimi vrednotami, s tem pa udejanjeno upravičiti svoje bivanje.

Skratka. Slovenstvo je kot vsota naše zgodovine in kulture vrednota za vse tiste Slovence, ki se čutijo Slovenci po srcu in tudi za vse tiste, ki znajo ceniti kulturne dobrine nasploh ne glede na to, čigave so. In za to vrednoto mora biti smiselno živeti, delati, se žrtvovati, ustvarjati in za to izgorovati, kajti tudi na ta način bomo upravičili nam zaupano bivanje in prepričali vse tiste omahljivce, ki danes še dvomijo v vrednoto slovenstva.

3. Zakaj zapovedi

Ker nas zgodovina žal uči, da je mogoče slovenstvo imeti tudi za nevrednoto, kar nujno vodi v hotenje, da ga več ne bi bilo. Se moramo vseh tistih, ki k temu hotenju težijo, ubraniti. Ubranimo pa se lahko temu samo na ta način, da si postavimo norme (zapovedi), ki so po vrednotenju višje na lestevici vrednot – kot so današnje pravne, verske ali moralne norme. Če hočemo, da bo naše življenje postalo lepše, bolj prežeto z resnico in bogatejše – tako materialno kot kulturno – je potrebno, ponovno poudarjam, ovrednotiti slovenstvo in mu dati mesto, ki mu pripada. Da pa bomo ta cilj dosegli – kajti moj namen ni ustvarjati utvare in obljubljeni nebes na zemlji – so potrebna žrtvovanja, odrekanja in predvsem zakonitosti, katerih se moramo prav vsi brez izjeme držati. Ker bo le na ta način možno doseči cilje, ki smo si jih vedno želeli, vendar do današnjih dni nismo nikoli zbrali dovolj poguma, vztrajnosti, enotnosti, potrpežljivosti, spravnosti, čuta skupni pripadnosti in odločnosti. Zato smo se zaradi teh pomanjkljivosti vedno počutili zapostavljeni, zavrženi in ponižani, tudi opeharjeni. In pot iz začaranega kroga, ki se nakazuje sama po sebi, je ubesedena in prežeta seveda z motivom EDINOSTI, SREČE, SPRAVE – s slovenskimi zapovedmi, ki so rezultat večstoletnih izkušenj.

Vedno in povsod pa se bodo našli omah-
ljivci, ki bodo podvomili v pravilnost spre-

jemanja teh zapovedi. Ker bo omahljivec dvomil, bo dejal: popolna svoboda! Omahljivec bo ugovarjal: samoprevara, utvara in laž, ki si jo nočeš priznati. Zagovornik gre globlje: tudi omahljivci vidijo svobodo v ubogljivosti in predanosti. Kdor je pokoren postavam, je svoboden, kdor postave krši, pride v ječo. Stopnja človekove osvobojenosti je torej odvisna od predanosti postavi, ki vse ljudi brez izjeme postavlja v popolno odvisnost. Postava, ki nekemu dopušča, da se svojega tekmeča – pa naj bo zakonski ali politični – znebi, je polovičarska in ne prinaša prave svobode. In sedaj se vprašajmo, v kateri smeri bo osvoboditev: ali v smeri omahljivca, ali pa v smeri zagovornika, ki svojo odvisnost načelno priznava in jo prav s svojo vero še stopnjuje do popolne odvisnosti. Tu se omahljivec nenadoma znajde v kletki svoje lastne neodvisnosti, zagovorniku pa se odpro neslutena obzorja svobodne predanosti slovenstvu. Vedno bolj postaja neulovljiv, na zadnji postaji tega vratolomnega poleta najde še tisti okrušek, ki ga loči od svobode in ki ga je ob vzletu pogrešal: popolno svobodo v popolni predanosti slovenstvu.

Najtežje pa je najti pot do svobode. Vendar ta pot ni tako težka, kakor se zdi na prvi pogled, če se zavemo svojih lastnih in tujih napak, zablod in stranpoti, ki so jih storili naši predniki v preteklosti. Zatorej je vsaka zapoved povzete in izvlečle iz bogate zgodovinske zakladnice naroda, je primera (pridiga), ki poskuša ustvariti jasnejšo podobo tistega, kar je napačnega med nami in kar se mora odpraviti, oz. kar se ne sme nikoli več ponoviti. Zgodovinska izkušnja, ki nam mora biti v poduk. Primera ne zaobsega vsega tistega, česar se moramo izogibiti, ampak služi zgolj kot primer, saj gradi našo usodo iz posameznega (primera) k splošnemu (zapoved). Primera je ena izmed mnogih, ki utemeljujejo zapoved.

4. Utemeljitev

1. Kadarkoli je prišel tujec s svojo vojsko v slovenske kraje, pa naj je bil to: Turek, Napoleon, avstrijski cesar, srbski

 **slovenska
DRŽAVA**

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$15.00 per year
\$1.50 single issue

Advertising -45¢ per agate line

Unread and published monthly by Slovenian National Federation of Canada.
Lusatia in independent Slovenia Karada Treva x Karada
946 Euclid Ave., Toronto; ON M6G 1T3
Edited by Editorial Board
Uvijeku komunističke Slovenske Države
Zaključila komunističke SD:
Martin Dub
Cable 105, M6, 4311
Vila Baltimore, Argentine

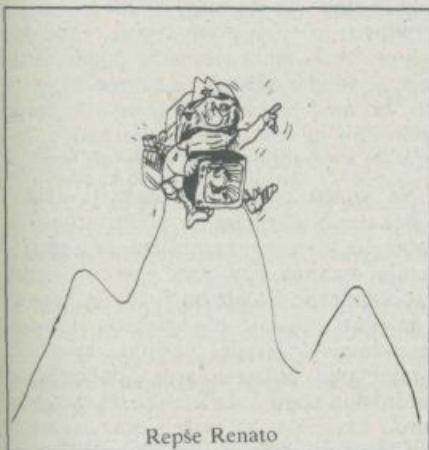
Luth & Jensen
79 Vickers Ave.
Toronto, ON M6E 4E3 Canada

Letna neročnina anada: Za Kanado in ZDA 15. dol., za Argentine in
Brazilijo po dogovoru. Anglija, Avstrila, Avstralija, Francija
in druge države 12. dol. 05. Po letniski pošti po dogovoru

Za poljskane članke odgovarja glavn. Ne ružno, da bi se avtorjeve
nazivane morali skladati s petini z mednarodno uradno in izdajatelj

kralj, Hitler ali Tito, vedno je našel opravičilo, da je lahko opravičil svoje dejanje. Kakšne narave so bila ta opravičila, bo marsikoga zanimalo. Toda, ali je sploh pomembna in bistvena narava opravičila, ki bi opravičila takšno dejanje, kot je zasledba slovenskega ozemlja s tujo vojsko.

Kljub tej nesprejemljivosti so to tujčevo dejanje nekateri Slovenci sprejeli za pravilno, celo odrešilno, ker so bili drugače nesposobni, da bi po zakoniti poti prevzeli oblast na slovenskem. Njemu pa izrazili neizmerno pokorščino in v zameno pridobili »farizejsko« oblast nad ostalimi Slovenci. Ali lahko potem še zmeraj govo-

Repše Renato

rimo o zakoniti suvereni oblasti, če nam vladajo ljudje, ki priznavajo nadoblast tujca. Jasnó je, da je ravno s prevaro dosegl tisto, kar je želel, če je hotel zavladati nad nami. S prevaro je med nas zanesel in ustvaril med nami neenotnost, razdvojenost in nesložnost. Razdvojil nas je med tiste, ki tujčevo nadoblast priznavajo in so njej pokorni, in med tiste, ki te nadoblasti ne priznavajo in se je želijo otrestiti. Zaradi naše notranje razklanosti si je ustvaril pogoje za izkoriščanje in preobražanje naših ljudi in dežele v prid njegovi deželi in ljudem. Začel se je proces asimilacije.

Tega se večina zaveda, ne ve se pa za vzrok in še manj se ve za možnosti zaustavitve tega procesa. S prevaro, ko je nekaterim podaril farizejsko oblast, je med nas vnesel lažni vtis, kakor da si sami vladamo. Med nami se najdejo kljub vsemu takšni, ki pravijo, da smo suvereni narod. Že res, da so niti sodne, zakonodaj in izvršilne oblasti navidezno v naših rokah, v kolikor so vsa dejanja usmerjena v tujčevo korist, odvzete pa bi nam bile te niti tisti trenutek, ko bi se poskušali upreti in zavreči tujčevo nadoblast. Ali lahko potem še govorimo o suverenosti, če nimamo v rokah moči, da bi se zoperstavili tujčevim odločitvam, ki so uperjene proti nam. Sploh pa ni bistveno, ali so te odločitve v skladu ali v nasprotju z našimi potrebami. Bistveno je samo to, da morajo biti vse odločitve in potrebe pa naj bodo to tiste, ki urejajo naš notranji družbeni odnos, in tiste, ki urejajo naš odnos navzven, tj. z drugo državo ali narodom, izključno plod naših želja, kajti šele takrat lahko govorimo o suverenosti

slovenskega naroda. Danes nekateri še v eni zvezi trdijo, da smo suvereni narod; to trdijo v zvezi z pristojnostmi, ki jih ima federacija na področju narodove obrambe, zunanje politike, itd. Če je narod suveren, potem nima nihče pravice v njegovem imenu odločati ali sprejemati odločitev, ki so temeljnega pomena za njegov obstoj, in te temelje iznesti iz slovenskega prostora.

Skratka, vse to pomeni, da se končno moramo zavesti dejstva, da ni tujčevo dejanje nič drugega kot okupacija in on pa nič drugega kot okupator, in da je to dejanje v veliki meri krivo zla in nesreče na slovenskem. Da je poleg tega kakršnokoli opravičilo nesprejemljivo, da je potrebno v skladu z okupacijskim stanjem tudi ravnati, kar pomeni, da se je potrebno zoperstaviti in se osvoboditi tuje nadvlade, obenem pa razkrinkati farizeje v lastnih vrstah in enkrat dokončno povedati, da je samo slovenski narod edini lastnik nad samim sabo in nad svojo zemljo, morjem in nebom.

2. Edina prava suverenost je možna zgolj z svobodno, samostojno in neodvisno slovensko državo. Zakaj je možna suverenost samo z lastno nacionalno državo?, ko je danes svet podvržen integrativnim tokom, kot je ES. Da že mogoče, da se današnji čas podirajo nekatere pregrade med državami, o katerih si pred leti niti sanjati nismo mogli. Toda nobena izmed držav, ki so jih zajeli integrativni tokovi, se ni pripravljena združiti do tiste mere, da bi se odrekla svojemu sedežu in volilni pravici v OZN, ker le-ta vedno, če ne drugače vsaj formalno, predstavlja simbol in upanje, zaupanje in verodostojnost, zagotovilo in zakonitost za suverenost in ozemeljsko integriteto vsem članicam v primeru, da bi prišlo pri eni izmed članic do kršitve tega načela. Kje pa lahko mi iščemo pravico v primeru, da bi prišlo do izrednih razmer in nastopa federalnih vojaških enot v Sloveniji. Ker je samo slovenski narod

Dominik

suveren, si nima nihče v Sloveniji pravice poklicati federalnih enot v Slovenijo. Zato tudi posredovanje teh enot ne bi imelo nobene legitimnosti. In vendar, če bo prišlo do izrednih razmer, si pomoči od zunaj ne moremo nadejati, ker zavezuje ostale države načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav, čeprav bo za nas izredno stanje pomenilo okupacijo. Ostali bomo sami v svojem boju.

Naslednje tehtno vprašanje, ki si ga moramo zastaviti, je, kaj predstavlja, ali bolje, kakšen je politični status Slovenije zunaj Jugoslavije? Državo, republiko, provinco, regijo ali kolonijo? Obravnavo bom začel z najslabšim političnim statusom, ki je danes prisoten v svetu, in končal z najboljšim političnim statusom. Politični status kolonije nimamo iz dveh razlogov. Prvič, če bi imeli status kolonije, potem bi nas obravnavali v OZN, ker bi spadali v kategorijo tistih držav, ki jih obravnava Deklaracija o priznanju neodvisnosti kolonialnim deželam in narodom (resolucije št. 1514 (XV) in bi se danes svetovna družba zavzemala za naša neodvisnost. In drugič, imamo veliko več notranje samouprave, kakor jo imajo kolonije. Če rečem, da imamo status regije, potem smo že dokaj blizu resnice. Skupnost Alpe-Adria je naša današnja stvarnost. Vendar mesto Slovenije kot nacionalnega osebka, ni v skupnosti, kjer se združujejo regije nacionalnih držav. Poteza vključitve v to skupnost v sedemdesetih letih je bila nič drugega kakor zamaskirani prodor navzven. In še to zunanjepolitično delovanje Slovenije nekatere politike v Jugoslaviji moti. Tja, kamor spadamo, je status provinc, ker je nam zagotovljena notranja samouprava z omejitvijo, da so hotenja celotne države pred hotenji province. Za konec sta ostala samo še dva statusa, o katerih lahko zaenkrat samo upamo in sanjamo, da se bosta uresničila. Takoj pa moram povedati, da se stanje samo od sebe ne bo spremenilo nam v prid, če se zanj ne bomo zavzemali in borili. Boljši status od vseh dosedanjih statusov je status republike, ki ga ima npr. Ukrajina, ki ima v OZN status stalne opazovalke. Torej je že bližje za današnji čas najboljšemu statusu, tj. statusu neodvisne in samostojne države, ker se lahko le na ta način:

– pridružimo tistim državam, ki danes skupaj krojijo usodo našega sveta;

– uresničimo tisto, da med zastavami, ki vihrajo pred OZN, vihra tudi slovenska zastava.

3. V avstrijski monarhiji, ki jo je nadvladoval državni aparat, popolnoma prežet z nemško nacionalno ideologijo, so se Slovenci v preteklem stoletju znašli v brezizhodnem položaju. Tedaj jim je panslovansko idejno gibanje ponudilo roko, da jih izvleče iz smrtnega objema velenemštva. In zavest, da pripadajo velikemu ljudstvu Slovanov, je takrat res odločilno vplivalo na njihovo narodno prebujenje in na odpor imperialističnim ciljem velenemštva.

se nadaljuje

UNIVERZITETNA KONFERENCA V LJUBLJANI

Po naključju sem ujel tistih nekaj minut oddaje na valu 202 in se nisem mogel umiriti od navdušenja, ko sem slišal, da ne gre tisto vsiljeno ime na živce le meni in mojim znancom. Iz vsega srca vam čestitam za idejo in prepričan sem da jo boste speljali, le dovolj vztrajni morate biti. Imejte za vzor dan D, ki se je pravkar končal. Jaz sem krepko občutil vso zgrešeno partijsko ideologijo in bil priča dogodkom, o katerih vi že lahko delno berete! Vso izobrazbo sem moral doseči ob delu v najbolj krutih možnih razmerah, ob prečutih nočeh in nazadnje sem dobil tisti neprijetni rdeči ovoj s smrdečim napisom... Upam, da bo kmalu možno te reči zamenjati, krvave zvezde pa zbrisati z registerskih tablic in slovenske zastave!

Za novo ime je najbrž več možnosti, izbrati pa ga je treba z mislijo, da se zgodovina Slovencev ni začela leta 45 in da Univerze ni ustanovila partija. Ta jo je kvečjemu zadušila! Izven Slovenije – mislim Jugoslavije, bi ime »Svobodna slovenska univerza« zvenelo malce nenavadno. Lepše se mi zdi le »Slovenska univerza« (v Ljubljani – v Mariboru), pa še kratko in jasno je. Če bi se odločili za kakšno ime, naj bi bilo le-to ime nekoga, ki je imel največ zaslug pri ustanovitvi Slovenske univerze. Ti možje so se izgubili v pozabi in jih je vsesplošna komunistična evforija prekrila. Ali je bil to dr. Rastokar ali dr. Plemelj naj odločijo ljudje, ki te dogodke poznajo. Menim pa, da imamo do njih velik dolg, tako kot do Slomška, ki so ga »odkrili« šele v tem letu. Zbrišimo končno naše zgodovinske sramote in postavimo vse može na mesta kakršna so si zaslužili! Ali nas bo še kar naprej sram?! Kaj res ne bomo nikoli končali s hlapčevanjem komurkoli?

Lepo pozdravljeni!

Emil Jurečič

RAZMIŠLJANJE V ZVEZI S PROTOKOLI

Začetek objavljanja židovskih Protokolov v Tribuni, vznemirjeno pismo v Lj Dnevniku in zdaj poročilo v časopisu o sodni pritožbi se je dotaknilo nekaj mojih notranjih globalnih opazovanj, ker me ta naš življenjsko zavozlani in ekološko propadajoči čas prizadeva. O tem sem pisal že v pismu. Zdaj pa bi rad pokazal še na nek splošno pomemben pojav. Ki se v dolgi dobi verjetno ni razvil namenoma. Kaže pa, da ni bil nikoli obravnavan.

Dva tisoč let je tega, kar se je židovska miselna struktura iz njihove specifične usode bližnjevzhodnega ljudstva brez dežele, brez zemlje, usmerila v grško in rimsko cesarstvo, v Evropo velikih možnosti. Po dva tisoč letih vidim, da je počasi in

neopazno precepila svoj miselni vrednostni sistem na ljudstva Evrope, in ta sistem se je zdaj razširil po vsem svetu. Dva tisoč let sta bila njihov obstoj in identiteta ogrožena, dokler ni ta identiteta prerasla v druge. Evropska ljudstva v tem posrednem, dolgem poteku z materialnim ozadjem, niso izgubila zemeljskih področij Evrope, v preveliki meri pa so izgubila svojo temeljno identiteto, ki je povezana s podnebno-krajinskimi značilnostmi in naravnimi zakonitostmi. Tega se zdaj ne zavedamo, vse razločnejše pa čutimo posledice nerazločne globinske ločenosti. Sodobni evropski narodi imajo zelo površinsko identiteto in le malo svojstvene pestrosti.

Židje so vsekakor bili v nečem sposobnejši od vseh drugih ljudstev, bili so poseben, nefrontalen duševni agens za duševno materialni razvoj in sistem, ki zdaj vlada. Svoj obstoj brez zemlje in nad neposrednim temeljnim delom z naravo so lovili z duševno iznajdljivostjo, najprej pri podatkih in nadomestkih, ki so počasi in neopazno zavzeli pri ljudeh večjo vrednost od temeljnih naravnih potreb bivanja, s katerimi se Židje v glavnem neposredno niso ukvarjali.

Za svoj obstoj brez bivanjskega dela v naravi so nujno potrebovali neko drugo sredstvo – simbol. Na tem področju so torej Židje bili in so fenomen zahodne civilizacije, ki je prerasla v svetovno. Nihče mi ne more dokazati, da poenostavljam in nakladam nekaj, kar ni res. Usodna duševna genialnost iz bivanjske smeri obstoja nad naravo, zunaj ujetosti od narave, je vodila razvoj denarja in neopazno širila stekanja življenjskih silnic v denar, z izkoriščanjem, animiranjem čutov, s širjenjem čutnih razsežnosti, to je od materialno neposrednih, telesnih, duševno-simbolnih do makro ideologij. Čuti so vir in hkrati meja vsega materializma. Toda prav tu vidim izvrženost naravnih zakonov. Dosedanja pojma razvoja in napredka ne presegata človekovih petih čutov, ki po naravni danosti v organizmu služijo kot sredstvo za življenje, torej so po naravi podrejeni življenju. Ta civilizacija je očitno življenje zbila na področje čutov samih po sebi. Trdim, da še ni stopila na področje in raven življenja! Ta civilizacija nikoli ne bo! Takrat pa se bo pojavilo še eno vprašanje, ki bo temeljnega pomena, v čem je posamezno življenje potrebno naravi?

Zahodni človek bo v tem času skrajnosti, ko nastopajo protislovja v degradacije življenja in čutov, prej ali slej dojel potrebo po novi kulturi bivanja naravnih zakonitosti, po katerih vsako bitje postaja avtentično v sebi in okolju. Protokoli nam lahko pokažejo sistem vložkov, in nas osvestijo, da smo zdaj mi, po izviru Evropejci, problematični, ne Židje!! Mi moramo sebe vzeti v roke, ne njih! To bi danes ob branju Protokolov podzavestno vsak čutil. Zato jih je vredno brati. Delati problem po vzorcu iz preteklosti o rasnem in verskem izzivanju, ki ga ni, je nesmisel.

Lojze Stanič

OKROGLA MIZA DA ali NE?

DA, vendar ne v tako težkih lahko bi rekli usodnih dne za Slovenijo, v katero spadate tudi vi slovenska alternativa. Zato se skupaj z vsemi zavedajte, da je navzven največ lahko doseči v slogi in polni enotnosti. Za dobro nas vseh gre, dejal bi za biti ali ne biti, tudi za vas alternativce. Poza bimo na medsebojna nasprotja in pomagajmo tistim, kateri se med vami vsemi za okroglo mizo v prvi bojni črti borijo za naš skupni boljši jutri, pa če tudi so iz vrst komunistov in socialistov. Tudi za vas alternativce je v teh prvih vrstah borbe dovolj prostora, nihče vas ne bo podil. Zavedajte se vendar dejstva, če nam sedaj spodleti, bo med prvimi najbolj udarilo borce prvih linij in vas vodstva alternative, čeprav ste v samoobrambi, našli vas bodo.

Na koncu pa bi želel zavzeti stališče o nekaterih alarmantnih polresnicah, kot ugotavlja v svojem razmišljanju ob sprejemanju amandmajev tov. France Tomšič v sobotni prilogi Dela od 7. 10. 89, ki so se v javnosti pojavile po sprejetju ustavnih amandmajev. Uradni politiki, ki so ob sprejemanju pokazali svojo pokončnost, modrost in pogum, za kar jim bo slovenski narod hvaležen, so pričeli omalovaževati slovensko alternativo, češ da so se takrat, ko so se oni (uradni politiki) borili za sprejem amandmajev, alternativci poskrili. Na žalost alternativa še nima, da ne citiram vsega... Iz tega je razvidno, da je še kako obstajala nevarnost uvedbe izrednega stanja in s tem okupacije Slovenije. Proti agresiji se lahko torej upremo samo s hitrim organiziranjem OF, do česar pa bi lahko prišlo samo v primeru, če agresorju ne bi uspelo zapreti vseh ključnih ljudi v Sloveniji – to velja za uradne politike kot tudi za predstavnike alternative. Iz tega logično sledi, da je bilo edino pravilno, da so se tisti, ki bi bili dolžni organizirati OF, obnašali samozaščitno. Zato to dejstvo ne bi smelo postati predmet politikantskega nabiranja točk v predvolilnem obdobju, konec citata.

Sami ste temu krivi in ne obtožujte druge, posebno ne tiste in takrat, ko so se borili tudi za vas, med tem ko ste se vi potegnili v samozaščito, torej pustili soborce na cedilu in stisnili rep med noge in sedaj zahtevate enako plačilo.

Zato vas alternativce pozivam in prosim, ne iščite priznanja in zaslug za nekaj, kar niste naredili oz. delali s svojo logično samozaščito in ta priznanja jemati tistim, ki so jih zaslužili, kar jim priznate tudi vi. Prosim vas, da se v tej bitki kot poraženci, za kar vas zmagovalci te bitke verjetno ne smatrajo, takoj in brezpogojno sestanete ob okrogli mizi zato, da boste v prid vse Slovenije drug drugemu pomagali in se ne le enkrat dogovorili, ampak dogovarjali, torej bili enotni vse do naše skupne zmage in to pod vodstvom tistih, kateri so pripravljeni žrtvovati največ, pa če tudi so komunisti. Verjetno vam nihče, pa tudi na

smrt obsojena Kučan in Smole, Potrč in Stanovnik ne bodo branili, da se kdor koli od vas alternativcev pojavi ramo ob rami in si med drugim tudi nabira predvolilne točke.

Samo pogledajte, kaj so na osnovi nacionalne enotnosti dosegli Srbi, katerim ni nihče pretil kot nam mali Sloveniji. V takozvano srbsko hemogenizacijo so se združili vsi od vladajočih komunistov, do pred tem njihovih največjih sovražnikov, revni in bogati, delavci in intelektualci in z blagoslovom srbske pravoslavne cerkve dosegli polno enotnost. Enotnost, katera jim je z res velikimi, že davno sprejetimi ustavnimi spremembami, katere so kot zelo pomembne in velike poveljevali in ves glas in smo jih lahko samo poslušali, v federaciji omogoča delovati njihov glasovalni stroj (7:2), ki ne bo nikdar dovolil preglašovanja.

Kaj pa mi mala Slovenija, kregamo se med seboj in se držimo starega reka: Če je meni crknila krava, naj kkrne se sosedu!, kar nas lahko drago stane, posebno naše sedanje vodstvo in vas vodstva alternative, tudi samozaščite ne boste imeli kje iskati. Če namreč Slovenija izgubi to bitko, bo izgubila tudi sedanje vodstvo in alternativo. Kdo vas bo potem toleriral in kdo sedel z vami za okroglo mizo, nihče, ker jo enostavno ne bo.

Če že zaradi sedaj veljavne jugoslovanske ustave v tem sporu ne morete kot alternativa neposredno sodelovati prav v prvih bojnih vrstah, vsaj pomagajte tistim, kateri to ne le lahko ampak tudi upajo. Postanite vsaj njihovo zaledje, zavedajoč se, da zmage v prvih bojnih vrstah ni brez povezave z dobro organiziranim zaledjem, kar v sedanjih razmerah lahko postanete prav vi alternativa vendar ne v samozaščiti. Pomagajte jim z zbiranjem, pripravljanjem in obdelavo, brcem prvih bojnih vrst, tako potrebne podatke, kajti to je naše edino orožje, kar se prav od vas alternative posebno lahko pričakuje, saj ste vendar največ iz vrst intelektualcev vseh vrst strok in rangov in si spotoma nabirali predvolilne točke. Torej pomagali boste tistim, ki so se kot sami priznate, borili v prvih vrstah, med tem ko ste vi bili v svoji logični samozaščiti. Zato jim ne očitajte tako pridobljenih točk, pregovor pravi »v nesreči spoznaš prijatelja!«

Slovenska alternativa, prosim vas kot intelektualce, da se pred okroglo mizo, kateri ne nasprotujem, nasprotno jo podpiram, mora preje doseči dokončna uveljavitev ustavnih dopolnil in šele potem razpravljati o čem drugem, saj se boste imeli s kom in o čem pogovarjati. Torej pohitite, sicer vas bodo zopet prehiteli srbski režimski pravniki.

Torej pod vodstvom tistih, pa če tudi so komunisti, kateri so verjetno tudi v vaše zadovoljstvo, v potu svojega obraza, osebne odgovornosti in osebne varnosti, katere smo mi navadni državljani Slovenije, tudi s solzami radosti v očeh samo občudovali in nehoti obljubljali pomoč in zvestobo ter verjetno tudi volilno točko, med tem ko so jih drugje v Jugoslaviji obsojali na smrt, že izbojevali prvo zmago.

Torej ven iz samozaščite, zaupajmo in pomagajmo jim, vredni so zaupanja!

Alternativci ne dovolite, da bi ti naši sedanji prvoborci, katerim priznate pogum in spoštovanje tudi vi, morali pri nadaljnjem dokazovanju v federaciji sklicevati se, da vse to počno po enotni volji, želji in zahtevi vse Slovenije razen samo vas, vodstev alternative. Namesto, da bi, kot sami ugotavljate, organizirali OF, organizirate samozaščito vas samih in tako prav proti njim organizirate še drugo zahrbtno fronto. Ali se sploh zavedate, kako majhne možnosti za zmago so na dveh frontah in to ne le ob neorganiziranem zaledju ampak političnih nasprotij in logičnim opravičilom o svoji, torej samo vaši samozaščiti?

Ljubljana, 10. 10. 1989.

S. C., Ljubljana

POZIV PODODBOROV MEŠČANSKE ZELENE STRANKE

Pododbori Meščanske zelene stranke:
Odbor za preprečitev ekološkega holokavsta med Karavankami in Julijci
Odbor za dolensko progo
Odbor Pro Ljubljana

Opozarjamo na prefinjeno taktiko v zvezi z izgradnjo karavanškega predora

ter obveščamo javnost, da karavanški predor nima ustrezne vertikalne prezračevalne naprave kot je bila predvidena v načrtu. Republiški komite za okolje naj prevzame v primeru otvoritve odgovornost za to področje. Trasa hitre ceste od Hrušice do Podvina ne ustreza nobenim ekološkim kriterijem in je planirana nepravilno. Pogoji za odprtje predora ni izgradnja avtoceste, temveč poprava trase hitre ceste, absolutni pogoj, brez katerega predor ne more biti odprt oz. conditio sine qua non predora pa je izgradnja oprtnega terminala jugoslovanskih železnic pri predoru, na katerega se naložijo vsi najtežji diesel tovornjaki, ki nimajo katalizatorjev, v tranzitu za Perzijo in druge dežele in se transportirajo po železnici do Dobove pri Zagrebu. Na ta način preprečimo popolno uničenje zraka v ljubljanski kotlini s strani dvajsetmilijonske dodatne količine vozil na tem klimatsko občutljivem področju, uničevanje podtalnih voda ter preprečevanje popolnega propada gozda v Karavankah in Julijcih zaradi onesnaževanja zraka s strani milijonskih kolon vozil brez čistilnih naprav oz. katalizatorjev. Na ta način se preprečijo tudi poplave v centru mesta Jesenic, erozija, velikanski prometni zamaški in slabšanje kvalitete življenja na teh slovenskih področjih. V kolikor denarja s strani konzorcija ne bo mogoče dobiti, naj se uporabi predvideni denar republike Avstrije za investicijo v Jugoslaviji s tem, da naj se preusmeri s ceste Šentilj-Zagreb na železnico Hrušica-Dobova in Šentilj-Zagreb.

Predlagamo odprtje železniške ali tramvajske proge Jesenice-Kranjska gora s ciljem, zmanjšati uničevanje gozdov in prometne zamaške ter izboljšati kvaliteto življenja.

Dolenska proga se lahko projektira samo na nerodni zemlji, še posebej naj obide temeniško in mirensko dolino. Projekt mora biti odobren s strani neodvisnih inštitutov.

Zahtevamo, da republiška skupščina in izvršni svet pospešita izgradnjo tramvajskega omrežja vsaj na nekaterih cestah, npr. Tržaški.

Zahtevamo izboljšave ljubljanskega vodovoda. Obnovo fasad in streh na celotnem področju mesta. Odpravo granitnih kock v conah za pešce iz ekoloških razlogov. Ekološki zbor Ljubljana m. p.

radio GLAS ljubljane

**STEREO * * * V ŽIVO
TUDI O VAŠIH PROBLEMih
POKLIČITE NAS: 328-954, 328-944**

KDO BO

REKTOR

Univerza ima novo vodstvo?

Po tej kratki diskusiji je dobila besedo še Statutarna komisija, ki je razložila pravila igre tega dne: ne šteje se le večina glasov prisotnih v posamezni delegaciji, ampak večina glasov cele delegacije, kar pomeni, da mora kandidat dobiti najmanj 11 glasov v študentski delegaciji, najmanj 11 v delegaciji delavcev in enako v delegaciji delegatov. (Če štejemo, da ima študentska delegacija 21 članov je 11 res večina, če pa upoštevamo, da je v delegaciji delavcev in delegatov po 22 članov, potem je bila ta razlaga nepravilna in velja za delegacijo študentov 11, za ostali dve pa 11+1.)

Ne glede na vse »jutranje« zadrege je le prišel čas, ko so delegati »odkorakali« k volilnim skrinjicam. Pri študentski skrinjici je nastal zaplet, ki je trajal kar celo uro. Zapaletlo se je okrog tistiga 22-tega delegata v študentski delegaciji. Da, študentje 21 delegatov, uporabniki in delavci pa po 22 delegatov. Nastala je dilema okrog delegatov CTK (Centralna tehniška knjižnica), ki je imela svojega delegata tudi v delegaciji študentov, na Univerzi pa so zopet razložili Statut UEKLJ po svoje.

Statut UEKLJ, 15. člen: Univerzitetni svet sestavljajo delegati delavcev in delegati študentov članic ter delegati družbene skupnosti.

Člen pa so razložili takole: CTK je članica, ker pa sama nima tripartitnega sveta (v svetu nima študentov), tudi nima delegata študenta.

Pa še to, sporni delegat študentov je Goraz Drevenssek. Kot predsednik UK ZSMS je na vse seje Svete Univerze vabljen, kot gost Sveta pa ima pravico govoriti le, če mu Zlobec dovoli, kot članu Sveta pa bi mu bila ta pravica dana in neodtujljiva. (Verjetno je bilo to znos spora, ki je šlo Univerzi v zno.) Medtem ko so se prizadete osebe zbrale okrog nastalega problema v posebni sobi, se je seja do nadaljevanja volitev nadaljevala s točko razno.

Univerzitetni svet je sprejel sklep, v katerem je predlagal vsem fakultetam, naj v letošnjem šolskem letu ne predavajo predmeta SLO in DSZ vsem 1. letnikom. V obdobju, ko bo predmet v »bunkerju«, se bo dokončno oblikovala njegova nova vsebina. Sklep je bil formuliran zgolj kot priporočilo, četudi je ena od nalog Univerze oblikovanje vsebine skupnih predmetov. US to dovoljuje. Te pravice si US ni poslužil. To bi bil lep preizkus moči Univerze in bojim se, da bi bili rezultati kaj klavni.

Prišli smo do rezultatov 1. kroga volitev. Kandidat za mesto rektorja prof. Jurak je dobil več glasov kot njegov proti kandidat prof. Peklenik, vendar ne tudi potrebne večine. V študentski

Veličastni »akt« volitev rektorja in prorektorjev se je pripetil 28. 9. 1989 v Zbornični dvorani na Univerzi.

Začelo se je ob 10 uri z uvodom predsednika tov. Zlobca, ki je najprej ugotovil, da so vse tri delegacije sklepčne in da je občutek odgovornosti primeren času, ki postavlja Univerzo pred odločilne odgovornosti v slovenskem prostoru.

Nato so izvolili Volilno komisijo in Komisijo za usklajevanje, sledilo je poročilo Kadrovske komisije, ki je vodila postopek volitev od začetka evidentacije 10. 3. do te seje. Poročevalec je končal z besedami: »Želja te hiše je, da se danes ta zastoj konča«.

Tik pred začetkom volitev je še enkrat prišel na dan problem izločitve prof. Veljka Rusa s kandidatne liste. Tov. Zlobec je to dejanje Sveta obrazložil z dejstvi, da kandidatura ni bila sprejeta, ker Veljko Rus ni v rednem delavnem razmerju z nobeno od članic Univerze. Poudaril je, da političnih vzrokov v tem primeru ni bilo, da pa ostaja odprto statutarно vprašanje (namreč: kandidat mora biti redni profesor – ali to pomeni zgolj naziv, ali tudi delavno mesto).

delegaciji je dobil prof. Jurak 1 glas, prof. Peklenik pa 2. Vsi ostali študentski volilci so oddali prazne glasovne lističe.

Od kandidatov za prorektorje sta najmanj glasov dobila prof. Sfiligojeva (24) in prof. Vodovnik (30) in sta tako izpadla iz nadaljnjih volitev. Že v prvem krogu je dobil potrebno večino glasov prof. Zupancič, vendar je to volilna komisija spregledala in tako so bili v drugem krogu volitev kandidati za rektorje prof. Bavdek, prof. Marušič, prof. Zupan in prof. Zupancič, kandidat za rektorja pa je bil prof. Jurak.

Rezultati 2. kroga volitev: vsi štirje prorektorji so dobili potrebno večino glasov, kandidat

za rektorja pa je dobil 1 glas pri študentih, 10 glasov pri delavcih in 17 glasov pri delegatih.

Svet univerze je sprejel imenovanje štirih prorektorjev. Komisija za usklajevanje (po 2 predstavnik iz vsake delegacije), pa je v posebnem prostoru začela z zadnjim poskusom poenotenje mnenj.

3. krog volitev ni prinesel bistvenih sprememb. Volilna komisija je ugotovila, da je prof. Jurak dobil potrebno večino glasov v delegaciji delavcev (11), in v delegaciji delegatov (15), pri študentih pa zopet le 1 glas (izjema, ki potrjuje pravilo).

Če pogledamo te rezultate še skozi prej omenjeno razlago

(11+1), potem kandidat za rektorja ni dobil potrebne večine niti v delegaciji delavcev.

Tov. Zlobec je v danem trenutku z obžalovanjem ugotovil, da mora US sprejeti sklep o ponovni evidentaciji za mesto rektorja. US je za rektorja imenoval prorektorja prof. Zupana.

Takrat pa se je začelo izlivanje strupa na študentsko delegacijo. Najprej je bilo prof. Juraku žal, da študentje niso imeli toliko volje, da bi se med tem časom z njim pogovorili. Zlobec je pripomnil, da je ena od pravic demokratizacije nedemokratičen nastop. Tov. Novak je vprašal, ali vseh 15.000 študentov soglaša s to odločitvijo. Še je bilo grenkih besed in še bi jih bilo, če se ne bi oglašila delegatka in vprašala ali ni to mogoče bumerang, ki se vrača zaradi izločitve kandidata Veljka Rusa in če se ne bi oglašil Predsednik Statutarne komisije, ki je prisotne opozoril, naj upoštevajo rezultate in pravila volitev. In nenazadnje je toča ponehala tudi zaradi enotnosti študentske delegacije in njihovega ponosa, ki je preprečil, da bi se spustili na nivo prerekanja in obtoževanja.

Na tej seji US pa niso le izvolili prorektorjev, ponovili evidentacije za rektorja, sprejeli sklepa o SLO, napadli študentske delegacije (naj povem še to, da je bilo prisotnih 20 študentov od 21 – študentje previrite, če mogoče ni bila zastopana ravno vaša Fakulteta), ampak so do UK ZSMS prejeli tudi pobudo za preimenovalje Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in obljubili, da bo tudi to ena od točk naslednjega SU.

Za konec pa še nekaj o nadaljnjih volitvah rektorja. 12. 7. je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o usmerjenem izobraževanju, ki v 154. členu opredeljuje znanstveno pedagoški svet kot strokovni organ, v katerem študentje lahko sodelujejo. Ena od nalog ZPS je tudi, da predlaga rektorja. S statutom se podrobneje določa število, način predlaganja in imenovanje članov ZPS, njegove naloge in način odločanja ter način sodelovanja študentov. 152. člen pa pravi, da strokovni organi (kar je tudi ZPS) dajejo mnenje in predloge svetu.

Torej mnenja in predloge in nič več in nič manj. O tem, ali bo svet le-ta upošteval ali ne, pa odloča svet sam. Ko bo ZPS predlagal US rektorja (v izvolitev), bo še vedno US samo izvolil rektorja izmed vseh kandidatov in mogoče bo izvoljen prav tisti, ki ga bo ZPS predlagal. Toliko v opozorilo vsem, ki zakon drugače razlagajo.

Pa še to: spreminjanje pravil igre sredi igre?! – saj volimo še vedno istega rektorja kot 10. 3. 1989.

Neva

Zadnje čase po nekaterih fakultetah buri duhove novica, ki je neresnična, predvsem pa je posledica napačne razlage Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o usmerjenem izobraževanju.

Že od samega Osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o usmerjenem izobraževanju z dne 26. oktobra 1988 je bilo čutiti, da si nekdo prizadeva uvesti določeno omejitev pri opravljanju izpitov na Univerzi. Nekateri fakultete so, še preden je bil Zakon sprejet, že zaračunavale tretje in nadaljnje opravljanje izpitov. Po ostrem protestu študentske organizacije in še posebej po februarški konferenci UK ZSMS LJUBLJANA, ko so predstavniki fakultet podprli predloge, ki smo jih oblikovali v predsedstvu taiste organizacije, so člen (11. člen novega, oziroma 38. člen prvotnega besedila Zakona o usm. izobraževanju) iz osnutka črtali. Namesto tega se je pojavil nov člen (53. člen novega, t.j. 99. a člen prvotnega besedila), ki predvideva, da imajo študenti pravico opravljati isti izpit trikrat v študijskem letu. Že takoj na začetku je bilo v komentarju k Osnutku tega predloga izrecno navedeno, da to ne pomeni, da bo študent »lelet« s faksa, če izpita ne opravi, čeprav je baje bilo prav s strani Univerze tudi to vključeno v predlog. Kakorkoli že, danes velja, da isti izpit lahko delamo samo trikrat v študijskem letu in če ga ne opravimo uspešno, ponavljamo ali pavziramo, če je izpit pogoj za vpis v naslednji letnik, sicer pa ga v naslednjem šolskem letu veselo lahko še trikrat opravljamo. Nobena visokošolska delovna organizacija, po domače fakulteta, ne more določiti drugačnih pogojev, saj s statutom lahko opredeli samo koliko rokov bo v posameznem izpitnem obdobju, v šolskem letu pa morajo biti vsaj trije.

V novem zakonu je prvič govora o ZNANSTVENO

CATCH 22

MARŠ S FAKSA!

Repše Renato

PEDAGOŠKEM SVETU, ki mu nekatere fakultete dajajo tudi določeno mero t.i. »izvršne oblasti«, ki pa mu po Zakonu ne pritiče. V Zakonu piše, citiram: (79. člen novega, oziroma 154. člen prvotnega besedila)

Visokošolske organizacije in Univerzi imajo znanstveno pedagoški svet kot STROKOVNI ORGAN, ki ga sestavljajo visokošolski učitelji, znanstveni delavci in sodelavci. Pri delu znanstveno pedagoškega sveta sodelujejo tudi predstavniki študentov. Iz nadaljnjega besedila je tudi razvidno, da ta svet opravlja izključno SVETOVALNO DELO, zato brez fakultetnega sveta (kjer imamo predstavnike tudi študentje), oziroma brez univerzitetnega sveta sam pedagoško znanstveni svet NE MORE sprejemati odločitev, razen v primeru sprejemanja vzgojno-izobraževalnih programov.

In kaj lahko k temu kratkemu komentarju še dodam?

Fakultetna administracija si Zakon tolmači seveda tako, kot njej godi, saj ve, da večina študentov zakona ne pozna. Ti dve obrazložitvi naj vam bosta v pomoč, če pa bi kdo želel sam pregledati besedilo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o usmerjenem izobraževanju, je ta vedno na voljo pri meni v Predsedstvu UK ZSMS Ljubljana na Kersnikovi 4 v sobi 109.

Zakon sem premlevala od lanskega oktobra!

NATALIJA GORŠČAK

ALI DRŽI, DA ČE TRIKRAT NE
NAREDIM IZPITA, LETIM NE SAMO
S FAKSA, TEMVEČ TUDI Z UNIVERZE?

Foto: Janez Zalaznik

Letos smo pri UK ZSMS prvič izdali koledarček za študente. Po skorajda desetih letih je to prva publikacija, v kateri študentje lahko najdejo koristne informacije, sploh pa je tak koledarček prispevek študentske organizacije, ti. odpiranju v Evropo, kajti na zahodnih univerzah so nekaj samo-umevnega.

Že dalj časa smo se pogovarjali o tem, da bi bilo dobro takšen koledarček izdati tudi pri nas in julija od besed prešli k dejanjem. V koledarčku, ki ga je do zaključka redakcije prejelo kakih 7000 brucov, je grobo opisana Univerzitetna organizacija in vsi njeni konstitutivni deli razen ŠOLTa, ki je po pomoti izpadel, zato bomo podatke o Študentski organizaciji ljudske tehnike objavili na koncu članka. Za tem so podatki o študentskem centru, Univerzi (izpadla je Višja pomorska šola), uradnih urah referatov za študentske zadeve po fakultetah in urniki fakul-

KOLEDARČEK ZA BRUCE

ŠTUDENSKI KOLEDAR 1989/90

tetnih knjižnic. Na koncu je še nekaj nasvetov, v katerih pa niso zajeti podatki o poceni gostilnah in o tem, kako priti do privatne sobe v Ljubljani. Izpadli so preprosto zato, ker, kot sem že v uvodnem besedilu koledarčka zapisala, poceni gostilne še kako hitro postanejo najdražje, medtem ko o tem, kako priti do privatne sobe, vemo toliko, kolikor vedo vsi študentje.

Do sedaj so koledarček dobili samo bruci, ki ga najbolj potrebujejo. Ostali študentje ga bodo prav tako dobili, vendar kasneje, saj Univerzitetna tiskarna, ki vso zadevo tiska, ne zmore v tako kratkem času natisniti toliko izvodov.

Koledarček ima seveda še mnogo pomanjkljivosti, zato bi bilo dobro, če bi vsi, ki imate kakršnekoli pripombe, to sporočili na UK ZSMS, Kersnikova 4, Ljubljana (za koledarček). Vsem, ki so pomotoma izpadli, pa se opravičujem.

NATALIJA

ŠOLT

KAJ JE TO?

Sekcije ŠOLT-a:

1. izobraževalna skupina,
2. mikror računalniška sek-
cija,
3. avto-šola,
4. foto-grupa,
5. foto-sekcija,
6. UFO-NLP sekcija,
7. sekcija za varstvo okolja.

Letna članarina za vse sekcije
je 10.000 dinarjev

Uradne ure tajništva ŠOLT-a so v času počitnic (od 1. 7. do 30. 8.) od 10. do 12. in od 14. do 16. ure vsak delavnik razen petka. Od 1. 9. naprej pa bodo uradne ure vsak delavnik od 10. do 16. ure.

Informacije dajemo in sprejemamo prijave za tečaje tudi po telefonu, 268-128.

Naš naslov je: ŠOLT - Študentska organizacija ljudske tehnike, Študentsko naselje blok 7 (klet), 61000 Ljubljana

1. Dejavnost izobraževalne skupine:

- tečaji tujih jezikov (angl., nem., ital., franc., španšč. in dr.),
- foto tečaji,
- računalniški tečaji (programski jeziki, sestavljanje računalnikov),
- strojepisni tečaji
- tečaji za voditelje čolnov,
- tečaji cestno-prometnih predpisov.

Tečaj cestno-prometnih predpisov bomo organizirali že v drugi polovici avgusta, ostali tečaji pa se začnejo v začetku oktobra. Pri vseh tečajih imajo študentje od 15 do 50 % popusta.

2. Mikror računalniška sek- cija:

- omogoča svojim članom delo na računalnikih (PC-AT in PC-XT),
- posreduje računalniške usluge študentov drugim organizacijam,
- spremlja softwarski in hardwarski razvoj računalništva v svetu.

3. Avto-šola:

- izvaja teoretični in praktični pouk kandidatov za voznike B kategorije. Študentom je zagotovljen 15 % popust.

4. Foto grupa:

- organizira razstave in se udeležuje razstav umetniške fotografije doma in v tujini,
- organizira predavanja in projekcije diapozitivov.

5. Foto sekcija:

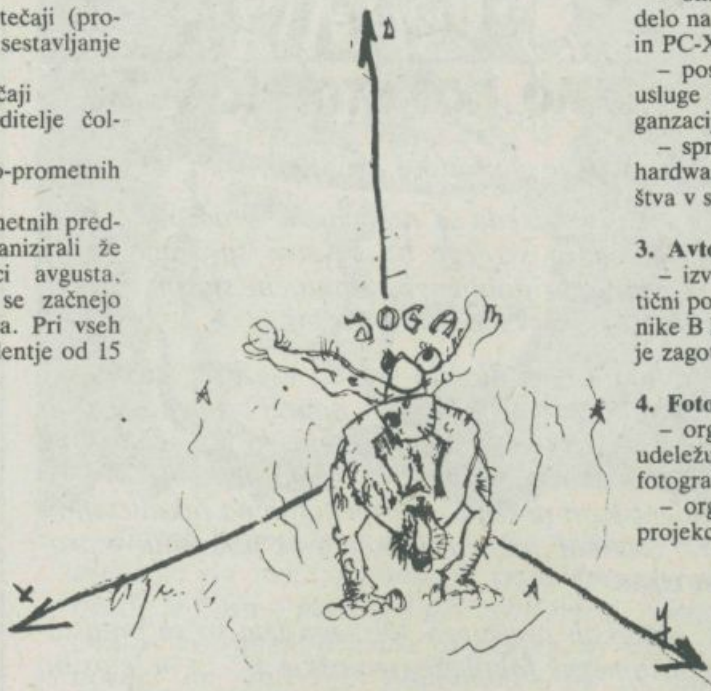
- omogoča študentom amatersko foto dejavnost (foto tečaji in praktično delo v temnicah),
- fotografiranje in izdelava fotografij za dokumente, in
- fotokopiranje.

6. UFO-NLP sekcija:

- zasleduje in spremlja UFO pojave (v ožjem in širšem okolju),
- izdaja svoja glasila.

7. Sekcija za varstvo okolja:

- trenutno je neaktivna, zaželeni so novi, dela voljni člani.

BRUCI

Ko se boste namestili v razkošnih sobanah in si boste opomogli od študentskega krsta boste morda zaslišali, da imate svoje voditelje ki jim je ime Univerzitetna konferenca ZSMS, in ti so letošnje poletje zelo mislili na vas: pripravili so **ŠTUDENSKI KOLEDAR**, poln nasvetov in informacij in če ga niste dobili ob podelitvi indeksov, ga poiščite v tajnistvu vaše fakultete.

ANABAPTISTI

Univerzitetna konferenca ZSMS je pričela z akcijo: **PREIME-NUJMO UNIVERZO!** Univerzo Edvardu Kardelju ali študentom? Ker ni nobenega dvoma, sporočajte svoje ideje za novo ime na naslov UK ZSMS Kersnikova 4, Ljubljana ali po telefonu 318-457.

DOBRO JUTRO

Da osnovne organizacije se spite, dokazuje udeležba na pogovoru, ki ga je pripravila Univerzitetna konferenca v sredo 4. 10. 1989. Govorilo se je o volitvah rektorja in prorektorjev, o novogradnji študentskega stolpiča, o problemu študentske prehrane, o Zakonu o usmerjenem izobraževanju, o predmetu SLO in DS, o študentski zvezi itd. Da so že budni, so dokazali medicinci, ekonomisti in Visja zdravstvena šola. Drugih predstavnikov fakultet ni bilo in osem članov predsedstva Univerzitetne konference, ki so pogovor vodili, je menda pozno v noč pilo pripravljene sokove.

HLAPEC JERNEJ

Delavci Filozofske fakultete so v četrtek 5. 10. ob 12. uri ustanovili neodvisen sindikat. Zraven programa, pravil in temeljnih zahtev so predložili tudi predlog zahtev za

BRUCOM

KAM Z 900 BRUCI? KAM Z MLADIMI RAZISKOVALCI, KAM Z RADIOM ŠTUDENT? KAM Z INTERESNIMI DEJAVNOSTMI? SAMO ENA REŠITEV JE!

ZGRADIMO NOV STOLPIČ V ŠN!

Pozdravljena stanovska družčina!

Te uvodne besede so namenjene brucem ki bodo v prvih tednih svojega brucovstva spoznali lepote svojega novopridobljenega stanu, in starim študentom, ki so stanovsko že (o)pečeni.

Tribuna se je odločila postati vse bolj študentski cajting in od današnje številke naprej bo nekaj njenih strani posvečeno izključno temam, ki bi vas utegnile zanimati. Pisalo se bo o dogajanju na Univerzi, v študentskem naselju, o pripetljajih na fakultetah in tudi o tem kaj počnemo in česa ne počnemo v prostem času.

V številkah prejšnjega šolskega leta so se predstavile posamezne fakultete (teološka, ff...) in letos bo prostor rezerviran za predstavitev vseh ostalih.

Kar takoj vabim vse osnovne organizacije na fakultetah in željne posameznike, da aktivirate zaprašene pisalne stroje in pišete o (ne)dogajanju na vaši fakulteti, o delovanju pokrajinskega kluba, o pevskem zboru, smučarskem klubu...

Če bi nam uspelo spregovoriti vsaj o delu študentskih dejavnosti, bi bil nemalokdo začuden ob dejstvu, da ob študijski preokupaciji in pivu moremo še kaj drugega. Ko nam je dolgčas in ne vemo kaj bi počeli beremo Tribuno in koristno je, če izvemo tudi kaj pametnega, zato zaključujem tale uvodnik v uredništvu za Univerzo.

Sergeja

višino osebnih dohodkov. Odločeni so, da bodo stvari reševali bolj odločno in korenito kot uradni sindikat.

PRIDNI

Osnovna organizacija ZSMS Medicinska fakulteta v Ljubljani (odsek za medicino in odsek za stomatologijo) je izdala novo številko svojega glasila **APENDIX**, katerega uredništvo se zavzema za boljši jutri vseh, ki so in ki bodo prišli na njihovo fakulteto. (Kaj pa vi, kaj pa vi??)

NA SVIDENJE PRIJATELJI

6. 10. 1989 je bila v Bohinju konferenca RK ZSMS in sprejeta sta bila amandmaja, ki jih je UK ZSMS predlagala k delovnemu besedilu Predloga Statuta Za-Svobodo Mislečega Sveta:

I. AMANDMA

V prvem odstavku uvodnega besedila se črtata v prvem stavku besedi »in študentskega«.

V uvodnem besedilu se doda peti odstavek, ki se glasi:

»Izhajajoč iz v preteklosti nasilne združitve mladinske in študentske organizacije v enotno mladinsko organizacijo ter kot izraz prizadevanj za neodvisno in samostojno univerzo, na XIII. kongresu ponovno nastaneta dve medsebojno neodvisni in samostojni organizaciji – ZSMS in študentska organizacija«.

IV. AMANDMA

Doda naj se nova 28. točka, ki se glasi:

»Študentski organizaciji na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in Univerzi v Mariboru postane pravnici naslednici Univerzitetnih organizacij ZSMS organiziranih po prejšnjem statutu«.

Sedanja 28. točka postane 29. točka.

V knjižnici, ki je nastala pod peresom Ilije Mrmaka, lahko preberemo: »vse, česar se učenec uči, mora biti prežeto z marksističnim gledanjem na naravo, družbo in človeka ter hkrati močno emocionalno zasnovano, da ne bi delovalo samo na zavest in prepričanje, marveč tudi na stališča, želje in motivacijo, da bi vzpodbujalo k aktivnosti« (str. 143–144). Knjižica, ki nosi zveneči naslov »Prispevki k marksistični zasnovanosti vzgoje in izobraževanja«, je še danes sveto pismo naših pedagogov. Študenti pedagogike se morajo skozi njene resnice prebijati kar preko treh izpitov. S takimi vsebinami podkovani teoretiki šolstva osmišljajo njegov nadaljni razvoj. Kdaj se bo Univerza, ki ima polna usta svoje akademčnosti, znebila dinozavrov, ki so vanjo prišli kot ideološki policaji delegirani s strani partije? Šele tedaj, ko ji bo to uspelo, se bo afirmirala kot ustanova vredna svojega imena.

Praporščaki marksizma-leninizma so videli v šolstvu orožje razrednega boja, ki bi naj vzgojil bodočega komunističnega nadčloveka, ki bi s svojo vsestransko razvito osebnostjo imperialistični intelektualizem zmlél v prah.

Z uvajanjem splošnih družboslovnih predmetov na vseh fakultetah so želeli s preverjenimi kadri in programi uvesti pravo vero. Posebno skrb so namenili »problematičnim« študijem. Vse, kar je bilo v bližini družboslovja, je moralo biti dvakrat preverjeno. Čistke, ki so jih izvajali po katedrah »posebnega družbenega pomena«, so pometle z drugače mislečimi, ki so se uspeli prebiti skozi prve ideološke filtre na poti do svojih doktoratov.

Univerza je za pokop ideoloških dinozavrov do danes naredila bore malo. Pravo vero širijo predavatelji sumljivih akademskih zaslug.

Resnice, s katerimi so doktorirali, nam danes lahko izva-bijo le prizanesljiv nasmešek.

V obveznih literaturah najdemo vsebine, ki jim danes več ne verjamejo niti njihovi avtorji. Toda to očitno za Univerzo ni zadosten razlog,

DENOMINACIJA

IZUMIRANJE

DINOZAVROV

Zaradi premajhne glave in prevelikega trebuha so od nekdanj ponosne vrste dinozavrov ostale le kosti – tako nas uči zgodovina. Njeno zmoto potrjujejo številni predmeti in njihovi nosilci na univerzi. »Razredne« in »domoljubne« vsebine, ki so jih na univerzi strpale razne partijske konference in kongresi, so predzgodovinski kolosi, ki strašijo študente in pričajo o preživetju dinozavrov v hramu učenosti. Marks je eno izmed svojih temeljnih del s katerim je utemeljeval revolucionarni nastop delavskega razreda začel z mislijo, da straši po svetu pošast komunizma. Njegov nasledek – marksistično-leninistično zasnovano izobraževanje, ki naj bi prispevalo k ustvarjanju »Novega človeka« straši po univerzi še danes, ko je komunizem končal s katastrofo, v katero je potegnil tudi svoje podanike.

da bi jih pokopala. Študenti, ki se morajo do svojih diplom prebiti tudi skozi ideološko navlako proletarskih znanosti tako nimajo nobenega vzvoda, s katerim bi dosegli odhod predmetov, ki so se izkazali kot neokusna šala zgodovine. Tako ostajajo na faksih iz preteklosti zaslužni ideologi, kot nekakšna usedlma.

Poseg marksistično-leninistične ideologije v našo družbo se je povsod končal s katastrofo. Gospodarski sistem je razpadel in iz ljudi ustvaril proletarce, ki se vse težje prebijajo iz dneva v dan.

Politični sistem je, na tako trhljih nogah, da ga lahko že manjši prepri podre. Poraz te ideologije postaja njenim nosilcem očiten do te mere, da se skupaj z modricami, ki so jih skupili, umikajo iz politike in ekonomije. Šolstvo pa ostaja več ali manj ob strani. Zaslužneži za ekonomsko katastrofo odhajajo v pokoj, zaslužneži za šolsko pa ostajajo.

Kako dolgo še?

Če se Univerza ne bo otreznila in začela iskati način, kako se iznebiti dinozavrov, ji grozi, da bo skupaj z njimi živa pokopana. To, kar se je zgodilo katedri za STM na FSPN, visi kot grožnja nad celo Univerzo. Zaradi neumnosti, ki so jih tam poučevali, je že pred leti zmanjkalo študentov, ki bi bili voljni poslušati instant resnice. Tako se je letos javil samo en nadobudnež, ki je želel izpolniti svoje poznavanje instant ideologije.

Kljub temu, da katedri že leta ni uspela vpisati zadostnega števila študentov za potek predavanj in pridobivanje sredstev, njeni botri tega vztrajno nočejo opaziti. Tako imamo na Univerzi katedro, ki nima študentov. Izpraznjene klopi FSPN so grožnja Univerzi.

V tem kontekstu je razmišljanje o spremembi imena Univerze, ki bi naj označil njeno deideologizacijo, zatiskanje oči pred resnico. Najprej je potrebno še živeče dinozavre postaviti v muzej in nato spremeniti naziv ustanove, ki se danes imenuje Univerza.

PETER KOPŠE

Gospod Goldstein, kako bi vi nepoučenemu bralcu odgovorili na vprašanje, kaj so to »Protokoli sionskih modrecev«?

Da so falsifikat, izdelan v Rusiji v začetku 20. stoletja po naročilu ruske carske policije, da bi opravičili diskriminacijo Židov in pogrome, ki so jih izvajali nad njimi. Ti protokoli so nato krožili po Evropi, bili že skoraj pozabljeni in ponovno oživiljeni s pojavom nacizma. Nacisti so jih tiskali v stotisočih izvodih in več jezikih, nakar so Židje na več krajih sprožili sodne procese z namenom dokazati, da je to navaden falsifikat. Glavni proces je potekal v Bernu leta 1935. Trajal je nekaj mesecev in sodišče je presodilo, da so »protokoli« falsifikat. Enako velja tudi za procese v ostalih krajih, na primer v Parizu, Johannesburgu itd. Ugotovili so, da leta 1897 v Baslu na prvem sionističnem kongresu ni bilo nikakršnih tajnih sej, kar so potrdile tudi priče – udeleženci tega kongresa. Hkrati je bilo ugotovljeno, kdo in kdaj je naročil falsifikat, kar so potrdile priče – člani carske vlade. Židovske organizacije povsod po svetu so na ta falsifikat zelo občutljive, ker ga je nacizem v tridesetih letih uporabil kot argument, da so Židje nevarni za cel svet in da jih je prav zato treba uničiti. Torej je to propagandistični dokument. V Jugoslaviji se je prvič pojavil leta 1936. Zveza židovskih občin v Jugoslaviji je zahtevala prepoved in jo tudi dosegla. Zgodba se je ponovila leta 1983, ko je od omke iz protokolov objavila »Ilustrovana Politika«. Torej, Vi morate bralce opozoriti, da objavljate falsifikat, saj kakor v trgovini ne morete plačati mleka s ponarejenim bankovcem, ne smete objavljati falsifikata brez ustreznega opozorila.

Že, toda informirali smo se na več straneh in dobivali kaj različne odgovore, tudi od poznavalcev. In če je stvar res tako notoričen falsifikat, zakaj potem povsod preprečujete objavo? Ali ne bi bilo tudi za Žide bolje, če se ta tabu razkrije?

Jaz sploh nisem proti objavi. Kot založnik sem se tudi sam zavzemal za njo, tudi za objavo »Mein Kampf«, če že hočete, a ni bilo sprejeto. Po-

Intervju – gospod Slavko

GOLDSTEIN

antisemitizem in protokoli

Foto: Barbara Sršen

Številni odmevi v časopisju, predvsem pa ovadba proti odgovornemu uredniku Tribune po 134. členu kazenskega zakona (rasna in verska nestrpnost), ki jo je na ljubljanskem tožilstvu podpisal Mladen A. Švarc, sta pripeljala do pričujočega razgovora s podpredsednikom jugoslovanske židovske skupnosti, predsednikom zagrebške židovske občine, sicer pa znanim publicistom in eno najvidnejših oseb hrvaške alternativne politike, gospodom Slavkom Goldsteinom. Cenjeno bralstvo zato naprošam, da mi oprostijo, ker je beseda tekla zgolj o židovstvu, a Tribuno in sogovornika ta trenutek veže predvsem to. Intervju je seveda avtoriziran.

T.D.

litično gledano, sem tudi jaz za to, da se objavi, vendar s komentarjem. Že zato, da se ve, kakšne umazanije so se počele proti Židom. Jasno mora pisati: to je falsifikat, nastal tam in takrat, ugotovljeno na sodišču tam in takrat. NI kriterija nad resnico, časopis ali knjiga pa za objavo dopuščata razne interpretacije.

Za spremno besedo smo bili dogovorjeni z Mladonom A. Švarcem in sicer za deset tipkanih strani teksta, a je dan pred oddajo zadnjih tekstov v tiskarno javil, da se mu gabi pisati o tem, kar zame seveda ni argument in kar je drugo, ovadba se nanaša na 134. člen kazenskega zakona, kar je politični delikt in ne razpečevanje falsifikata?!

Sem proti vsem političnim procesom in če bi ovadbo dal jaz, bi jo zaradi objave in razširjanja falsifikata brez opozorila.

Zanimivo je tudi, da se vsaj do sedaj ni še nihče oglasil na Tribuni in prinesel kakšnega komentarja k »protokolom«, ali kako drugače zahteval pojasnila, razen seveda M. A. Švarca, ki pa je tudi najprej napisal ovadbo in ne komentarja?!

Poglejte, tudi jaz sem za vaš primer zvedel šele pred dnevi iz poročila s seje Jugoslovanske židovske skupnosti v Beogradu, čeprav sem podpredsednik omenjene zveze in predsednik zagrebške židovske občine. Zanimivo bi bilo vedeti, kako bi reagirali Slovenci, če bi sedaj v Beogradu objavili podoben falsifikat o sestanku slovenskih modrecev?

Mislim, da sploh ne bi reagirali. Poglejte, ves čas govoriva o protokolih kot o notoričnem falsifikatu, poljudnejše slovenske enciklopedije pa jih sploh ne omenjajo?

V Sloveniji brez Prekmurja je bilo pred vojno sto Židov, sedaj jih je pa še kakšnih osemdeset, torej to ni slovenski problem. V Enciklopediji Jugoslavije jih boste pa našli. Sicer pa, med Slovenci in Židi so obstajali problemi že v srednjem veku, ko so bili 1515. leta pregnani iz Ljubljane, iz Maribora pa že 1496, če se ne motim.

Ali se vam ne zdi, da je antisemitizem povsod po svetu mnogo bolj notoričen pojav, kot pa protokoli. Zakaj?

Foto: Barbara Sršen

O tem je bilo napisanih na kupe knjig, med njimi izredna knjiga Hanne Arendt, po mojem mnenju najpametnejše ženske 20. stoletja, nedavno umrle, emancipirane Židovke.

Napisala je odlično knjigo o totalitarizmu, kjer obravnava antisemitizem kot del splošno-totalitarističnih idej. Antisemitizem se je začel v 3. in 4. stoletju, ko je Rim postajal krščanski. Takrat so nastajali predpisi, ki so temelj današnjega antisemitizma. Najzgodnejše poreklo antisemi-

tizma pa je vsekakor verska eksplozivnost krščanstva in religiozni miti. Nekdo je enostavno moral biti kriv za Kristusovo smrt. In tako so Žide proglasili za krive, tako se je tudi prva križarska vojna začela s pobijanjem Židov. Zatekli so se med drugim tudi k vam v Slovenijo. Naslednji vzrok za antisemitizem je židovska avtoizolacija in ksenofobija, večno nezaupanje do tujca, židje pa so bili povsod tujci. Židje se imajo za izbrano ljudstvo in po Bibliji niso dobili ugodnosti, temveč obveze: »Če boste moj narod izbrali, potem dobite obljubljeno

deželo in imeli boste lepše življenje.« In tako so se Židje držali predpisanih obvez, ki so jih naredile posebne. Med drugim se niso ženili z Nežidovkami, ker jim je bilo to prepovedano.

Je tako še danes?

V glavnem ne. Jaz sem na primer poročen s Hrvatico. Mešani zakoni danes niso več prepovedani, toda pripadnost židovski religiji se meri po materi in tako je nekaj te avtoizolacije prisotne tudi še danes.

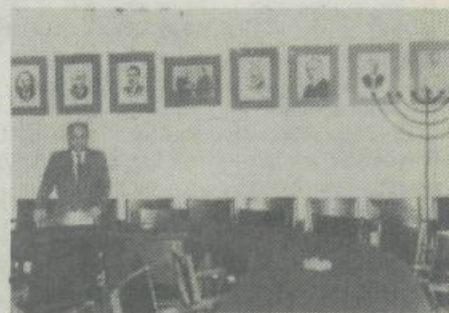
Četrty vzrok antisemitizma pa je kompleks žrtvenega jagnjeta. V težavah narodi zmeraj iščejo krivca za svoje težave. Na primer Slovenci in Srbi so prepričani, da so zahodne republike izropale Srbijo. Slovenci pa sodijo, da dajejo preveč in da so za vse to krive centralistične oblasti, krivi pa niso ne eni ne drugi, temveč sistem. In tako mora biti nekdo kriv za vse in v srednjem veku so bili to Židje, ki jim je bilo prepovedano vse razen trgovine in denarništva. Trгоvec pa je bil v srednjem veku notoričen prevarant. Peta komponenta antisemitizma je konkurenca. Prišlo je 19. stoletje, ko je trgovina postala nosilec razvoja. Židje so zaradi tradicije in že vpeljanih zvez postali uspešni in nov razlog za antisemitizem je bil tu. Zraven tega je pri Židih obstajal kompleks proti trgovini, ker so to morali delati in takoj, ko so obogateli, so začeli odhajati med advokate, arhitekte, uveljavili so se kot glasbeniki itd., kar predstavlja zbijanje tega trgovskega kompleksa.

Ali niso Židje s svojim kapitalom pomagali celo Hitlerju na oblast, ker je obljubljal, da bo uničil komunizem?

To ni res. Hitler je financiral stranko s kapitalom iz raznih virov, vendar ne židovskih. Hitlerju ameriški Židje niso nikoli pomagali, to je neumnost.

Židje in Slovenci – ali ne gre tu celo za neko sorodnost usod malih narodov?

Seveda je veliko sorodnega, vendar poistovetiti se tega ne da. »Protokoli« niso odraz židovskega razpoloženja, Židje nikoli niso imeli težnje zavladati svetu, tem-

več so želeli svet, ki nas zapostavlja, pustiti pri miru in mirno oditi v Palestino.

Koliko Židov živi danes v Jugoslaviji?

V Zvezo židovskih občin Jugoslavije je danes včlanjenih šest tisoč židov: v Beogradu 1600, Zagrebu 1300 in Sarajevu 1000, vseh občin pa je nekaj nad 30. V več-

jih občinah so tudi sinagoge in ljudje čutijo pripadnost tej tradiciji, saj židovstvo ni samo religija, temveč tudi narodnost, in tako tudi v odnosu do okolja v katerem živijo, ne glede na republiko, živijo tradicionalno židovsko. Kjerkoli delujejo, se trudijo delovati konstruktivno in so danes zelo kreativni na mnogih področjih. Pred vojno jih je v Jugoslaviji živel 75000, a jih je vojno preživel le 16000. V občini, kjer sedaj sediva, jih je pred vojno živel 11000, živih pa je ostalo 2000. Blizu 9000 pa jih je bilo pobitih širom po taboriščih.

Kaj pa financiranje židovskih občin danes?

Precej si pomagamo med seboj. Vzdržujemo se s članarinami, oddajo nepremičnin, pri posebnih stvareh pa nam pomaga Svetovna židovska organizacija: na primer, Dom za ostarele v Zagrebu se sam vzdržuje s 40 %, ostalo prispeva Svetovna židovska organizacija.

Ali bi po vašem mnenju protokoli res lahko vzbudili slovenski antisemitizem?

V Sloveniji je bil antisemitizem dolgotrajen proces. Židje so v Sloveniji slabo shajali predvsem v 19. stoletju, ko jim je povsod drugod v Jugoslaviji šlo zelo dobro. Sedaj je bistveno drugače. Civilizacijski in demokratični napredek pomeni negacijo antisemitizma, ki je sestavina totalitarizma, ki sodi v preteklost raznih verskih fanatizmov, ki so nezdržljivi s sodobnimi gibanji. In da bi slovenska demokratična gibanja dosegla željeno veljavo mislim, da se takšne stvari ne bi smele objavljati, saj se popolnoma nehote lahko obrnejo proti Slovincem. Židom takšni antisemitski pojavi ne morejo več škoditi, lahko pa škodijo Sloveniji in njeni sliki pred svetom. Kadar gre za tako delikatne reči, še odprte rane nekega ljudstva, je treba biti vzdržan in ne izzivati vsemogoče interpretacije.

Sionistično gibanje pomeni, da želijo Židje postati normalen narod z normalno državo. In prav v Baslu je bilo leta 1987 to gibanje institucionalizirano. Toda še vedno so Židje, ki pravijo, da ne gredo v obljubljeni deželo prav zaradi **legende o izbranem ljudstvu**. Kajti naše poslanstvo, ki smo prvi sprejeli božji nauk pravega Boga, je ostati med narodi, čuvati te vrednote in jih širiti naprej.

Tomi Drozg

Foto: Barbara Sršen

**STEREO * * * V ŽIVO
TUDI O VAŠIH PROBLEMIH**

radio GLAS ljubljane

DETRONIZACIJA KARDELJA

Slovenska mladinska (socialistična) organizacija v svojem propagandnem razglasu spet razglaša, da "ne bomo spreminjali imen mest, ulic in trgov, na novo pisali poglavij v zgodovinah in leksikonih, rušili spomenikov". Ob tem funkcionarčke na republiški konferenci najprej sprašujem, v čigavem imenu razglašajo te retrogardne parole!? Čemu ta kvazivehementna širokogrudnost oziroma napihnjena "demokratičnost", ko pa hkrati vsi po vrsti vemo in na lastni koži občutimo (morda nekateri res ne!?), kam so nas pripeljale mnoge osebe iz novejše slovenske in jugoslovanske zgodovine, po katerih se danes morajo imenovati mesta, ulice in trgi, ki nam z mnogih spomenikov žugajo, kričijo in kažejo proti nekim "vizijam", zaradi katerih so danes naše zgodovinske knjige in leksikoni ena sama poosebljena laž.

Morda bo kdo rekel, da pretiravam, vendar vsak, ki naše zgodovinopisje pozna, ve, kako je le-to pristransko, prečiščeno in tendenciozno. Novejša slovenska zgodovina vse do danes, je sestavljena iz pustošenj skrajnostnih ideologij in pridnih izvrševanj le-teh. Vemo, da je komunizem likvidiral na tisoče Slovencev, da so na drugi strani domobranci šli v masovno smrt v grozovito pohlevnih državah, da je komunistični stalinizem obračunaval z vsem drugačermislečim ter eksperimentiral čez vse človeške zmožnosti in logiko, da je slovenski narodni značaj hlapčevski pa tako in tako ni treba zgubljati besed. In še bi lahko našteval, ampak za vzorec bo dovolj, da pridemo do najnovejših umotvorov slovenskih mladinskih politikov ("socialistov"), ki jih, mimogrede, zanimajo še samo volitve prihodnje pomlad, na primer za mlade obsojence s čarovniškega vojaškega procesa v Beogradu pa se niti ne zmenijo.

Za Univerzo v Ljubljani vemo, da s poimenovanji nima sreče, kar lepo kaže, da je bila vseskozi sluga vladajočih monarhov, ki ji ni dopustil nobenega večjega razcveta. Po vojni in revoluciji pa, ob samopašnih veselicah, ko so univerzitetni sluge razsipniško podarjali častne doktorate, je Univerza morala v svoj naziv sprejeti še ime in priimek človeka, ki je pripravljal in koordiniral krvavo revolucijo oziroma državljansko vojno v Sloveniji, nato tej deželi in njenim prebivalcem vsilil utopični sistem na osnovi politične diktature, ki je temeljito obračunavala predvsem z drugačermislečimi ter nasploh z interligenco, ob njegovi smrti pa je vse, kar je "gradil" in "vizioniral", obviselo na robu prepada. Agonijo, v katero nas je temeljito zabetoniral, doživljamo že celih deset let po njegovi smrti, medtem pa so mu Hrvati še vedno sposobni postavljati spomenike (pred nekaj meseci na Brionih), njegovi sopotniki in učenci pa še vedno pridno vedrijo in oblačijo nad našo usodo.

Še vedno smo v politični situaciji (beri: diktaturi), ko ekonomija ni sposobna narediti obračuna s Kardeljevimi modeli. Mimogrede: eden izmed novoizvoljenih prorektorjev Univerze, ki se imenuje po Njem, nas že nekaj časa javno in privatno opozarja, da je ta sistem dober, in da se naj ne oziramo tako ihtavo proti "kapitalizmu" in naj ne "razprodajamo domovine". Skratka: Uh in Ah!

Menda je zdaj že jasno, da je potrebno narediti tudi simbolne geste oziroma obračun z nekatreimi simboli, ki nas katastrofalno tlačijo in dušijo. V Sloveniji bomo zaradi svoje poznane cagavosti in moderne kvazidemokratičnosti (ZSMS) morali zato čimprej detronizirati nekatere politične svetnike ter njihove vizije hkrati - simbolno in v praksi (ustava, zakoni, ekonomija). Simbolno, s preimenovanjem Ljubljanske Univerze, pa še česa... Mogoče bo kdo pohitel, češ, kako pa naj Univerzo na novo poimenujemo. Dobro bi bilo, če že kdo hoče poimenovanje po kakšni osebi, da nekaj časa počakamo, da se nam glave ohadijo in misli zbistrijo oziroma da preidemo to krizno fazo.

Zato Kardelja z Univerze, ker tam nima kaj iskati!

EKOLOGIJA V DEŽELI SANJ

USA TODAY

KAM GREDO (DIVJE) SVINJE

Who is playing the game? Omogočen nam je bil dostop do vseh razpoložljivih podatkov, vključno z obiski onesnaževalcev, skupin državljanov do vladnih uradov in Greenpeacea – skratka vseh, ki naj pomenijo v večnem boju med profitom in okoljem.

Celo guverner, senatorji in poslanci iz obeh predstavniških domov so nam bili pripravljeni pomagati in so dali svoj delež k našemu učenju o njihovih delikatnih in težavnih ekološko-političnih vprašanjih.

Količina informacij se je stopnjevala in mozaik vse hitreje sestavljal. Spoznanje pa je postajalo jasnejše in vse manj prijetno.

Pa ne tisto o njihovih težavah, pač pa o ekološki pol ali nepismenosti pri nas.

Ob koncu vsakega obiska, predavanja ali srečanja je sledilo vprašanje. Ne, sledilo je na kupe vprašanj:

Kako pa je pri vas urejeno sankcioniranje onesnaževalcev voda in zraka? Ali imate neke vrste svoj Clean air act? Kdo toži kršilce?

Koliko je potrebno, da gredo ljudje na ulice in zahtevajo saniranje težav in ustavitve »umazanega« proizvodnega procesa?

Kako imate urejene problematične nevarne snovi?

In ker so naši odgovori navadno – ni urejeno, nimamo, nihče, to je pri nas nemogoče, nimamo urejeno... sem začel zaradi slednjih razmišljati. In to razmišljanje je bilo podobno razmišljanju umirajočega o barvi krste in napisu na nagrobniku!

Južna Karolina je vseameriško smetišče za odlaganje t.i. nevarnih odpadkov (hazardous waste) in prav v tej zvezni državi smo najpodrobneje raziskovali problematiko virov onesnaževanja okolja. Zaradi neprijetnega statusa federalnega smetišča za nevarne odpadke smo tej temi posvetili mnogo več pozornosti, kot bi ji sicer!

In takšna odločitev je bila več kot utemeljena!

Lastnik spornega odlagališča v Pinewoodu pri Columbiju je fantastično dobičkonosna kanadska (!) firma GSX, ki je bila eno popoldne naš gostitelj.

V skrbno pripravljenem ogledu iz kombija in z limiti-

rano pravico do fotografiranja so nam razkazali celoten proces sprejemanja, sortiranja, priprave in shranjevanja odpadkov. Na koncu smo se sprehodili po vzorno pokoseni travi, ki raste na gorah odpadkov, zasutih z kdove kolikimi plastmi zemlje.

Treba je priznati, da uporabljajo, kot so se ponosno pohvalili, »najboljšo obstoječo tehnologijo«. V isti sapi pa so pristavili, da tudi to ne daje nobenega zagotovila za varno prihodnost brez okužbe prsti, podtalnice...

Kdo ve, na koncu koncev najbrž le gre za »hazardno« igro.

Po GSX-u smo obiskali več skupin z diametralno obrtnim pogledom na iste težave. Druži jih le eno – boriti se z vsemi močmi proti GSX-u in doseči njegovo zaprtje!

Da, kljub najboljši tehnologiji želi večina ekološko osveščenih prebivalcev Columbiju in okolice zapreti odlagališče GSX Pinewood.

Kaj pa pri nas?!

Ne vem, je bil moj odgovor in v mislih sem pristavil: »Za te probleme sem izvedel na drugem koncu sveta in ti ljudje me sprašujejo, da bi se iz mojega odgovora lahko česa naučili. O Bog, v kakšnem svetu živimo!!«

Nisem človek, ki ga okolje ne bi zanimalo. Zlasti še, ker imam ta privilegij, da je bil moj prvi pogled – pogled iz Trboveljske porodnišnice in prvi vdih – vdih najbolj umazanega zraka daleč naokrog.

Še vedno živim v Zasavju, o katerega čistosti gotovo ni moč govoriti, v Zasavju, kjer morajo ljudje prej umreti, dojenčki pogosteje zboleti in kjer na odlagališče nekaj sto metrov proč od mojega doma tovornjaki vsak dan odlagajo na tone odpadkov. In če bi ti tovornjaki vozili po ameriških cestah, bi prenekateri zapeljal v Pinewood.

Kaj naj bi torej rekel gospodu v GSX-u?

Mi naše odpadke, ki tudi nosijo oznako »hazardous waste« mečemo NESORTIRANO, NEKONTROLIRANO in skoraj NENADZOROVANO na odprta odlagališča, v potoke, reke in nato v morje.

Vse to pa je blizu naselbin ali teče skoznje!

Ali je ta trditev točna?

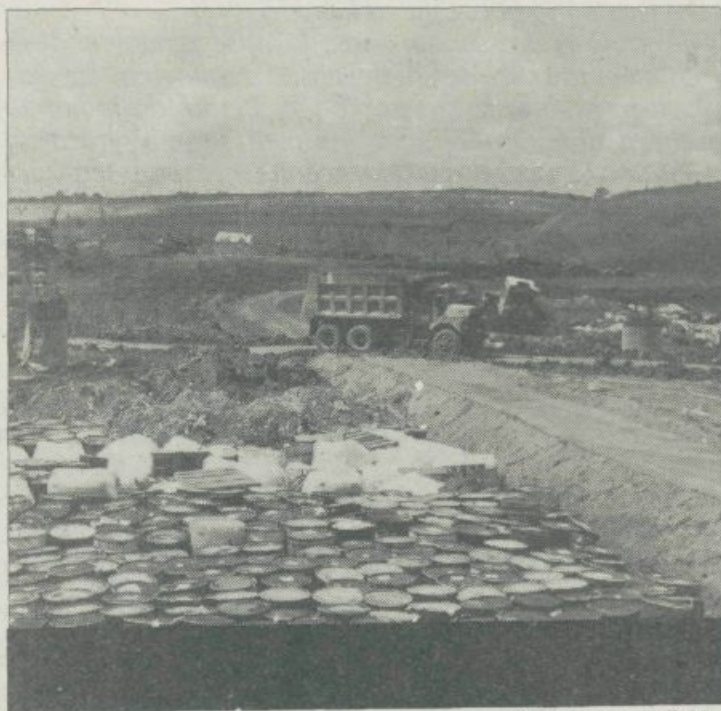

Foto: Leonardo Peklar

Med nedavnim študijskim bivanjem v Združenih državah sem med drugim spoznal njihov naravovarstveni sistem z različnih gledišč, ali kot je dejal eden od predavateljev, znani ameriški oceanolog prof. dr. John M. Dean, odkrivali smo bistvene figure, ki igrajo igro usodnega pomena za življenje vseh nas.

Zapomnil sem si nasvet, ki bojda velja za vse »igre« in igrice; Če hočeš biti dober, pozabi na pravila! Nikdar pa ne pozabi

O tem danes zame ni nobenega dvoma več!

Prof. dr. Ljubo Bavcon je ob neki priložnosti dejal, da je demokracija preprosto to, da ljudje vedo. In potem se morajo sami odločiti, ali bodo reagirali ali ne!

Ne vem, če je vsa demokracija ravno v tej vednosti, vem pa, da premalo vemo o marsičem.

O odlaganju in nadziranju nevarnih odpadkov skoraj nič.

Ker smo med študijem dobili različno literaturo in z njo tudi osnovne podatke o nevarnih odpadkih, sem jih prevedel.

Da bi zvedeli, videli in uvideli, kako se v pravem tržnem gospodarstvu podjetja borijo med seboj na informativen način

celo za smeti.

In to nevarne smeti. Razlog je sila preprost – z njimi ustvarjajo dobiček, na zakonsko predpisan in trenutno tehnološko najbolj izpopolnjen način.

Ko se bo tehnologija spremenila, jo bodo uporabili. Morali so osnovati zaščitni fond z nekaj deset milijoni dolarjev. Denar je namenjen oškodovancem v primeru katastrofe.

Tako je zahteval zakon!

Pri uvedbi tega zakona so pomagali mnogi prostovoljci, ki so pritiskali na svoje izvoljene predstavnike naj že vendar kaj storijo, da njihova država ne bo postala eno samo smetišče in njihova najmočnejša industrijska panoga – sprejemanje nevarnih in nuklearnih odpadkov.

EKOLOGIJA HAZARD Z NEVARNIMI ODPADKI

Kaj hočete reči s tem, da bi jaz lahko imel nevarne odpadke v svojem domu?

Kaj so pravzaprav nevarni odpadki (hazardous waste), ki jih hranimo doma?

Mnogi proizvodi, ki jih uporabljamo v svojih domovih in jih redno mečemo proč skupaj z ostalimi odpadki, so v bistvu podobni industrijskim nevarnim odpadkom.

Proizvode, ki so korozivni (alkali in kisline), gorljivi, reaktivni ali strupeni, najdemo v večini naših domov, garaž ali delavnic.

Oglejmo si nekaj primerov:

– pesticidi, herbicidi, fungicidi in insekticidi

– baterije, vključno z avtomobilskimi akumulatorji in majhne gumb – baterije, ki vsebujejo merkurij

– kroglice naftalina

– barve in razredčila

– uporabljeno motorno olje, zavorne tekočine, avtomobilsko gorivo in tekočina proti zmrzovanju

– topila in odstranjevalci masti, maščobe...

– zaščitni laki za les

– čistila za pečice in odtočne cevi

– polirna sredstva za metale in odstranjevalci rje

– odstranjevalci plesni

– kemikalije, ki jih uporabljamo v plavalnih bazenih

– čistila za čiščenje pohištva in loščenje parketa

– čistila, vključno s tistimi za čiščenje tapet in preprog, vsa namenska čistila, pralni praški, odstranjevalci madežev in vsa čistila, ki jih uporabljamo za čiščenje kopalnic in sanitarij.

Potrebno je poudariti, da vse znamke naštetih izdelkov ne vsebujejo nevarnih snovi ali vsaj ne vse v enaki meri. V nekaterih primerih so proizvajalci razvili manj nevarne postopke in s tem produkte, zato bodite pozorni na nalepke in napise, kjer so označene značilnosti proizvoda, ki ga upo-

rabljate.

Morda vam bo prav zato uspelo najti čistejši in zato primernejši nadomestek. Vendar ne povsod, kajti zaenkrat npr. motornega olja še ne moremo nadomestiti z drugim, čistejšim in manj nevarnim sredstvom.

In kje pravzaprav tiči problem povezan z »domačo uporabo« produkto, ki sodijo med nevarne odpadke?

Posledice, ki jih povzroči nepravilna uporaba in ravnanje z nevarnimi odpadki, so lahko kratkoročne ali dolgoročne:

– nepravilno skladiščenje ali hranjenje nevarnih produktov doma lahko poveča možnost nepričakovanih zastrupitev in požarov;

– odlaganje nevarnih odpadkov, ki smo jih kot proizvode uporabljali doma, v navadne kontejnerje ali odlagališča, lahko škoduje delavce, ki opravljajo dela povezana z odstranitvijo in odlaganjem odpadkov;

– nekateri produkti so kemijsko inkompatibilni in lahko povzročijo požare na odlagališčih ali celo odvoznih kamionih;

– izlivanje nevarnih snovi v odtok jih vodi naravnost v septične jame ali zbirališča odpadnih voda, ki jih je treba očistiti. Čistilne naprave pa svojega dela ne morejo opraviti zadovoljivo, ker je v vodi prevelika količina nevarnih odpadkov. Vse to vodi k onesnaženju podtalnice (v vašem lastnem dvorišču) in celo tekočih voda.

– sežiganje nevarnih snovi, ki jih hranimo doma, lahko prispeva k večji zastrupljenosti zraka in pepela, ki ostaja v zažigalnih pečeh;

– večina navadnih mestnih odlagališč nima zapletene kontrole in zaščitnih varnostnih sistemov za nadzor podtalnice, kar lahko dogoročno gledano vodi k resni in nevarni zastrupitvi podtalnice!

Kaj lahko jaz storim z nevarnimi odpadki?

(posamezniki lahko spremenijo marsikaj)

– poskušajte izvedeti kaj več o tem problemu. Naučite se več o proizvodih, ki jih uporabljate doma, na vrtu, v delavnici, službi in kako je urejeno odlaganje takšnih odpadkov v vaši skupnosti;

– poskusite najti nenevarna ali manj nevarna sredstva;

Kako pa je z našimi izvoljenimi predstavniki in ekologijo?

V borbi profita in narave so še vedno na strani profita. Morda bodo nekoč spoznali, da narave ni moč premagati. In dalj ko bomo čakali na to njihovo spoznanje, manj možnosti imamo.

Narava ne pozna političnih argumentov, ekonomskih analiz in povzpnetniških načrtov lokalnih oblastnikov.

Gozdovi in reke nam počasi, a zanesljivo umirajo.

Vrsta bo prišla tudi na nas!

Dejstvo je, da sedimo na tempirani bombi in odločiti se moramo zdaj ali pa vse skupaj poslati k vragu!

LEONARDO PEKLAR

– poskusite izbrati najmanj nevaren škodljiv izdelek, ki bo še vedno zadovoljil vaše potrebe. Kadar kupujete, kupite le tisto in toliko kot potrebujete. Ogromne količine postanejo dosti manj ekonomične, če premislimo še o odlaganju in odstranjevanju ostankov;

– vedno preberite in se držite vseh navodil in opozoril na opozorilnih nalepkah. Nikoli ne mešajte proizvodov, razen če ni tako predvideno v navodilih; dva odlična produkta lahko z reagiranjem postanejo manj uporabna ali pa sta celo kemijsko nezdružljiva in povzročita strupene pline, ogenj in potencialno eksplozijo;

– nevarne proizvode imejte shranjene v originalni embalaži. Prepričajte se, da so posode pravilno zaprte in postavljene, kar med drugim pomeni tudi izven dosega otroških rok;

– vedno imejte nevarne snovi na primerenem mestu, torej nikoli skupaj s hrano, blizu virov toplote ali na mestih, kjer je povečana nevarnost ognja, isker...

– ločite gorljive, korozivne in strupene proizvode med seboj;

– poskušajte uporabljati produkte za tisto za kar so namenjeni. Če vam po končanem delu snov ostane, jo ponudite prijateljem, znancem ali sorodnikom, ki bi jo utegnil potrebovati in je torej ne odvržite takoj in brez razmisleka;

– poskusite najti najbližji center, kjer sprejemajo uporabljeno motorno olje, baterije, akumulatorje in podobno;

– in končno, pazite kako boste shranili nevarne odpadke, dokler vaša skupnost ne pripravi in uresniči skupnega programa za odlaganje le teh. Obrnite se na ustrezne organe v vaši skupnosti, da bi izvedeli kaj več o odlaganju nevarnih odpadkov!

In na koncu teksta sledi dopis:

Za več informacij stopite v stik z GSX-om!

Zatem naslov in splošni podatki o podjetju.

In ker je njihovo odlagališče le nekoliko predaleč, bi se mi morali obrniti na nekoga v naši »skupnosti«!

Svetujem vam, da se pozanimate, kako je z nevarnimi odpadki v vaši neposredni okolici, dokler še imate pitno vodo in znošen zrak!

LEONARDO PEKLAR

(...) Petintrideset let imam, zgradil sem si hišo, kupil sem si tretji avto – poloneza. Imam ženo, dva otroka, položaj v življenju. Hišo sem dogradil pred dvema letoma in lepo sem si jo opremil. Obiskal sem Španijo, Grčijo, Francijo in Italijo. V Rimu sem se udeležil audience s papežem. Od staršev nisem dobil ničesar, med študijem sem moral delati, pa ne za kakšne priboljške, ampak za čisto osnovne stvari. Sedaj si lahko privoščim, da sam pomagam svojim staršem, moji ženi in otrokom pa se to nikjer ne pozna.

Imam odlično službo in dobro zaslužim. Prepričan sem, da sem lahko zadovoljen s seboj. Vse kar imam, sem si prislužil v desetih letih in vse sem dosegel sam. Nikomur nisem dolžan ničesar.

(...) Seveda sem član partije. Sicer ne bi imel možnosti. Poznam pa ljudi, ki so tudi komunisti, a leta in leta sedijo na hlapčevskih položajih, dobivajo manj kot dvajset tisoč na mesec, vsi pa bi radi prišli na vrh. Nekateri smo pač boljši od drugih. Seveda, brez sreče ne gre, brez dela pa tudi ne. Leta sem hodil v službo zgodaj zjutraj in se vračal ob večerih. Na nobene opere nisem hodil in vodko sem pil le službeno.

(...) Sprva sem naredil vse, da bi me opazili. Več takih volčjakov se nas je zbralo na štartu, a izkazal sem se za najboljšega. Šel sem, kamor se je le dalo in neprestano sem se srečeval z novimi ljudmi. Po letu službe so me že imeli za obetavnega mladeniča. Svoj prvi pomembnejši položaj sem nasledil od starega kozla, ki ni mignil s prstom, samo tiho je bil in pazil, da ni priklical pozornosti nase. Čakal je na penzijo, pa ga je ujela kap in se je stegnil. Jaz sem začel čisto drugače; takoj ko sem zavohal, da se kaj dogaja, sem priskočil na pomoč, nič nisem čakal, da mi kdo kaj reče. Ne rabiš biti velik genij, da se sam javljaš za dela, umetnost pa je, da si prstovoljec ob pravem trenutku. Parkrat sem zadel trenutek in bil sem na poti navzgor.

(...) Jasno, da sem moral opraviti nekaj neumnih nalog, ki so naredile več škode kot koristi. Če ne bi hotel, bi jih vzel kdo drug, mene pa bi

POLJSKO CVETJE

Foto: Miha Dobrin

PRIPOVED USPEŠNEGA POLJAKA

»Pripoved« je bila 1987 objavljena v podtalni reviji **Republika** (št. 49) in kasneje ponatisnjena v listih **Biuletyn Infomacyjny** ter **Uncensored Poland**.

brcnili ven in znašel bi se čisto na dnu.

(...) Ko enkrat trdno stojiš na lestvi do kariere, postane lahko. Če narobe stopiš, si seveda zunaj, drugače pa je pot kvišku odprta. Trik je le, da se premikaš hitreje kot drugi. Za to se moraš resno potruditi. Dirkališče je mreža znancev in kolegov. Nekateri mislijo, da bodo napredovali, če bodo dobro delali. Pa ni tako. Delo skrbi samo zase, dobra tajnica bo opravila devdeset procentov. Veliko pomembnejša je mreža poznanstev: srečanja, konference, seminarji. Tam srečuješ ljudi, tam si tisti od zgoraj nabirajo moštva. Na takih srečanjih se tudi odloča o vsem. Nekomu narediš uslugo, zapomniš si in počakaš. Drugič ti bo moral on držati štango.

(...) Nekateri mislijo, da je pomembno le, da te opazijo oni zgoraj. Spet napaka. Važno je, da se dobro razumeš z vsemi: s tistimi zgoraj, spodaj in s tistimi na tvoji višini. Če pa ti kdo stopi na pot, ga pohoči. Tako boš dobil ime človeka, s katerim se da gladko voziti, dokler se ti kdo ne zameri. To je sistem.

(...) Če le morem, ne storim nikomur žalega. Pomagam ljudem, ki bi bili srečni, če bi me videli mrtvega. Nikoli nisem sprejel podkupnine, čeprav bi jo lahko. Vsi drugi jih jemljejo.

(...) Na volitvah sem volil, hodil sem v prvomajski povorki. Vpisal sem se v PRON (Patriotsko gibanje za narodni preporod). Vse bi zapravil, če se ne bi. *Res je!* Ne morem si predstavljati, da bi se to lahko spremenilo. Si Kuron lahko? *Naj potem spremeni svet.*

(...) Ne bi rekel, da sem se prodal. Že dolgo tega so nas vse prodali Rusom. Vsak delavec dela zanje, enako kot jaz. Samo da imam jaz dober položaj in veliko denarja, večina pa trdo dela in dobi nekaj fičnikov. Pravzaprav je to trdo delo tudi mit. Končno večina nič ne dela. Najbrž imajo prav, jaz že vem, da se ne bi pretegnil za takšne drobtinice. Ne smejo pa reči, da nimajo drugih možnosti – vsak ima možnost, samo potruditi se mora zase.

(...) V tej državi kar nekaj milijonov ljudi ve, da ne bi veljali nič, če ne bi bilo soci-

alizma. V vsakem drugem sistemu bi se znašli čisto na dnu, tukaj pa so na Bog ve kakšnih položajih. Ne mislim samo tičev v partijskih komitejih ali tajni policiji, ali tistih polkovnikov, ki so si sedaj nagrabili nekaj oblasti. Najslabši so mali ljudje, tisti drobni poslovodje, direktorji, nadzorniki. Ti majhni usranci, ki so se nenadoma znašli na vrhu družbene lestvice in ne morejo verjeti svoji sreči. Kot blazni se podijo naokrog in se grebejo, da se socializem ne sesuje.

(...) Če bi po kakšnem čudežu Rusi jutri odšli iz Poljske in bi Kuron postal premier, bi se razjokal od sreče. Vem, kaj si ljudje mislijo o meni, ampak nič mi ne morejo očitati. Zanje naredim več, kot bi moral in večkrat sem imel zato težave. Ne bojim se. Znam poskrbeti zase. Vseposvoda bi preživel.

(...) Berem podtalni tisk. Večinoma je zelo naiven. Otročje zvenketanje s sabljami, ki se nikoli ne obrne v dejanja. Mislim, da podzemlje nima možnosti in da jih nihče ne posluša. Poznam ljudi, ki imajo stike s podzemljem. Tajna policija jih tudi pozna, nekaterim sem celo pomagal in si prislužil črno piko. Žal mi je za te ljudi, za take neumnosti si zapravljajo življenja. Nič ne bodo dosegli. Kuron, Michnik ali Watesa, oni imajo vsaj ime na Zahodu, še v Kremlju vedo zanje. A večina

od njih... *Nihče ne ve, kaj počno.* Ljudje berejo njihove nepomembne članke in časopise in delajo stvari dalje po starem. Večina jih ne da pol kurca za neodvisnost ali socializem. Ljudje se pretepajo za slavnino, pa je ni dovolj za vse in le redkokdaj lahko pograbiš velik kos zase.

(...) Redno berem **Trybuno Ludu** in **Rzeczpolito** (režimska časopisa), na televiziji gledam poročila. Seveda jim ne verjamem, moram pa vedeti, kaj pravijo. Redno poslušam BBC iz Londona, *Radio Svobodna Evropa* pa mi ni všeč, mislim, da je tam preveč propagande. Imam svoje lastne poglede, sam si jih oblikujem.

(...) Ne verjamem v socializem, verjamem sam vase.

(...) Imel sem priložnost, da bi šel kot delegat na partijski kongres, pa sem se izmuznil. Nočem iti še više, čeprav bi lahko. Nimam poželenja, da bi postal dostojanstvenik. Raje tiho opravljam svoje delo. Življenje na vrhu ni zgolj z rožicami postlano; seveda imajo polne žepe, še da-leč jim nisem blizu, lahko pa bi služil kot oni v treh, štirih letih, če bi se potrudil za to.

(...) Oblast me ne zanima. Rad bi samo dobro živel, se zabaval, malo potoval. *Tej deželi sploh ne manjka ljudi, ki so vsekani na oblast.* Naj se grebejo zanje.

(...) Precej ljudi na mojem nivoju, pa

tudi klin ali dva niže na lestvi je šlo na privat, ali pa so si dobili službe kot direktorji izvoznouvoznih podjetij. Resno razmišljam, da bi storil isto. Prav rad bi šel v takšno firmo. Moje zveze bi mi tam zelo koristile. To je resna možnost, ne bom pa govoril o podrobnostih.

(...) Nè bi rekel, da bo to konec moje kariere. Razmišljal sem o tem in sem prepričan, da se ne bojim možnosti, da bi se vzpel še više, a v teh časih se ne splača. Kriza bo trajala še dvajset do trideset let, v takšnih časih pa je največ vredno, če dobro živiš. Že sedaj je v tej deželi za denar vse na prodaj.

(...) Najbolj bi me veselilo, če bi lahko šel in živel na deželi na kakšnem čistem in tistem kraju. Če mi ne uspe s tisto zunanjetrgovinsko službo, se bom najbrž odločil za kaj takega in živel kot privatnik od dobičkov.

(...) To ne bo konec moje kariere, le naslednji korak v življenju. Tu, kjer sem sedaj, sem dosegel vse, kar sem nameraval. Stvari so se spremenile in sedaj se več ne splača hoditi po tej poti, torej si iščem novo. Nikoli nisem služil nikomur in ničemer. Vse sem naredil zase in za svojo družino. Ni mi žal za teh deset let. Nisem jih zapravljal. Zadovoljen sem s seboj.

prevedel Samo Resnik

JAVOR

LESNA INDUSTRIJA PIVKA

Dragi Jože Brejc-Javoršek!
Predvsem, zakaj to pismo?
Zaradi Tvojega izziva
v Adamovem jabolku, kjer
praviš:

»Pisatelj je pozabil (Zupan
v Levitanu), da je bilo v ti-
stem času, ko je bil on za
rešetkami, zaprtih še precej
drugih javnih delavcev, poleg
tega pa mnogo drugih (razv-
piti) ljudi. Pričevanja vseh
teh bivših zapornikov niso in
ne bodo ostala zakopana na
smetiščih spomina...«

Ker sem eden izmed tistih
drugih, mogoče razvpitih, ali
samo ljudi, pa se ne strinjam
v celoti z Zupanovim pisa-
njem, s Tvojim pa še manj.

Vzpodbudil me je tudi go-
vor predsednika predsedstva
SRS Franceta Popita ob 40
letnici odloka SNOS-a o ure-
ditvi narodnih sodišč, kjer
med drugim pravi:

»Tragično sporočilo teh
spodrslijajev, tudi dachau-
skega procesa, je pouk, kam
lahko pripelje nezadostno
spoštovanje zakonitosti, ki so
bile sicer ena temeljnih vred-
not NOB in revolucije. Na-
čelo, da ne more biti kriv,
komur krivda ni dokazana, je
bilo sicer v našem sodstvu do-
sledno upoštevano vse od za-
četkov organiziranega NOB
in od kočevskega procesa na-
prej«. Tudi sam sem preizku-
sil tisto »dosledno upošteva-
nje« načela, da ne more biti
kriv, komur krivda ni doka-
zana.

K temu pisanju me je še
posebej vzpodbudilo vse tisto
sklicevanje na »stalinistično
sodno prakso, saj druge ni-
smo imeli«, »za hiter in neiz-
delan sodni postopek« in po-
dobno, ko pa berem v Pri-
spevkih za zgodovino NOV
v Sloveniji v IV. knjigi Me-
toda Mikuža na str. 87:

»Na seji IOOF dne 16. ju-
nija (1942) so bili zarisani
prvi obrisi novega sodstva
s tem, da so bila ustanovljena
vojaška sodišča z revolu-
cionarnim značajem... Zato je
izdal štab V. grupe 30. julija
(1942) odredbo... obtožnico
je moralo poveljstvo bata-
ljona pred aretacijo dobro
preveriti... Med preiskavo je
bilo najstrožje prepovedano
vsako mučenje in izsiljevanje.
V primeru takšnega ravnanja
ne bo štab grupe poznal no-
benega usmiljenja.«

Torej smo imeli tudi svojo
sodno prakso že od leta 1942,
pa tudi sodni postopek, oboje

PRIPRTO PISMO

ZDENKO IN JOŽE

»Teško nam odpuščajo
svoje grehe« (A. London)

PRIPRTO PISMO

nekaterim slovenskim piscem o tistih dogodkih in
časih, ko ste bili prebivalci Kazensko poboljševal-
nih domov širom slovenske domovine, o čemer
ste spregovorili v svojih knjigah: Jožetu
BREJCU – Javoršku, Vitomilu ZUPANU, Bo-
risu FAKINU – Igorju Torkarju, in Bojanu
ŠTIHU.

Pismo naj bo v spomin DIEHLU,
OSVALDU, STEPIŠNIKU in drugim ustrelje-
nim žrtvam dachauskega, taboriščnih in parata-
boriščnih procesov proti nedolžnih španskim bor-
cem komunistom, taboriščnikom, partizanom in
aktivistom OF.

Tudi KOŠIRJU, neustreljenemu, a vendar iz-
ginulemu na Golem otoku, pa tudi tistim, ki pro-
cesov sploh niso dočakali.

Tudi onim naj bo v spomin, ki so jih procesi in
zaporiprijeli do prezgodnje smrti, kot MR-
ZELU in drugim.

Spominjati se moramo tudi drugih žrtev »slo-
venjstalinizma«: DOLENJSKIH PARIZAN-
SKIH BORCEV, ustreljenih za navidezne »zlo-
čine« v prvih dolenskih partizanskih enotah ter
ŠTAJERSKIH PARTIZANOV IN AKTIVI-
STOV, ustreljenih zaradi izmišljenega »plavogar-
dizma« v pohorskih partizanskih enotah od 1943
na 1944 leto.

Končno se spomnimo še drugih, prav tako ne-
potrebnih žrtev, kot Bogdana HORVATA – Pu-
klastega Mihe, Vladimirja KADUNCA – Maksa,
pa tudi Jožeta LAMPRETA – partizanskega
župnika.

BOG (tisti partizanski Lampretov) NAM
BODI MILOSTLJIV!

Zdenko Zavavlav

po nadaljnjem razvoju upo-
rabljeno na kočevskem pro-
cesu leto pozneje. Le kje je
bil štab grupe tedaj, ko je
poznejši veliki znanstvenik in
zaslužni mož, psihiater dr.
Kanoni, leta 1948 izvajal na
meni elektrošoke, potem, ko
nisem hotel priznati gesta-
povske in zahodne agenture
v CZ v Ljubljani?

In končno tudi zato in v tej
obliki, ker nisem pisatelj ali
javni delavec, da bi napisal
roman, polroman ali spomine
ter dopolnil to, kar ste o tem
že napisali, kar mogoče še
boste ter razširil udeležbo pri
tej »zlati dobi slovenskih re-
presivnih organov« še na na-
vadne pripadnike OF in
NOV – netaboriščnike, ne-
špance in nepisatelje, ki smo
ostali tako pri pisanju kot pri
rehabilitaciji pozabljeni.

Tako sem kar zagrabil
Tvojo knjigo »Nevarna raz-
merja«, ko je izšla. Saj je bila
prvi popis, resda skromen in
enostranski, tistih kapedejev,
pravzaprav bolj metod in
vzrokov, kako si vanje »ne
kriv ne dolžen« takrat prišel.
Kriv pravzaprav le zato, da
nisi kot bivši partizan ali levi-
čar popolnoma tako mislil ali
ravnal, kakor je zahtevala
»diktatura proletariata« na
oblasti. To je veljalo tako za
t.i. taboriščne kot za ostale
podobne takratne procese,
med katere je spadal proces
proti vaši »literarni« trojki,
pa tudi moj in mnogi po-
dobni, o katerih pa pisatelji
ne pišete, ker kot kaže želite
ostati skupaj z dachauci eks-
kluzivni.

V svoji pravzaprav življe-
njepisni knjigi v obliki pisem
popisuješ iz kapedejevske
dobe predvsem vzroke, ki naj
bi po Tvojem pripeljali do ta-
kratnega takega ravnanja
oblasti, na kateri so bili naši
do včerajšnji partizanski soto-
variši. Pri tem naštevaš zlasti
»neizživet stalinizem« (zavrt
v OF oz. v NOV, a sproščen
verjetno, ko smo po osvobo-
ditvi začeli »socialistično re-
volucijo« in so dotedanji so-
tovariši postali sovražniki).
Ugotavljaš, da je iz tega izvi-
rajoče »iskanje sovražnikov«
bilo prav primerno za uslugo
Stalinu, ki je v tedanjih pisa-
njih take sovražnike zahteval
v naših prilikah, pa smo jih
pač ustvarili. Jasno, da so-
vražnik ni mogel biti moralno
neoporečen državljani, zato
ga je bilo potrebno najprej

»moralno oblatiti«, po Tvojem s »klasičnimi metodami«, znanimi že v najstarejših civilizacijah.

Tako naj bi se vse začelo. Končalo pa naj bi se s priznanjem napak v pravosodju in zakonodaji, kar je vladajoča »diktatura proletariata« opravila na IV. plenumu CK KPJ junija 1: 1951 (Izgleda pa, da to »kesanje« ni povsem preprečilo gojenja neizživetega stalinizma ali bolje slovenjstalinizma. Pučnikov primer po metodah kar spada v to obdobje, pa tudi Kocbekov »literarni« primer. Če Kocbek ne bil bil soustvarjalec OF in podpisnik dolomitske izjave ter nekaj časa nam nujni del »dikta-ture proletariata« v tedanjem času, bi prav tako končal z lepim procesom kot kak agent Vatikana, ki je bil prav takrat vsega kriv. Seveda se Ti s tem zadnjim ne strinjaš).

Ta Tvoja razlaga o vzrokih ravnanja oblasti pri vašem procesu in seveda tudi pri vseh tedanjih procesih, ker vaš ni bil edini in ne prvi ne zadnji, je resda razumljiva, logična, dialektična in še kaj zraven. Vse je jasno za ravnanje oblasti. Vendar pa ni vse jasno za tedanje kapedejevce, vključno z menoj. Iz neznanega nagiba sem v knjigi iskal, kje je spredaj ali zadaj napisano, kdo je dotiral izdajo knjige. Pričakoval sem napis »republiški sekretariat za notranje zadeve«. Oprosti tej moji trditvi. Nagib je bil podzavesten, verjetno zaradi Tvoje razlage zadeve.

V knjigi je tudi mnogo napisanega o Tvojih kompanjonih Zupanu in Pirjevcu. O Vitomilu, ki sem ga tudi sam doživljal v kapedejih, so najina mnenja deljena, o Ahacu pa niti ne toliko. Kot sem že Stihu napisal, sam razlikujem dva Pirjevca. Eden je tovariš Ahac, drugi pa gospod profesor Pirjavec. Tisti prvi je po mojem iz razlogov, navedenih v pismu Stihu, eden prvih, če že ne prvi slovenjstalinist in to precej pred vojvodsko dobo leta 1942 na osvobojenem ozemlju na Dolenjskem. Kot kaže, je že leta 1941 vložil večji del svojih partizanskih prizadevanj v dokazovanje krivde nekrivim, predvsem partizanom in OF-arjem ter navideznim razrednim sovražnikom, kar je značilno za staliniste. To svojo prakso je skupaj s pošiljanjem v 13. bataljon v okviru možnosti prenašal s seboj z Dolenjske na Primorsko in Koroško.

O Vitomilu pa misliva vsak drugače. Tudi potem, ko sem prebral Tvoje Adamovo jabolko. Tista Tvoja trditev o Levitanu, da je Vitomilovo sporočilo obveščevalnim službam vsega sveta o položaju v naših zaporih v letih po informbiroju, je čista neumnost, nevredna Tvojega intelekta. Vkolikor seveda tudi na Adamovem jabolku ni potreben napis »dotacijo nudil RSNZ«??? Pred Zupanovim Levitanom je mnogo kapedejevcev odšlo na zahod ter tam pristalo na raznoraznih informativnih položajih, kjer so imeli marsikaj povedati o svojih doživetjih v slovenjstalinizmu, njegovih metodah in nosilcih. Ni bilo potrebno čakati na Levitana. Tu govori Tvoje sovraštvo. Resda pa je Levitan enoplastna knjiga, prav po Zupanovo provokativna kot njegove ostale knjige in tak je

tudi sam. Popis ostaja predvsem na »urogenitalnem« novou, kar pa je itak Zupanova specialiteta s primerno mero samohvale, seveda. Vendar je ta opisana plast tedaj res obstojala poleg vsega drugega v teh naših kapedejih, verjetno pa obstoja v takem času in na takih krajih povsod po svetu, ko človeka načrtno posiljujejo ter razvrednotujejo ter vzbujajo v njem najnižje instinkte tudi v samoobrambi. Verjetno se to dogaja v neki meri v vseh podobnih institucijah, internatih, kasarnah in zaporih. Saj dobro vemo, kako se obnašajo drugače zelo razumne podgane, ko povečajo njihovo gostoto v prostoru! Nekaj nemoralnega in nenaravnega je bilo v vsakem izmed nas v takratnih pogojih, seveda tudi v Zupanu, pa v Tebi in meni.

Vendar pa je Zupan skoraj popolnoma pozabil v svojem Levitanu na vse ostale plasti, predvsem na t.i. kulturno delo in življenje, ki ga Ti iz svojega, moram reči v kapedeju privilegiranega, stališča prece-njuješ, zlasti s pripisovanjem izven kapedejevskega pomena. Tudi Vitomil je sodeloval pri tem kulturniškem delu, vsaj v kapedeju na severu. Toda o tem še posebej.

Tudi tista misel v Adamovem jabolku »o zaporih, ki so bili takšni, kot so morali biti v tedanji ogroženosti države«, je precej oporečna, sicer pa v stilu »RSNZ«! Pustimo pri tem ob strani mnenje tistih, ki so izkusili Goli otok, ostanimo pri »kapedejevcih«. Kaj bi rekli o primernih zaporih za prestajanje kazni tisti partizanski in levi obsojenci, ki so nekaj časa prestajali kazen v kletni luknji v KPD-ju na Miklošičevi v temi, vlagi, ob pomanjkanju vode, neredni mrzli in presoljeni hrani, maltretirani od paznikov, vse zato, ker so imeli partizanske in levičarske pripombe na prestajanje kazni, vse eno nadstropje nižje, kjer si se Ti šel šefovstvo kulture s »humanizacijo zaporov« in »prvo obliko osvobajanja«. Pa tudi tisti protipartizanski in desni obsojenci v posebnem traktu v KPD-ju v Mariboru, pozimi brez oken in pomanjkljivo oblečeni, kjer so jih že obsojene prevz-gajali za »OF« (tisto po osvoboditvi). Verjetno bi bili oboji drugačnega mnenja o primernih zaporih!

Pa še o kulturnem življenju in kulturnih delavcih, obsojencih v kapedejih, ne samo v privilegiranem kapedeju na Miklošičevi, kjer si Ti vodil kulturo, ampak tudi v drugih kapedejih, tako Mariboru kot Škofji Loki in ostalih.

Resda je bilo kulturno udejstvovanje v kapedejih humanizacija zaporov in prva oblika osvobajanja, resda je v okviru tega udejstvovanja s strani obsojencev potekalo stalno izsiljevanje udbovske oblasti v zapo-

rih za večje pravice obsojencev. Vendar je to kulturno udejstvovanje imelo tudi drugo plat. Obsojencem je bilo dano kot kost od same modre UDBE, v okviru tega udejstvovanja pa se je ohranjal »razredni mir« v kapedejih in se usmerjalo udejstvovanje obsojencev v oblasti primerne »mirne vode«. Razumniki so bili umsko in drugače angažirani z organizacijo kulture, delovni razred pa je dobil svoje igre. Pri tem so dobili svoje tudi tisti iz Levitanove plasti, ki bi drugače lahko počeli neprijetnosti za kapedejevske oblasti, ki je tiho tolerirala kakršnokoli »spolno« udejstvovanje in »alkoholizem«, kar je potekalo predvsem na dnu kulturnega udejstvovanja, ki je za to nudilo prostor, čas in sredstva, ter omogočalo potrebne komunikacije. Pri tem se je oblast vmešala le toliko in takrat, da je ohranila svojo moralno vzvišenost nad obsojenci.

Tako Tvoje kot Zupanovo prikazovanje kulturnega udejstvovanja v zaporih je enostransko in pomanjkljivo. To še za konec!

Pa brez zamere za moje nepisateljsko mnenje, moj ex kulturniški šef na Miklošičevi!

S kapedejevske kulturniškim pozdravom
Tvoj ex pomočnik Zdenko

TRIBUNIN ŽUR

kdaj: v sredo, 18. oktobra ob 21. uri
kje: B-51, bunker, klub in galerija na Gerbičevi 51-a
špilajo: Dirty Noises
razstavlja: Dominik Šolar
filmi: Humphrey Bogart
pridemo vsi – pridite še vi!

STANE KOS

STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM 1941–1945

1. DEL

KORENINE KATASTROFE

VOS LIKVIDIRA NASPROTNIKE REVOLUCIJE

IOOF in Glavno poveljstvo POS sta dala v zgodnji pomladi 1942 tale ustni ukaz: »Med ljudstvom si moramo pridobiti ugled in ljudstvo mora imeti pred nami strah. Zato moramo takoj počistiti z vsem, kar ni z nami. Tudi če je en sam član družine proti nam ali je kaj zakrivil proti našim postavam, je treba brezpogojno likvidirati vso družino«⁶⁶.

Teh načel se je partija držala že poleti 1941. V ta namen je v avgustu ustanovila Varnostno in obveščevalno službo (VOS). »Varnostne grupe«, ki so jih začeli formirati v Ljubljani in po drugih večjih krajih, so šle po pet »varnostnikov«. Po deželi so opravljali likvidacije najprej domači terenci, kasneje člani Narodne zaščite, končno vosovci, ki so bili med partizani.

Partija je uvrstila v seznam tistih, ki jih je treba likvidirati, vplivne rojake, za katere je vedela, da niso idejno z njo in da utegnejo organizirati osvobodilni boj zunaj nje ali celo proti njej. Na smrt obsojeni so le v prav redkih primerih dobili pred likvidacijo pismeni »odlok obsodbe posebnega ljudskega sodišča«. Od vseh žrtev v Ljubljani, na katere je VOS naredila atentat, je le enega prej aretirala, da bi lahko uporabila »procesualne predpise«. Likvidirani so bili v največ primerih razglašeni za narodne izdajalce šele po umoru. Na deželi je partija pomorila na stotine najboljših Slovencev.

Zelo zgovorno je dejstvo, da ni VOS niti enkrat poskušala narediti atentata na kakšno vidnejšo okupatorjevo osebnost. Pa šeto, da niso Italijani v Ljubljani nobenega atentata preprečili ali kasneje atentatorja odkrili, čeprav so ti likvidirali svoje rojake pri belem dnevu. Slovensko časopisje je smelo atentate omenjati največ z nekaj vrsticami (do dec. 1941). Ta dejstva je režimski tisk po vojni vsaj delno pojasnil – zapisal je, da je VOS »s svojimi nitmi segla tudi v štab 11. italijanskega korpusa«⁶⁷.

Partija je v Ljubljani obsodila na smrt 49 Slovencev (do okt. 1942)⁶⁸. Le izjemoma so bili med temi okupatorjevi konfidentje, pa še od teh največ partizanski dezertjerji.

Naj navedemo nekaj vosovskih likvidacij, ki so slovensko demokratsko javnost najbolj razburile:

– 4. dec. 1941 so na Vodnikovi cesti (vedno pišemo krajevna in cestna imena, kot so veljala v času dogajanja) ustrelili ing. Fanouša Emmerja. Ta mladi liberallec je z nekaterimi bivšimi oficirji navezal stike s Slovenskim narodnim gibanjem, skupino mladih katoliških študentov okrog duhovnika in urednika Franceta Glavača. Skupaj z njim je začel organizirati prvo Mihajlovičevo vojaško ilegalo, ki se je ne-uradno imenovala Slovenski četniki. Emmer je bil med prvimi, ki so prepoznali partijske voditelje revolucije. Ustrelil ga je Edo Brajnik, kasnejši »narodni heroj«.

– 11. dec. 1941 so v D. M. v Polju ustrelili vidnega socialdemokrata Vinka Urankarja, predstavnika metalurškega sindikata, ker je odklanjal OF.

– 20. feb. 1942 so v Tavčarjevi ulici ustrelili predsednika Zveze industrialcev Avgusta Praprotnika, enega vrhov liberalcev. On je po prvih vosovskih likvidacijah predlagal šefu ljubljanske policije Hacinu ustanovitev mestne straže. Praprotniku so dali Italijani za osebno stražo človeka, ki je bil pristaš OF; tako je lahko pomagal pripraviti atentat nanj⁶⁹.

– 16. mar. so med belgijsko vojašnico in Šmartinsko cesto ustrelili študenta Franca Župca, člana Straže in direktorija OUL.

– 19. mar. so v Streliški ulici ustrelili študenta Jaroslava Kiklja, predsednika študentske KA in člana OUL.

– 26. maja so v Streliški ulici ustrelili prof. Lamberta Ehrlicha in njegovega spremljevalca študenta Viktorja Rojca. Ehrlich je bil duhovni vodja Straže. Odkrival je partijsko naravo OF in obsojal njen teror. Študenta Rojca so ustrelili po moti: mislili so, da je to Ciril Žebot, kar so tudi zapisali v Slovenskem poročevalcu, še isti dan pa v novi izdaji istega lista pomoto popravili in ustreljenega Rojca očrnilo kot narodnega izdajalca.

– 26. maja so v Vzajemni zavarovalnici težko ranili njenega visokega uradnika Iva Peršuha, poveljnika Slovenske legije za Ljubljano in njenega zastopnika v Novakovem štabu. Čez dva dni je v sanatoriju umrl.

– 25. avg. so ustrelili uradnika na bano-vini in upravitelja Rokodelskega doma Fortunata Majdiča, Peršuhovega naslednika pri vodstvu Slovenske lige.

– 8. okt. so težko ranili uradnika ljubljanske policije Kazimirja Kukoviča, bivšega policijskega komisarja in tedanjega sodelavca obveščevalnega urada pri Novakovem štabu. Pri pripravi atentata je pomagal podšef policije Kantè, član VOSA.

Kukovič je čez tri dni umrl.

– 13. okt. so vosovski atentati dosegli višek: njihova žrtev je postal bivši ban dravske banovine dr. Marko Natlačen. Stanoval je na tedanji Ciril-Metodovi ulici, nasproti poljanske gimnazije, ki so jo Italijani spremenili v vojašnico. Vosovski likvidator je prišel zgodaj dopoldne k njemu, preoblečen v duhovnika. Predstavil se je kot kaplan dekana Tomažiča iz Trebnjega, češ da prinaša njegovo pismo prošnje za pomoč proti partizanom. Medtem ko je Natlačen bral »dekanovo« pismo, ga je vosovec ustrelil. Atentatorju je kljub temu, da se je z njim spoprijel Natlačenov sin Marko, uspelo uiti. Natlačenova soproga je klicala na pomoč, pa italijanska karabinjerska straža pred vojašnico na nasprotni strani ulice svoje posadke ni alarmirala.

⁶⁷ Mikuž, NOB I, 206.

⁶⁸ Po režimskih virih (Ljvil I, 283–189; II, 476–493; III, 482–486) navajamo nekatere atentate VOSA:

- Ponesrečeni atentat na Žnidaršiča, Gartringerja, Debeljaka (22. jul. 1941) pod Šmarno goro.
- Ponesrečni atentat na Jožeta Broliha (30. jul.) na Ježici.
- Ustrelitev neimenovanega (1. avg.) v Šiški v Lj.
- Ustrelitev neimenovanega (6. avg.) na Brdu pri Ljubljani.
- Ustrelitev orožnika Jožeta Sušnika (18. avg.) v D. M. v Polju.
- Obustrelitev Vladimirja Kavčiča (10. sept.) v Linhartovi ulici v Lj.
- Ustrelitev Alojzija Notarja (1. okt.) za Bežigradom v Lj.
- Ponesrečeni atentat na gen. Rupnika (1. okt.) na Tržaški cesti v Lj. Pri tem je bil Rupnik ranjen.
- Ponesrečeni atentat na šefa ljubljanske policije Hacin (13. okt.) v Lj. Hacin je bil ranjen.
- Ustrelitev Jerneja Chiodija (14. okt.) v Vevčah.
- Poskus umora Alojzija Reja (14. okt.) v D. M. v Polju.
- Ustrelitev Viharjeve družine na Verdu.
- Obustrelitev Viktorja Šumija (26. okt.) v Vevčah.
- Obustrelitev Jakoba Medveda (12. nov.) na Vodnikovi cesti v Lj.
- Obustrelitev Ivana Šlegla (13. nov.) v Šiški.
- Ustrelitev policijskega stražnika Koželja (19. nov.) v Lj.
- Ustrelitev Jožeta Karela (19. nov.) v Livarski ulici v Lj.
- Težka ranitev bivšega stražnika Jožeta Krabitza (24. nov.) v Lj.
- Ustrelitev direktorja Kemične tovarne Valenčaka (5. dec.) v Mostah v Lj.
- Ustrelitev bivših aktivistov OF Ludvika in Cvetka Hvastja (30. dec.) na Ježici.
- Ustrelitev vidnega člana Slovenske legije Toneta Martinjaka (3. jan. 1942) v Lj.
- Ustrelitev višjega policijskega uradnika Ivana Polaka (5. jan.) v Tivoliju v Lj.
- Ustrelitev Jožeta Špicarja in težja ranitev Svojmirja Ronerja, bivših aktivistov OF, (18. jan.) v Trnovem v Lj.
- Ustrelitev Antona Jezerška (18. jan.) v Lj.
- Ustrelitev Franca Rožiča (28. jan.) v Šiški v Lj.
- Ustrelitev Janeza Leniča (28. jan.) Pod gradom v Lj.
- Ustrelitev Zvonka Pliveriča (1. feb.) na Večni poti v Lj.
- Ustrelitev partizanskega dezerterja Alfonza Jagermana (4. feb.) v Pokopališki ulici v Lj.
- Ustrelitev Cegljarja (13. febr.) za Bellvuejem v Lj.
- Ustrelitev partizanskega dezerterja Ivana Sušteršiča (18. feb.) v Mostah v Lj.
- Ustrelitev partizanskega dezerterja Alojzija Žakija z Vrhovcev (20. feb.).
- Ustrelitev Branke Gregorič (21. feb.) iz Zg. Kašlja.
- Poskus atentata na vodilnega člana študentske OUL Lončariča (20. mar.) v Lj.
- Ustrelitev Ivane in Janeza Urbanca (25. mar.) iz Sostrega.
- Ranitev šefa obveščevalne službe Novakovega štaba Marjana Strniše (20. avg.).

⁶⁹ Gl. Franček Saje, Belogardizem, 2. izd., Ljubljana, 22. 4.

⁶⁶ To je povedal bivši komandant partizanskega bataljona Janez Marn-Črtomir (gl. Čb, 68).

Dominik

Natlačenov pogreb, ki ga je vodil škof Rožman, je spravil Ljubljano pokonci. Udeležile so se ga velike množice, kljub temu da so na važnih cestnih križiščih stali partijski vohuni in pogrebce zapisovali.

Kot represalijo za ta umor so Italijani ustrelili isti dan proti večeru ob zidu nasproti Natlačenove vile 24 talcev, čeprav je Natlačenova vdova Italijane prosila, naj jih ne. Tedaj se je prvokrat zgodilo, da je bil med ustreljenimi talci večji del komunistov. To je partijo preplašilo. Prav zaradi tega je bil atentat na Natlačena zadnji vosovski umor v Ljubljani.

Vosovski likvidatorji so do konca 1941 likvidirali vsega skupaj okrog 100 Slovencev. Kidrič je zapisal: »Moralno političnemu pritisku vsenarodne osvobodilne borbe se priključuje še narodnoosvobodilni teror Varnostne obveščevalne službe, ki likvidira narodne izdajalce ob belem dnevu, rešuje žrtve iz okupatorjevih ječ in tako preprečuje razširitev narodnega izdajstva.«⁷⁰ Kidrič sam je tako priznal vosovski teror, ki je bil v resnici uničevanje naroda.

»Narodnoosvobodilni« teror je svoj posel opravljal temeljito: dežela je pred njim trepetala. Po vaseh, kjer ni bilo italijanskih posadk, so ponoči gospodarili terenci. Narodna zaščita in partizani. Izsiljevali so denar, živež, obleko, in pobijali. Česar niso ponoči opravili oni, so čez dan dopolnili Italijani.

KPS se je znala znebiti tudi tistih svojih sopotnikov, ki ji niso bili všeč. Eden od načinov je bil ta, da je te sopotnike naznanjala okupatorju.

Tak je bil primer dr. Aleša Stanovnika, ki so ga Italijani ustrelili v Gramozni jami v Ljubljani kot talca za umor dr. Ehrliča. Kot krščanski socialist se je bil vključil v OF. Kasneje se je začel zavzemati za ustanovitev nekomunističnih partizanov. Partija ga je zato izdala Italijanom.

Obstaja sum, da je partija izdala Italijanom celó partizanskega komandanta Krimskega bataljona Ljuba Šercerja. Po končani italijanski krimski ofenzivi je prišel Šerčer v Ljubljano (v začetku nov. 1941: po režimski verziji po navodila za nadaljnji boj, po vseh verjetnih znakih pa zato, da bi se povezal z oficirsko skupino maj. Novaka, saj je bil v kraljevi vojski aktivni oficir. Italijanom ga je izdal »mihajlovičesko orientirani oficir«, ki pa je bil v resnici vosovec⁷¹.

Partijski sekretar Leskošek je zapisal (sredi maja 1942): »Belo gardo streljamo in bomo sedaj izvedli likvidacije večjega obsega, ki stremijo že k iztrebitvi«⁷².

⁷¹ Gl. Duhovno življenje. Buenos Aires, jun. 1979, 351.

⁷² Dok II, 76. – »Tako je patrolja Jeseniške čete 17. aprila 1942 ustrelila jeseniškega župana (Karla Luckmanna – op. pisca) in še nekega drugega... Okupatorske oblasti so iz maščevanja ustrelile 50 talcev in izgnale 50 družin z območja Jesenic, Javornika in Koroške Bele« (NOV, 245).

HUDA ZIMA 1941/42

Pozimi 1941 je doživela KPJ skupaj s partizani hude udarce. Kralj Peter II. je imenoval Mihajloviča za poveljnika vseh uporniških oboroženih gibanj v okupirani Jugoslaviji (16. nov.). Zato je Mihajlovič zahteval tudi od partizanov, da se mu podredijo in da začasno prenehajo z napadi na okupatorja: s tem bodo prihranjene strahotne žrtve nemških represalij, kot so bile v Kragujevcu in Kraljevu. Ker se komunisti Mihajlovičevi zahtevi niso vdali, jih je ta razglasil za izdajalce. KPJ pa je proglasila za izdajalca Mihajloviča. Drug drugemu sta napovedala oborožen boj, začela se je državljanska vojna.

Mihajlovič je sporočil kralju v Londonu, da je Srbija očiščena komunističnih partizanov (1. dec. 1941). Zato ga je kralj povišal v generala (jan. 1942). Tudi vladi Velike Britanije in ZDA sta ga priznali za voditelja vsega odpora na ozemlju Jugoslavije in mu začeli pošiljati vojaško pomoč.

O klavnih umikih partizanov v bosanske gore je partijska propaganda v Ljubljani molčala. Kljub temu so te vesti v Slovenijo prodrle in navdušenje za partizanstvo je jelo plahneti. Zaradi preloma med Mihajlovičem in Titom se je nacionalistična liberalna skupina Stare in Mlade pravde v Sloveniji odcepila od OF.

Zima 1941/42 je bila klimatično zelo huda. Po ljubljanski pokrajini razbiti partizani so se poskrili v Ljubljani, prav redki so se zakamufilirali v gozdna taborišča pod Krimom, nekateri celo za ljubljanskim Golovcem. Na Gorenjskem je bilo po neuspešnih bojih v bohinjskem kotu in po spopadu z Nemci v Dražgošah partizanstvo zelo oslabiljeno. Na Štajerskem so Nemci uporniške kadre malodane uničili. Od decembra 1941 pa do februarja 1942 o partizanskih vojaških enotah skoraj ni mogoče govoriti.

Na Pugledu pri Lipoglavu je zbral nekaj partizanov španski borec Franc Rozman-Stane. Tam so bili od okupatorjev »malone vso zimo nemoten, in to kljub temu, da je Pugled v neposredni bližini Ljubljane«⁷³. Na novo se je začel formirati nekdanji Krmski bataljon. Njegov komisar je postal Dušan Pirjevec-Ahac. V začetku februarja so Italijani bataljon razbili. Pri Dvoru na Dolenjskem se je jela okrog treh preživelih partizanov uničene Belokranjske čete zbirati skupina partizanov, ki pa je ostala nepomembna.

Tudi na Gorenjskem je morala partija s formiranjem partizanstva začeti znova. Pri tem je naletela na neprimerno večje težave kot v ljubljanski pokrajini. Brž ko sta nemška policija in orožništvo zaslutila kakšno partizansko skupinico, sta jo preganjala do uničenja, obenem se pa maščevala nad civilnim prebivalstvom. Nemci so zato, da bi preprečili odhod fantov in mož v partizane, začeli mobilizirati po Gorenjskem letnika 1923 in 1924 za v nemško vojsko in delovno službo (okt. 1942).

Nadaljevanje

⁷⁰ Ljvil II, 21.

⁷³ Mikuž, NOB I, 271.

ALI JE SPLOH BILA PULA PO PULI 89

Toliko o izboru na splošno, kar pa se tiče slovenskih filmov, so nam povedali, da **Kavarna Astoria** ni uvrščena v spored, ker je že bila v Ljubljani na rednem predvajanju, druga dva – **Remington** in **Coprnicina Zofka** pa sta bila tik na tem, da ju začnejo v Ljubljani premierno prikazovati. Zdaj je to že za nami, Remington se je odvrtil v kinu Vič, premiera Coprnicine Zofke pa je bila 5. oktobra v kinu Komuna. Tako je problematična pravzaprav le Kavarna Astoria, saj jo je očitno hotel še kdo videti (tisti, ki so jo zamudili spomladi – glej Delo, Pisma bralcev), še posebej zato, ker se ponaša z dvema velikima nagradama iz Pulja, kar je nedvomno velik uspeh.

Videli smo torej osem filmov. To so: **Ženska v pokrajini** (Žena s krajolikom), **Mož, ki je ljubil pogrebe** (Čovjek, koji je volio sprovođe), **Zbirni center** (Sabirni centar), **Lizun** (Poltron), **Hamburg Altona**, **Kuduz**, **Krvosesi** (Krvopijci) in **Hudičev raj** (Đavolji raj/That Summer of White Roses). Tudi brez zapletov ni šlo. Kopija filma Zbirni center ni pravočasno prispela v Ljubljano in zato je bil ta film šele tretji na vrsti, čeprav bi moral začeti prireditve. Gledalci so dva dni spraševali po njem in razočarani odhajali, ko so izvedeli, da ga ni in se tretji dan, ko je le bil na sporedu, niso pojavili. Lahko bi rekli, zelo značilno.

Lotimo se torej bistvenega – filmov samih. **Ženska v pokrajini** že pokojnega režiserja Ivica Matića je pravzaprav televizijski film ali še bolje TV drama iz leta 1975. Producent se je odločil, da delo preslika na filmski trak in ga 14 let pozneje pošlje v boj za nagrade. Vzrok? V času nastanka baje ni imel nobenih možnosti. Dejstvo pa je, da jih tudi danes nima. Govorimo seveda o gledanosti. Gre namreč za poetičen film počasnega tempa, zelo lepo slikano fresko o usodi umetniške duše (slikarja naivca, sicer logarja v bosanskih, od boga pozabljenih hribih), ki tragično konča in tak film zahteva občutljivega, doznane gledalca, kakršne pa lahko pri nas iščemo z lučjo pri belem dnevu. Pri filmih takšnega tipa celo naša

Janez Zalaznik

Tradicionalni filmski cvetober puljskega festivala je v Ljubljani letos potekal od 19. do 26. septembra – Osem novih jugoslovanskih filmov tokrat prvič v dvorani Kinoteke – Dosedanja praksa spreminjena ali brez slovenskih filmov – Zdravko Barišič se predstavi – V povprečju solidni izdelki – Obisk predstav zelo slab!

Kot že rečeno, je bilo tokrat drugače. Slovenskih filmov sploh ni bilo na programu, in tudi vseh nagrajenih filmov nismo videli. Ljubljanski kinematografi so svoj izbor razložili takole: »Izbor iz letošnjega arzenala puljskih (torej domačih) filmov ni naključen, ravno obratno: je stvar trdih kriterijev (tako arty kot samih produkcijskih elementov; predvsem smo se izogibali okornosti in pretirani neekscitiranosti filmov). Tako letos prvič v dvorani Kinoteke Ljubljanskih kinematografov predstavljamo – vsaj po našem mnenju – dober in zaokrožen, precej vesel program Pula po Puli. In pri tem računamo, da bodo ti filmi tudi stvar Zgodovine, ne pa samo enkratnega obiska v naših dvoranah.«

uradna kritika zna udariti mimo. Nedvomna mojstrovina Vatroslava Mimice **Kaja, ubil te bom** (stilsko zelo podobna **Ženski v pokrajini**) je bila pred mnogimi leti povsem odrinjena in ocenjevalci so bili v odklonilnosti enotni.

Povedati je treba, da kopija filma, ki je bil na ogled, ne zasluži pozitivne ocene (zrnata slika, ogabno slab zvok), kar seveda filmu ni v pomoč. Kljub težavam pri gledanju, pa se iz izdelka da razbrati odlično opravljeno delo snemalca **Karpa Godine**, premišljeno režijo in dobro podane vloge **Stoleta Arandelovića**, **Božidarke Frajt**, **Uroša Kravljace** in **Zaima Muzaferije**.

Zagrebski režiser **Zoran Tadić** (Ritem zločina, Tretji ključ, Obsojeni) se je tokrat predstavil s filmom **Mož, ki je ljubil pogrebe**. Nadaljuje s svojo opredelitvijo, saj je film nekakšna psihološka kriminalka. Film z zapletom á la Agatha Christie slika življenje v malem hrvaškem kraju, še posebej pa spremlja dolgočasen vsakdanjik glavnega junaka, knjižničarja v tem kraju. V tem mirnem okolju, kjer so glavna atrakcija pogrebi, ki se jih junak redno udeležuje, se začno vrstiti nepojasnjene smrti – umori. Režiser v počasnem ritmu vodi gledalca skozi storijo. Na koncu se skrivnosti junakov in uganka, kdo je morilec, razrešijo, kot se za take filme spodobi. Kaj več o zgodbi ne smemo izdati, saj bi morebitne gledalce prikrjajšali za filmski užitek.

Čeprav je ta, peti Tadićev film neke na nivoju jugoslovanskega filma, torej kar soliden in gledljiv izdelek, pa je za ljubitelje lahko določeno razočaranje. Tadić je znal biti že mnogo boljši in bolj prepričljiv. Film je posnet po scenariju **Dubravka Jelačića-Bužimskega**, torej je začasno prekinjeno prejšnje uspešno sodelovanje tandem Tadić (režija) – Pavličić (scenarij). Opozoriti velja na dobro glasbo **Braneta Živkovića**, dobri vloge **Fabijana Šovagovića** in **Ivice Vidovića**, še najbolj pa navduši drobna epizoda **Božidarke Frajt**. Sicer pa so igralci tokrat presenetljivo okorni in nenaravni.

Trije uradno najboljši

Velike arene za film so letos osvojili (po vrsti, torej 1., 2. in 3.) Zbirni center, Kuduz in Hamburg Altona. Pri prvem so se zbrali sami Mojstri, mojstri našega filma in zato je končni izdelek pravzaprav le logična posledica. Scenarij je po lastnem gledališkem delu napisal **Dušan Kovačević** (Posebni postopek, Kdo neki tam poje, Maratonci tečejo častni krog, Balkanski špijon), glasbo je prispeval **Zoran Simjanović** (Se spominjaš Dolly Bell?, Oče na službenem potovanju, Petrijin venec, Že videno, in še in še), režiral pa je **Goran Marković** (Posebna vzgoja, Variola vera, Tajvanska kanasta, Že videno...). Dodajmo še **Tomislava Pinterja** kot direktorja fotografije in plejado naših odličnih igralcev (vsekakor je treba izpostaviti **Radeta Markovića**, **Dragana Nikolića**, **Bogdana Diklića**, **Danila Stojkovića** in **Mirjana Karanovića**), da o nekaterih naturščkih niti ne govorimo, in rezultat je zelo dober film. Po vsem vidnem lahko rečemo, da je **Zbirni center** daleč najboljši film letošnje produkcije. V vseh elementih prav neverjetno izstopa od ostalega, kar smo videli, je dobesedno razred zase, a kljub temu ni velik film, ni mojstrovina kalibra naših največjih dosežkov kot so *Tri*, *Zbiranci* perja, *Jutro...* ali kar *Kdo neki tam poje* in *Se spominjaš Dolly Bell?*. Podpisnik teh vrstic ga uvršča nekje ob bok filmu *Oče na službenem potovanju*.

Smešen in žalosten obnem, prava tragi-komedija, je **Zbirni center** res dobro režiran film. V mnogih elementih spominja na Šijanove filme, ob že naštetem pa so atrakcija predvsem motivi iz starogrške mitologije (prehod-pot iz tega na oni svet) in dogodivščine junakov na tej poti. Prava mala zgodovina človeštva, saj nič hudega sluteči srečajo Kristusa, devico Orleansko, Turke na pohodu, Hitlerjev štab, Stalina in seveda brodnika na reki mrtvih. Goran Marković je bil na začetku svoje poti pravzaprav najbolj odrinjen med generacijo naših režiserjev s praške FAMU (Grlić, Karanović, Paskaljević...), kot kažejo zadnja leta, pa vse bolj postaja prvo ime te ekipe.

Kuduz je režijski prvenec **Ademirja Kenovića**, nastal pa je po scenariju **Abdulah Sidrana** (prva dva filma E. Kusturice). Pri-poveduje o življenjski drami Bečirja Kuduz, ki se po vrnitvi iz zapora (tam je bil zaradi streljanja na miličnika) želi vključiti v normalno življenje. Bolj na silo se poroči z mlado Rasemo, ki že ima hčerko. Nemirna žena želi delati, biti med ljudmi. Zaposli se kot natakara in večino časa preživi doma. Sanja o morju, begu iz province in se zaplete z občinskim funkcionarjem. Kuduz jo prepričuje in prosi, naj se vrne in skrbi za dom in otroka, a njuna ločitev je že na pomolu. V navalu ljubosumnosti in razočaranja jo ubije. Začne se drama bega in preganjanja, Kuduz postane pravi hajduk. Uspe mu ubiti še ženinega ljubimca, a končno le pade policiji v roke. Obsojen je in konča tam, kjer je začel.

Gledalce čaka presenečenje na koncu filma. Izvejo, da gre pravzaprav za filmsko

upodobljeno resnično zgodbo. Neslavni filmski junak Kuduz je **Junuz Kečo**, ki v fočanskih zaporih preživlja svojo 15-letno kazen. Leta 2001, ko mu kazen poteče, bo star 58 let.

Hamburg Altona je pravzaprav omnibus treh avtorjev, a zaradi povezanega scenarija sploh ne učinkuje tako. Režirali so ga **Vedran Mihletić**, **Mladen Mitrović** in **Dragutin Krencar** po scenariju prvega in slednjega. Vsi so debitanti. Tri zgodbe, tri usode treh prestopnikov iz različnih okolij, ki skupaj pobegejo iz zapora in načrtujejo skupen prebeg v »obljubljen« kraj iz naslova. Pred tem pa mora še vsak kaj postoriti doma – na Reki, v bosanskih hribih in v Beogradu. Obračunavanje z nasprotniki, revščina in s tem povezano žeparjenje, nasploh pa ujetost v tak način življenja, se slabo konča. Prva dva ujamejo, tretji pa si na zagrebškem kolodvoru, ko vidi, da je sam, premisli in se prostovoljno pridruži kolegom. A v glavi in žepu že ima nov cilj (v katerega ga prepriča še sveža ljubica, morda kdaj velika ljubezen) – Brazilijo!

Presenečenja vseh vrst

Pravo neprijetno presenečenje je pripravil film **Lizun** in to predvsem z uvrstitvijo v to manifestacijo. Film je res slab in toliko pod nivojem ostalih sedmih del, da je kar težko verjeti, da je iz istega kotla (YU filma tega leta). Morda ga lahko vzamemo za protiutež, kot predstavnika vsega ostalega, narejenega v tem letu, kar pomeni, da je vse drugo res zanič. Ta satirična komedija iz našega vsakdana, zgodba o našem socializmu in ljudeh v njem, naj bi nasmejala gledalce, a jih bo prej spravila v jok – iz obupa. Prsiljeno karikiranje likov, izumetničena in nenaravna igra, toga režija in obupni antihumorni štos so njegova glavna značilnost. Režiser **Svetislav Bata Prelić** je že s Poslaskano vodico (Šečerna vodica) naredil neprepričljiv film in kot kaže misli v tem slogu in s filmi istega tipa nadaljevati. Tudi če je imel kakšne resnejše namene kot zgolj zabavati, mu delo v nobenem primeru ne gre dobro od rok in se vse bolj približuje »novokomponirani komediji« á la Nora leta (Lude godine) in njih nadaljevanja.

Zato pa je lepo presenečenje pripravil **Dejan Šorak** (Mali rop vlaka, Oficir z vrt-nico) s filmom o vampirizmu z nedvoum-nim naslovom **Krvosei**. Ta njegova miniatūra (posnel jo je po lastnem scenariju) je pravzaprav psihološka drama in je daleč od znanih klišejev grozljivk na to temo. Film je brez silovitih akcij, podaljšanih sekalev vsepovprek, a brez obveznega instrumentarije le ne gre (stroki česna, glo-glov kol...). Zgodba govori o vampirju samotarju, lovcih na vampirje in vseh dvomljivcih – torej večini, ki sploh ne verjame, da kaj takšnega obstaja. Odlična sta atmosfera filma in visoko estetsko ozadje (fotografija **Gorana Trbuljaka**, glasba **Kornelija Kovača**, pa scenografija, kostu-mografija). Liki so odlično okarakterizirani in igralci so v večini izvrstni, napetost je prava in konec pravzaprav odprt. Šorak je avtor, na katerega velja v prihodnosti

staviti. Čeprav so v ospredju **Danilo Lazo-viće**, **Ksenija Marinković** (profesor in nje-gova žena) in **Maro Martinović** (vampir), velja posebej pohvaliti epizodiste **Semko Sokolović Bertok**, **Zvonka Torjanca** in **Danka Ljuštino**, ker so odlični.

Rajko Grlić (Bravo maestro, Samo en-krat ljubiš, V žrelu življenja) je s filmom **Hudičev raj** zastavil največ ugank. Posnet po delu knjige **Borisava Pekića** *Obramba* in zadnji dnevi je film jugoslovansko-an-gleške koprodukcije, kar v tem primeru pomeni, da je tuje vse, razen nekaj našega talenta. Scenarij, ki so ga skupaj ustvarili Grlić, Pekić in **Simon MacCorkindale** (morda se ga še kdo spomni po glavni vlogi v filmu *Smrt na Nilu*), pripoveduje intimno dramo o človeku, ki je v rečnem kopališču zaposlen kot čuvaj in reševalec iz vode. Drama je v tem, da je reševalec, ki še nikogar ni rešil in zaradi takšne »produk-tivnosti« mu preti odpustitev. Kljub nemir-nemu vojnemu času se mu sreča le na-smehne – reši utaplajočega. A napačnega. Ne vedoč za koga gre (»saj je bil brez obleke«) je rešil nemškega oficirja. Njegov obup pravzaprav razreši »višja sila« – umik Nemcev v teh zadnjih dneh vojne, strelja-nje vsepovprek in njegovo žrtvovanje za druge – ali pa neumna smrt, kakor se vzame.

Konec filma je silovit, veliko nasprotje počasnega, mirno se odvijajočega dogaja-nja pred tem. Okolje (rečno kopališče) in vzdušje ob njem sta res dobesedna kopija iz Menzelove mojstrovine **Muhasto po-letje**, a to ni nič slabega. Uganke so drugje. Interes za nastanek tega filma je bil očitno bolj angloameriški kot naš.

Tako pravzaprav v ničemer to delo ni »naš film« in ga najbrž kot takšnega nima smisla ocenjevati ali primerjati z drugimi jugoslovanskimi. Je pa dobro režiran, fe-nomenalno posnet (spet **Tomislav Pinter** – za to svoje delo je dobil Zlato areno v Pulju) in najbrž ustreza nekim visokim tujim standardom. Kako bo z njegovo ko-mercialnostjo na tujem, še ne vemo, doma se mu ne more obetati kaj dobrega. Vojnih dram so že vsi siti, vse ostale kvalitete pa kot da nikogar ne zanimajo.

Omenimo naj še lepo in pametno potezo organizatorja, da je v program vključil kratka dela domače proizvodnje. Kot predfilme smo razen beograjskega krat-kega igranega filma *Presenetljiva in prehi-tra smrt polkovnika K.* videli pravo malo predstavitev animiranih del **Zdravka Bari-šića**. Brez Oblasti (berlinska nagrada) se-veda ni šlo, prikazani pa so bili še *Pot*, *Evolution*, *Black & White* in film brez na-slova (ali pa kar *Error* 1988). Dobre ideje, odličen humor in svojstven slog animacije potrjujejo, da imamo spoštovanja vred-nega avtorja, ki je preveč v senci. Zato je prikaz njegovih del prava poteza in upajmo, da bo redna praksa tudi vnaprej. V kinu Komuna (elitnem?) bi lahko (bi morali!) prikazati celotno letno produkcijo kratkega filma – pred vsakim celovečer-cem enega – saj tja vendar ne hodijo le zabave željni potrošniki.

Miran Koritnik

Tri dni zapored po deset ur buljiti v videomonitor je naporn. Kdor ne verjame, lahko poskusi, predvsem bi to priporočal organizatorjem, saj bi se kaj kmalu prepričali, da je bilo vsega odločno preveč. Tekanje od ekrana do ekrana, skrb, da ti kaj zanimivega ne uide in zbranost ob gledanju (to je gledalčeva »dolžnost« do avtorja, kajne?, avtorji to najbrž pričakujejo) pa ne gredo preveč skupaj. Ker si vsega ni bilo mogoče ogledati, celo bolj zanimivega ne, je vsakdo pač gledal, kar je ujel. Predhodna selekcija je bila sicer za vsakogar priporočljiva, a jo je moral najbrž kaj kmalu opustiti, saj v naprej najavljeni razporedi in urniki niso vedno veljali, takšnih in drugačnih težav pa je bilo vedno dovolj in še kopičile so se.

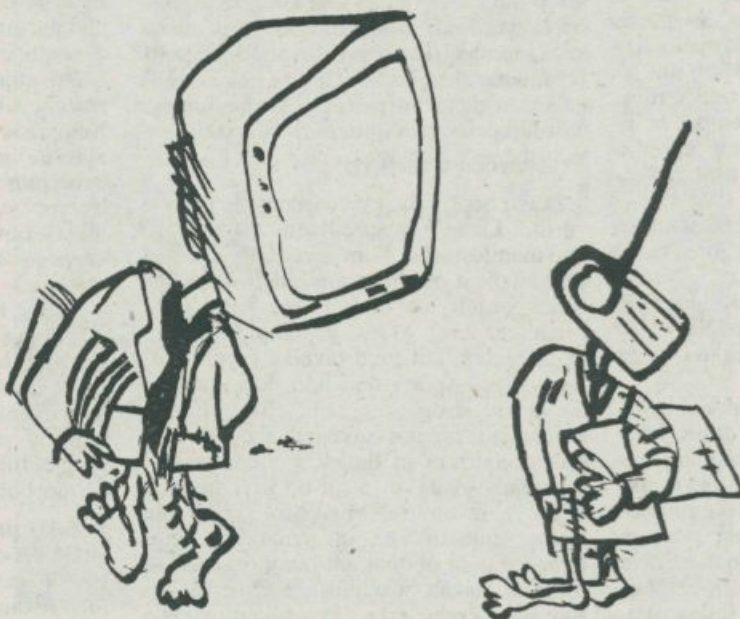
1. dan – Dekonstrukcija

Ko nekaj pred 15. uro prispem na prizorišče, video program v treh gledalnicah že poteka, a lahko gledalce preštejem na prste. Ob vsaki gledalnici je sicer spisek s sporedom tega dneva, kakšnega podobnega vodiča pa v roke ni mogoče dobiti, ker jih imajo le na vpogled pri vhodu. Orientiramo se torej po občutku. V eni od gledalnic se predstavlja beograjska TV GALERIJA (televizijska oddaja o vizualni umetnosti). Na sporedu je film o Plečniku – **Jože Plečnik-arhitekt** (dokumentarec v dveh delih). Na drugem koncu teče program ŠKUC-Forumove video produkcije. Gre predvsem za koncertne posnetke in ko se odločamo, kje bomo posedli, ravno nažigajo Polska malca. Sledijo podobni. Ob iskanju zanimivejšega naletimo na videospote skupine Borghesia, sicer že znane in videne, ki pa jih je prav prijetno zopet videti. »**Goli, uniformirani, mrtvi**«, »**Disciplina**«, »**Ni upanja, ni strahu**«... – lahko rečemo, da so to zanimiva in dobra dela. Predstava JOSEPH BEUYS – TRANSFORMER se začne uro pred napovedanim časom. Ujamemo jo po naključju, ker smo pač toliko tekali od gledalnice do gledalnice. Ta dokumentarni film ameriško-nemške produkcije je pravzaprav edini posnetek iz umetnikove razstave leta 1979. Beuys razlaga svoje poglede

VENI VIDI VIDEO

TRI DNI ZMEŠNJAV

4. VIDEO BIENALE V CD '89

Od 5. do 7. oktobra je v Cankarjevem domu potekal 4. VIDEO BIENALE CD 89, ki sta ga družno organizirala gostitelj in Studio 37. V II. predverju našega kulturnega hrama (v mali dvorani in treh gledalnicah) je potekal program vsakič od 14. do 24. ure, kar je več kot 30 ur videosličic. Predstavljena je bila novejša video produkcija v Evropi (zaključeni programi iz ZRN, Avstrije in Italije), Kanadi in ZDA ter seveda skoraj vsa jugoslovanska. Avtorskim predstavitvam so prisostvovali umetniki sami ter gledalce uvajali v gledanje svojih del.

Na stojnicah sta svojo video in Hi-Fi tehnologijo razstavljal Sony in Blaupunkt-Avtotehna, a to je bil le lepotni dodatek, kot naj bi to bile tudi predvidene (večinoma odpadle) okrogle mize, saj je šlo predvsem za festival stvaritev t.i. umetniškega videa.

na umetnost in svet, vmes pa gledamo njegove razstavljene »projekte«. Ena med njimi je Honey pump, črpalka kot simulacija srca, za katero je porabil nekaj ton medu, margarine in ostalega. Koristna učna ura »umetnosti za začetnike«.

Ob 18. uri se bienale slavnostno začne z uradno otvoritvijo. Prisotne pozdravijo in ogovorijo predstavniki organizatorjev **Sergej Dolenc** (CD), **Jurij Korenc** (Studio 37), umetniška direktorica prireditve Marina Gržinić in ena od selektorice programa **Dunja Blažević**, (sicer urednica in producentka TV Galerije). Glavni program se začne ob 19. uri v mali dvorani. Na ogled naj bi imeli najnovejšo video produkcijo v Jugoslaviji. Odvrtita se **Glas tišine** Sanje Iveković in **Tekoči led** Daliborja Martinisa. Ker očitno nista zadovoljna s tem, kar pove slika sama, jo podložita z besedili Becketta in Artauda in uspeša zamoriti občinstvo, ki se vidno dolgočasi. Oba avtorja sta diplomirala na likovni akademiji in imata za seboj že kar nekaj del, zato mnogi nismo pričakovali, tako negledljivih filmov. Po programu bi morali videti še nov izdelek Zorana Peza **Ne diraj mi satelit** in dela iz videokolonije Ohrid 89, a ni bilo od tega nič. Tehnične težave so kvarile vzdušje tudi v začetku avtorske predstavitve **Chipa Lorda** (ZDA), a so ob duhovitih komentarjih ustvarjalca samega zadeve nekako le stekle. Raznolikost vizualnega izraza in (večkrat satirična) kritičnost do vsakovrstnih dogajanj, pojavov (politike, kulture in načina življenja) (v ZDA) so značilnosti del tega simpatičnega gosta. Videli smo **Get Ready to March**, **Easy Living**, **Auto Fire Life**, gledalcem zelo simpatični **Not Top Gun** (kritika vsem znanega bombastičnega filma in njegove militaristične propagande) in **The Eternal Frame**, pravi mali na videu posnet performance – rekonstrukcija uboja predsednika Kennedyja in reakcije ljudi nanj. Zelo zanimiv projekt. Sledila je predstavitev »novega avstrijskega videa« v izboru **Ilse Gassinger**. Tudi raznolikost izraza večih avtorjev ni bistveno pripomogla k temu, da bi gledalci zdržali

na projekciji do konca. Vztrajalo je le nekaj najbolj trmastih. Zpomnjljivih del ni bilo. Bilo je že krepko čez 23. uro, zamuda precejšnja, zdelanost in nezadovoljstvo tudi, po programu pa bi si morali ogledati še **Video proti AIDSu** iz Video Data Bank v Chicagu, šefice ustanove **Kate Horsfield**. Najbrž nisem bil edini, ki si je rekel: »Nisi ti kriva, Kate, ampak vseeno – kdaj drugič!«

2. dan – Citiranje

Tokrat sem točen. Večina se nas zberé ob dokumentarcu **Navadne sence, Kitajska senca** (Ordinary Shadows, Chinese Shade) **Paula Wonga**, ki je v glavnem posnet na Kitajskem in obravnava temo biti Kitajec-Kanadčan, odnose vzhod-zahod in bogat-reven, kapitalist-komunist. Prepričljiv dokumentarec, ki pa mu 90 minut monologov zmanjšuje privlačnost. V tem času pa kot nalašč potekata v drugih gledalnicah zelo atraktivna **VIDEOMIX 002** (jugoslovanski festival glasbenih videospotov) in **INFERMENTAL 9** z naslovom **Srce Evrope** (Heart of Europe). Infermental je nekakšen videožurnal, izbor izdelkov svetovne produkcije, nekakšen prerez od 1986 do danes (vsaj tokrat). Naredijo ga vsako leto, tokrat sta bila urednika **Ilse Gassinger** in **Graf + ZYX** iz Avstrije. Ta program, ki bi vsekakor zaslužil posebno predstavitev, je tokrat sestavljen iz 45 prispevkov iz 15 držav in traja 5 ur. Prispevki so tematsko nanizani v poglavja: **Models And Constructions, A Cocktail of the Senses, Explosives In the Hand Baggage, A Piece From Home in Heavyweight Tango**. Navdušuje kratkost in raznolikost teh delc, k dobremu počutju ob gledanju pa veliko prispeva tudi dobro uredniško delo. Če je že eno delo počasno, togo, visoko filozofsko nastrojeno in »umira v estetiki«, ki je sama sebi namen, je že takoj naslednje drugačno – polno domislje, eksperimentiranja s sliko in zvokom ter ritmom. Kljub vroči želji si zaradi tako »pametno« usklajenega urnika celega Infermentala nisem uspel ogledati, a sem se uspel navdušiti ob japonskem **Momokila**, argentinskem **Smiling**, nemških **Flamingo's Blow**, **Once Again**, **Kniespiel**, avstrijskemu **Heu**, češkemu **Birthday In the Park**, pa sovjetskih, ameriških itd. Jugoslavijo predstavlja duo **Gržinič-Smid** z delom **Deklica z oranžo**. Na račun omenjenega sem žrtoval predstavitev američank **Brande Miller**, ki je v tem času v mali dvorani pokazala delo **Govori se, da bi izstopili** iz letošnje proizvodnje. Film se ukvarja s kvaliteto študija v ZDA, njenem slabšanju ter problemu zapuščanja šolanja. Baje zanimivo za gledanje.

Organizator je ob bienalu izdal tudi ličen katalog z mnogimi prepotrebnimi informacijami – seznanom prikazanih del, kratko predstavitev avtorjev in kritičnim uvodom z naslovom **Video na začetku 90-ih let – Nova ekonomija videnja** avtoric **Marine Gržinič** in **Aine Smid**. A kaj, ko je pot do kataloga dolga, humoreske vredna. Svoje je opravil že Infermental, nekaj dobre volje so prispevali še odlični videospoti

iz Videomixa (Psihomodopop, Laibach) in ko sem po zaslugi prijazneža prišel še do kataloga, se mi je vse smejalo. Dan se je tako lepo začel.

Ob 20. uri performance pisateljice **Constance DeJong** ob videodelu **Tonyja Ourlerja** – naslov **Sorodniki** (Relatives). Zgodbo o medijih (slikarstvo, film, televizija, videoračunalniške igre) je DeJongova prepletla z zgodbo o daljnih in bližnjih sorodnikih in nam jih s pomočjo monitorja duhovito predstavljala. Simpatična pojava in nastop avtorice ter dobre ideje (v prvi vrsti pa duhovitost) so naredili odlični vtis in občinstvo je predstavo nagradilo z odločnim aplavzom. To je bil prvi otipljivejši znak odobravanja bienalske publike v teh dveh dneh.

Za tem je **Lorne Falk** predstavil kanadsko videoprodukcijo (pet ženskih avtorjev), ki pa ni osvojila nikogar. Nekaj eksperimentiranja in veliko dokumentarnosti, ki pa smo je do takrat videli že dovolj. In potem, čisto na koncu – evropska premiera videa **Motorist**. Chipa Lorda. Zgodba o strasti do avtomobilov, odlično zamišljena, sestavljena in odigrana (skoraj monodrama).

3. dan – Subverzija

Spet vzporedni spremljevalni programi. V retrospektivi del **D. Martinisa** in **S. Iveković** kar mrgoli simbolov in visokih misli. **Branda Miler** pa je zaščitni znak za dokumentarnost. Pooblašene mladinske video delavnice so z njenim sodelovanjem naredile **Mi imamo moč** (We Have the Power) – propagandni film o boju proti zasvojenosti mladih z mamili. Glavni program zaradi tehničnih težav prestavijo v srednjo dvorano. Tudi tam Millerjeva, naslov pa »**Free Art**« – malo bolj živ dokument o protestih (demonstracijah) proti cenzuri v umetnosti, seveda v ZDA. V času, ko le uspejo izvajati eno predavanje – okroglo mizo (dr. **Vinko Dolenc** naj bi govoril o videu v nevrokirurgiji), pred tem so namreč vse napovedane odpadle (npr. Pavle Gantar – Video kot pripomoček v družboslovnem študiju, Naško Križnar – Video kot vizualna dokumentacija), se Američanka **Kathy Rae Huffman** predstavi s kompilacijo **Dekonstrukcija, citiranje in subverzija: video iz Jugoslavije**. V tri tematske bloke je nanizala 14 naših video projektov, da bi svojim doma pokazala, kaj delamo. Videl sem le ves prvi del, ki je raznolik in zanimiv. **Ples osemdesetih** Mladena Materića, **Vesela televizija** Gajića (epizode **Mirka** & **Slavka** – to je boljše kot Alan Ford), **The American Dream** Mareta Kovačića, **Krst pod Triglavom** Mihe Vipotnika (sicer predstava Scipion Nasice) in **Kosovske podobe** Milana Pece Nikolića dajo vedeti, da imamo zanimivo video produkcijo in razmišljajoče avtorje. Našteti se ne izživljajo preveč v esteticizmu in mislijo tudi na gledljivost del.

Glavni program se nadaljuje. **Heiko Daxl** predstavlja video v ZRN, ki občutno poživljuje dogajanje. Skoraj uro in pol prispevkov, ki so na srečo kratki in atraktivni. Naj omenim zelo zabavna **Mama, oče je umrl** (kratek roman na temo serije

»Dallas« – študija sinhronizacije besedila za nemško govorno področje) in **Mutabor III** (tudi parodija na podobne serije, tokrat kot video igrice, kjer ob pravilnih odgovorih zbirate točke), za prave mojstrovine pa smatram **10 ¼ Cole** in **HI HO BANG BANG – THE TWO**, oba neka vrsta glasbenega videa, ilustracija ritma in montiranih zvokov.

V vnovični najnovejši YU video produkciji vidimo delo Brede Beban in Hrvoja Horvatića **Jaz v njih, ti v meni, da bodo eno**, dva izdelka iz letošnje videokolonije Ohrid 89 (Gržinič, Smid-Žeja in Nuša Dragan-Lychinda (in le del **Borghesie**) avtorja Neven Korda, Zemira Alajbegović), ker se spet pojavijo tehnične težave. Zato pa je vse bolje, ko se predstavi **Jeanne C. Finley** (tudi ZDA) s svojimi deli. Njene žalostnosmešne zgodbe so osvojile občinstvo, da se je hahljalo in jo primerno pozdravilo z aplavzom. Njena glavna odlika – trud in čut za pripovedovanje zgodb. Njene miniature (humorne **Videla sem Jezusa v tortilji**, **Gluhi psi lahko slišijo in Naključna priznanja**); ter izobraževalne **Splošne napake in V muzeju: Romanje osvojenih objektov**) imajo poanto, gledalec jim zlahka sledi in od njih tudi kaj odnese. Lepo bi bilo, ko bi Finleyeva z nekaterimi svojimi kvalitetami okužila druge videoumetnike.

Konec dober, a vse ni dobro

4. video bienale CD 89 je postregel z množico del, program je bil zasičen in različen. Trud v pripravi in izvedbi festivala je bil pri nekaterih očiten in hvalevreden. A je na mnogih mestih tudi precej škripalo. Odmislimo vse tehnične težave, bistveno vprašanje je najbrž v tem, komu je prireditev namenjena. Videoustvarjalci znajo potarnati nad svojo odrinjenostjo in nepriznanostjo, pravijo, da potrebujejo občinstvo. Ljubiteljev in fanatikov je res malo (ti bodo prenesli vse, da le vidijo kaj vrednega ob vsaki možni priložnosti), za ostale morebitne goste (potencialne bodoče ljubitelje) pa se bo treba malce drugače potruditi. Mnogo je stvari, ki so lahko še tako dobromislečega naključnega obiskovalca odgnale s prireditve. Predvsem je treba zmanjšati količino prispevkov (strožja selekcija, manj maratonskih – po uro in več dolgih zadev – letos je bilo veliko dolgočasnih), če bo prireditev trajala le tri dni. V nasprotnem primeru podaljšati bienale na več dni. Tudi nima smisla vzporedno predvajati štirih (včasih vseh zanimivih) programov, gledalca siliti v izbiri med enako neznanim in mu hkrati sugerirati, da spremljalni program tako ali tako ni vreden ogleda (to je 2. liga, tu je le zato, da zapolni čas in prostor). Ob zmanjšanem video programu bi bilo najbrž tudi več časa za pogovore z avtorji (po ogledu njihovih del je pričakovati kaj vprašanj), saj jih je treba bolje izkoristiti, če so že tukaj. Tako pa je bienale v glavnem res le lepa priložnost za srečanje ustvarjalcev samih in njihovo druženje. Če je bistveno to in kramljanje gledalcev ob kozarčku, potem je tale zaključek odveč.

MIRAN KORITNIK

SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE

Ponedeljek, 16. 10.

SVATBA (A WEDDING), ZDA, 1978. Režija: Robert Altman. Glav. vl.: Mia Farrow, Paul Dooley, Vittorio Gassman, Lillian Gish, Peggy Ann Garner, Viveca Lindfors, Geraldine Chaplin, Lauren Hutton (v barvah)

Torek, 17. 10. 89

VIVA MARIA!, Francija-Italija, 1965. Režija: Louis Malle. Glav. vl.: Jeanne Moreau, Brigitte Bardot, George Hamilton, Paulette Goddard (v barvah)

Sreda, 18. 10. 89

VRNITEV V ŽIVLJENJE (RETURN A LA VIE), Francija, 1949. Režija: André Cayatte. Glav. vl.: BERNARD BLIER, Nane Germon, Lucien Nat
OLIMPIJSKE IGRE (OLYMPISCHE SPIELE), Nemčija, 1936, I. del, dokumentarni. Režija: Leni Riefenstahl. Fotografija: Hans Ertl, Walter Franz in še 42 drugih snemalcev. Glasba: Herbert Windt

Četrtek, 19. 10. 89

TRIJE BRATJE (TRE FRATELLI), Italija, 1981. Režija: Francesco Rosi. Glav. vl.: Michele Placido, Philippe Noiret, Charles Vanel, Andréa Ferreol (v barvah)

Petek, 20. 10. 89

UMOR LEVA TROCKEGA (THE ASSASSINATION OF TROTSKY), Italija-Vel. Britanija-Francija, 1972. Režija: Joseph Losey. Glav. vl.: Richard Burton, Alain Delon, Romy Schneider, Valentina Cortese, Jean Desailly (v barvah)

Sobota, 21. 10. 89

MAČKA JE VIDELA MORILCA (THE LATE SHOW), ZDA, 1977. Produkcija: Robert Altman. Režija: Robert Benton. Glav. vl.: Art Carney, Lily Tomlin, Bill Macy, Ruth Nelson, Howard Duff (v barvah)

Nedelja, 22. 10. 89

POBESNELI MAX (MAD MAX), Avstralija, 1979. Režija: George Miller. Glav. vl.: Mel Gibson, Joanne Samuel, Hugh Keays-Byrne, Steve Bisley (v barvah)

Ponedeljek, 23. 10.

GLAS V VIHARJU / VIHARNI VRH (WUTHERING

BISERI ZA OGRILICO

UKRAJINSKI
EPIK

Četrtek, 26. 10. 1989

VOJNA IN MIR (VOINA I MIR, 1964-67)
(glej program)

Sergej Bondarčuk (letnik 1920) je imel za sabo že desetletno uspešno igralsko kariero (igral je tudi v Otelu Sergeja Jutkeviča), ko je leta 1959 posnel svoj režijski prvenec **Človekova usoda** (Sud'ba človeka). Ta ekranizacija Šolohovove novele mu je prinesla ugled doma in po svetu.

Kot filmskemu estetu in filmarju z očitnim smislom za epsko slikanje zgodb, ki mu je bila zaupana (režija) ekranizacija Tolstojevskega grandioznega romana *Vojna in mir*. Ker je to Tolstojevsko življensko delo sestavni del vsakega srednješolskega »obveznega čtiva«, najbrž ni treba izgubljati preveč besed o vsebini. Omeniti pa velja, da je ogled filma, razen za ljubitelje in lovce na dobre filme, odlična priložnost za vse, ki so iz kakršnegakoli vzroka »prešpricali« to snov, da ubijejo dve muhi na en mah. Seznanili se bodo z literaturo in filmom in prihranili tistih nekaj ur, ki jih niso želeli porabiti za branje.

Projekt *Vojna in mir* so pravzaprav štirje celovečerni filmi: po delih 1. **Andrej Bolkonski**, 2. **Nataša Rostova**, 3. **Borodino** (1812), 4. **Pjer Bezuhov**. Grandioznost romana je skoraj dobesedno prevedena na film, kar je bil očitno tudi namen. Izjava scenarista, režiserja in enega glavnih igralcev Bondarčuka prča o tem. Rekel je: »Najmanj nas je zanimal cilj našega dela, torej njegov vizualni učinek. Glavni in edini namen, ki smo si ga postavili, je bil reproducirati Tolstoj na ekranu kolikor mogoče popolno in natančno. Prizadevali smo si s pomočjo modernih filmskih sredstev, reproducirati Tolstojevske misli, čustva, filozofijo in ideale.« V tem so nedvomno uspeli in film *Vojna in mir* (prav 1. in 2. del, ki smo jima tu prča) je leta 1968 pribral SZ prvega oskarja za najboljši tujejezični film (kasneje še dva – *Dersu Uzala* A. Kurosawa in *Moskva ne verjame solzam* V. Menšova). Zanimivo pa je, da je prav pretirana zvestost literaturi in akademskost v slikanju motila mnoge ocenjevalce in številni še vedno stavijo na njegov prvi film.

Bondarčuk ostaja epik. Ekraniziral je še Čehova (Stepa) in Johna Reeda (projekt treh filmov po njegovih knjigah).

M. K.

Sergej Bondarčuk – Človekova usoda

HEIGHTS), ZDA, 1939. Režija: William Wyler. Glav. vl.: Laurence Olivier, Merle Oberon, David Niven, Donald Crisp, Flora Robson, Hugh Williams

Torek, 23. 10. 89

LJUBIMCA (LES AMANTS), Francija, 1958. Režija: Louis Malle. Glav. vl.: Jeanne Moreau, Jean-Marc Bory, Alain Cuny, José-Luis Villalonga, Gaston Modot

Sreda, 25. 10. 89

ZVEZDA RIA (STERN VON RIO), Zah. Nemčija, 1955. Režija: Kurt Neumann. Glav. vl.: Johannes Hesters, Willy Fritsch, Maria Frau, Folco Lulli, Franco Andrei

OLIMPIJSKE IGRE (OLYMPISCHE SPIELE), Nemčija, 1936, II. del, dokumentarni. Režija: Leni Riefenstahl. Fotografija: Hans Ertl, Walter Franz in še 42 drugih snemalcev. Glasba: Herbert Windt

Četrtek, 26. 10. 89

VOJNA IN MIR (voina i mir), ZSSR, 1964-67, I. in II. del. Režija: Sergej Bondarčuk. Scenarij: S. Bondarčuk, Sergej Solovjev. Glasba: Anatolij Ovcinnikov. Glav. vl.: Ljudmila Saveljova, Sergej Bondarčuk, Vjačeslav Tihonov (v barvah).

Petek, 27. 10. 89

SKRIVNA CEREMONIJA (SECRET CEREMONY), Vel. Britanija, 1969. Režija: Joseph Losey. Glav. vl.: Elizabeth Taylor, Mira Farrow, Robert Mitchum, Peggy Aschroft, Pamela Brown (v barvah)

Sobota, 28. 10. 89

SUROVA OKLAHOMA (OKLAHOMA CRUDE), ZDA, 1973. Režija: Stanley Kramer. Glav. vl.: George C. Scott, Faye Dunaway, John Mills, Jack Palance (v barvah)

Nedelja, 29. 10. 89

CESTNI BOJEVNIK (MAD MAX 2), Avstralija, 1981. Režija: George Miller. Glav. vl.: Mel Gibson, Bruce Spence, Vernon Wells, Emil Minty (v barvah)

Prosimo cenjeno občinstvo, da ne zamuja predstav! Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa!

TEATER

TRIUMF SMRTI

Potem, ko mu je v nedeljo, 17. 9. 1989, pri kosilu v grlu skoraj zastala koščica njemu tako priljubljenega pečenega piščanca, pa si je kmalu opomogel ter si dve uri pred začetkom predstave, opazujoč v ogledalu svoja na novo poškrbljena oblačila, veselo pomežiknil, zavedajoč se dejstva, da se mu pravzaprav obeta soočenje z »v svetu eno od prevladujočih estetskih smeri«, v kateri »enakovredno nastopajo glasba, likovno-scenska govornica, plesni gibi in igralčev govor.«

Pa začnimo.

Železna zavesa je spuščena, glasba – nekaj se bo zgodilo, gledalec, počakaj še malo, to bo popolnoma nov začetek. Plaža, sodeč po blazinah, klavir, bobni in bas do bolečine napno gledalčevo živčevje. Razmišljaj!

Kasandra pleše, pojavita se Gabriel in Bogomil, Gabriel pesnik brez vere v Besedo in Bogomil, izganjalec Besede. Glavni odski rekvizit se na tem mestu zdi čelada, luči se spuščajo, igralci gibljejo z rokami in telesi. Gabriel se vleže na prazno blazino, zatem nekateri popadajo z blazin kot trupa na plaži.

Zavesa se ponovno spusti, nova scena, v ospredju utripajoč semafor, igralci v črnem na privzdignjenih odrih vsak po svoje izvajajo različne plesne gibe, pod njimi igralci v belem prenašajo metronome. Glas upora je Kasandra, ki ugrabi umikajočega se Gabriela.

Zavesa. Urbani objekti. Zvoki popačenega govora, v ospredju velik, svetleč, nad igralce obešen gledališki rekvizit. Ples.

Prve besede izgovorijo igralci šele po umetnem dihanju in masaži srca.

Železna zavesa. Vstajanje besede.

– »Zakaj si nas prignal sem?«

– »Za zmeraj.«

– »Zakaj?«

– »Da se ne pozabim. Ker je večnost gluha.« in »Lepota zahteva praznino, ona ne preneha nobene druge skrivnosti.«

Sila spomina.

– »Pozabljal.«

– »Priznaj.«

Gabriel pred zaveso.

– »Ne morem.«

Malo preden se je v Večeru pojavilo nervozno pismo Branka Gombača, si je točno določen del mariborskega občinstva že mogel v miru ogledati prvo letošnjo premiero. O tem, kaj ga čaka, si je že kak teden prej lahko prebral v notici Večera, kjer je izvedel, da tokrat ne pojde gledat gledališke predstave, temveč »avtorski gledališki projekt« Bojana Jablanovca. Poučil se je možni gledalec tudi o tem, da je scenarij zgrajen na »posameznih tematskih vprašanjih smrti in zločina« in zelo verjetno se je malce prestrašil »radikalno zastavljenega postmodernističnega koncepta vizualnega gledališča«.

– »Zakaj ne?«

– »Ne morem.«

– »Boš! Moraš! Moramo naprej!«

– »Ni več naprej, ni več nazaj.«

Zid pomena: svet je močvirje besed, pesnik, ti si izmišljaš, ti lažeš.

– »Ni več pomenov.«

– »Zakaj si nem pesnik, povej?«

Agnes in Gabriel: naj pogleda, naj ne skriva oči.

»Kakšna sem?«

Gabriel vidi le prah, ne ustnic.

– »Lepa sem.«

Pesnik drgeta in molči. Možgani so svetišče besed, a besede ga bodo pokopale. In vprašanje: Mar se bomo res zažrtli vase in čakali na molk? Mar bo častilec in hlapec lepote kar molčal? Umor. Prizorišče: Gabriel in udarci štirih metronomov.

– »Zarisali ste mi meje.«

– »To je tvoja pesem, ki te golta.«

Zavesa. Kam s truplom? Še enkrat semafor. Ovca. Simboli. Ples deklet, dim in sonce. Vizuelno morda najlepši del: Ekstaza smrti... Triumf smrti. Vizuelno najlepši.

Še zadnji dialog:

– »Tebe ni več.«

– »Neha si lizati rane.«

– »Izginjam.«

– »Molči, če lahko. Metafore so prekrile cel planet.«

Izredno učinkovit konec: pred gledalci stojijo trije igralci, se priklonijo in občinstvo se zave, da je potrebno zaploskati. Manj kot kratek aplavz. Večina jih ne ve, ali je že čas oditi. Omahujejo, cincajo. Železna zavesa se dvigne še enkrat, Gabriel zai-gra krik. Bo zalegel? Ali bo moral v prihodnje Vlado Novak kričati glasneje? Gledalci odidejo, igralci verjetno ob-sedijo in zro predse.

Pred vrati gledališča nov dialog:

– »Bilo mi je všeč.«

– »Ni mi bilo všeč.«

Predstava, ki ni le eksperiment, igra (v pomenu poigravanje), ki je vendarle dokaz, da je namenjena gledalcu in da kljub svoji navidezni redkobesednosti temelji na besedi kot simbolu povezanim s simboli vseh vrst, ki hočejo, znajo in morejo dovolj občutljivega gledalca še kako pretresti.

Igor Rižnar

PRVIČ...

Neil Young in njegova žena imata dva otroka s težjo možgansko okvaro. Zato sta ustanovila sklad in zavod z imenom The Bridge.

V skladu se zbirajo sredstva za tako prizadete otroke, v zavodu pa se taisti »šolajo«.

In izbrana »off rokerska« smetana je v dobrotelne namene prispevala 11 cover verzij – priredb – Youngovih skladb.

Avgusta je torej izšla kompilacija THE BRIDGE, na kateri najdemo izvajalce, ki bi jih lahko uvrstili med dovolj etablirane, nikakor pa ne med mega rokerske zasedbe. Imena Pixies, Sonic Youth, Dinosaur jr., Psychic TV, Loop, Soul Asylum, Henry Kaiser in Nick Cave, poleg njih pa se Victoria Williams and the Williams brothers, Nikki Sudden and the French Revolution ter Flaming Lips, predstavljajo (razen zadnjih) v tem trenutku velik zalogaj ortodoksne rokerske scene. Refleks iz poskusa gospoda Pavlova (pocejanje slin) je tako deloval že ob najavi projekta. Črni vinil pa žal ponuja zdesetkano podobo prej zamisljenih zvočnih užitkov.

Mojstri uglajenega hrupa, Pixies, so naredili skorja slager-sko, predvsem pa precej osladno priredbo štikla Winterlong (v drugem delu ga sicer skušajo rešiti z značilnimi disharmonijami, pa jim to le delno uspe). Sonic (Ciccone, Palmer in zdaj še Young) Youth, Dinosaur jr., Loop, Psychic TV in ostali dokaj solidno, vendar nepretresljivo odigrajo izbrane skladbe. Od povprečja odstopajo le Nikki

MUSIC BRAIN DRAIN ON THE BRIDGE ali

MOST VZDIHLJAJEV (prvič in zadnjič)

Foto: Milan Mrčun

Sudden and the French Revolution s priredbo Captain Kennedy, Flaming Lips z After the Godrush, daleč spredaj pa (seveda?!) »patosira« Nick Cave z legendarno Helpless.

In plošča kot celota? Kdor je pričakoval bombo je dobil le pasjo bombico, ob kateri so se slinile osušile (arhaično osvežujoča pijača se nahaja pod ZADNJIČ). Eden ni no-

beden, lahko v opravičilo momlja večina mladcev iz omenjenih skupin. Pa ni res.

Vsak bend si je izbral skladbo po lastnem kriteriju in okusu, tako da za slabo ali povprečno predstavo opravičila ni.

Žgancem torej ocvirke dodaja le Nick Cave – vendar eden ni nobeden! Ali pa morda le?

IN ZADNJIČ:

Ramones so z naslovom dvanajste, trinajste ali ne vem katere že plošče zamudili dvanajst let. Takrat so namreč izdali svoj drugi album, ki bi ga lahko mirne duše naslovili Brain Drain (tak naslov ima zadnja). Pojav, Brain Drain namreč, je bil pri Ramonesih kar hitro očiten. Od prve plošče naprej so se zasedrali v vodah bazičnega rokenrola, ki je vsa leta bolj ali manj oster (to pa je bilo, v najmanjši možni meri seveda), odvisno od aktualnih glasbenih trendov določenega obdobja). In tako se je zgodilo tudi na zadnji plošči. Nosilna skladba albuma je obenem tudi naslovna tema iz filma Pet cemetery.

Ravno tak naslov pa ima knjiga, predzadnji hit hiperproduktivnega in sploh »trendy« in oh, oh... še... (MLADINA) avtorja thrillerjev, Stephen Kinga. Sicer je gospod tudi meni simpatičen – piše dobre knjige (1), obenem pa je dolgoletni fan Ramonesov (2). Tako so Ramones naredili štiklec grozljivega rokenrola za film posnet po knjigi. Taista zvrst, R and R, pa je seveda že spet osnova zvočnega zapisa na vinilu, kar je v redu. Malenkostna odstopanja v speed metalne in hard core variante osnovne podobe albuma ne obremenijo in ne spremenijo, kar je tudi v redu. In še pomislek, da Ramones počnejo iste stvari že od začetka, kar pa ni tako v redu.

Kljub temu jih imajo ljudje radi. Tudi jaz. Ko si pogledam Wendersa, si jih navijem!

Igor Ivanič

Sicer pa stvari v zvezi z rock'n'rollom propadajo tudi zaradi drugih razlogov. Denimo zaradi dežja. Zaradi tega naravnega pojava so že dvakrat popušili Martin Krpan, prvič na Iliriji, potem pa še na žuru tukajšnjih balonarjev.

Tolažijo se lahko s tem, da ne gre nič bolje niti organizatorjem, ki imajo streho nad glavo. O Novem rocku in 10.000 DEM smo pisali že zadnjič, dvakrat toliko minusa pa si je uspel prideliti Kompas z Black Sabbath.

Ha, boste rekli, Gary Gray se je torej zmotil, ko je zadnjič napovedal, da provincialni metalci niso prišli v Križanke, ker šparajo za Black Sabbath.

Ampak ne! Bil sem v Hali Tivoli in se prepričal, da so iz province prišli vsi, ki sem jih pričakoval. Problem je bil v tem, da ni prišel nihče razen njih. Jasno, tega dne smo sprejeli znamenita ustavna dopolnila in vsi poštenci Slovenci so pred televizorji prepevali Zdravljico v en glas z našim vrlim političnim vodstvom. (Kje so bili takrat RTV uredniki, ki so Zdravljico v izvedbi Lačnega Franza prepovedali zaradi fušanja?). Toda Black Sabbath so vsaj imeli komu igrati, slabše je bilo z Boro Čorbo, ki je v predprodaji spravil v promet borih sto dvajset kart, s čimer se ne bi pokrili niti v K4, zato je raje ostal doma.

No, v K4 pa so koncerti hvalabogu stekli in G.L.Fox-Dallas ter Iggy V.Rock kar tekmuje, kdo jih bo organiziral več. Slednji je do konca leta napovedal kakšnih deset koncertov uvoženih alternativcev vseh vrst, mimo tega pa bo v kakšnem večjem placu organiziral še Sugarcubes in The Jesus and Mary Chain. Lepo. Treba je delati, saj so štrajkajoči eRešovci Iggyju zagrozili, da mu bodo rekviirali pol honorarja zaradi kiksov na Novem rocku.

V trenutku finančne depresije se je Iggyju zgodilo celo to, da je znameniti reviji Stop prodal oceno Novega rocka.

Glede na splošno stanje slovenskega glasbenega novinarstva, ni to sicer nič nenačnega, ampak od alterna-

IBER AL

KAKO JE PROPADDEL...

... rock'n'roll, se vam je takoj zablistalo. Ja, s tem je tako: Poznavalci pravijo, da je rock'n'roll propadel, ko je šel kralj le-tega k vojakom. Da ne bodo odgovorni tega razumeli kot še en napad na (...), naj zapišem, da se je to zgodilo 24. marca 1958, da je vojni rok služil v Freiburgu, ZRN, da je imel številko 53310761 in da se je iz vojske vrnil s činom vodnika. Ime mu je bilo Elvis Aaron Presley. Toliko o tem. Seveda sem pred kratkim gledal tudi film z naslovom *Kako je propadel rokenrol*. V njem avtorji sugerirajo, da rock'n'roll propada, če se rokerji:

a) preusmerijo med narodnjake

b) poročijo

Tako to gre.

tive bi vseeno lahko pričakovali več stila.

Glede Iggya in honorarjev pa še naslednja misel: Če so mu prvo polovico rekviirali eRešovci, bi mu drugo morali Ljubljanski kinematografi.

Z genijalno zamislijo o premieri filma *Kako je propadel rokenrol* na rjuhi nad Križankami je razgal kakšnih dvatisoč potencialnih gledalcev, od katerih nekateri še danes mislijo, da so film videli.

V kinu je film seveda nekaj povsem drugega, ampak to so uspeli ugotoviti le maloštevilni entuziasti. Film je drugače izvrsten in razen na začetku omenjenih izvirnih ugotovitev se lahko pohvali še z obešenjaškim humorjem in enkratnim Zelenim Zubom. Poznam ljudi, ki so si ga v enem tednu, kolikor je igral, ogledali dvakrat.

Za Slovenijo je bila projekcija tega filma revolucionarna tudi zato, ker so ga predvajali brez podnapisov. Tako gledalci ob koncu niso mogli pizditi zaradi bednih prevodov beograjskih štosov v svoj materin jezik in verjetno se bo kdo zaradi tega pritožil Jezikovnemu razsodišču. Ampak Mladinin kino Vič je šel v svoji jugoslovanski usmerjenosti še dlje; film Laibach so nam predvajali s srbohrvaškimi podnapisi. Saj ne bi bilo nič narobe, če bi bil prevod iz slovenščine kolikor toliko spodoben. Drugače pa je tudi ta film precej zabaven. Sprva nisem vedel, ali so bolj smešna pisma, v katerih so posamezniki obsojali Laibach, ali nemrščene face samih Laibachov, ki so jih nastavljali kameri na raznih koncertih Evrope. Ko pa so se potem slikali še s pitoresknimi alpskimi pejzaži v ozadju, nazdravljali s pivom in šnopsom, je dokončno postalo jasno: Tudi Laibach so ljudje, čeprav je Jure Pengov v TV Tedniku 24. junija 1983 poskušal dokazati nasprotno. Čisto na koncu so bili Laibach še na smučanju. Bravo! Sedaj bodo darkerji, ki že po definiciji odklanjajo beli šport, končno kupili smuči in začeli živeti zdravo pod geslom »Smučamo vsi, Laibach in mi!«

GARY GRAY

To, da igra tuje gledališče svojo prvo predstavo prav pri nas, ni naključje, niti se to doslej še ni zgodilo, ne pri nas, ne na tujem. Ker je šlo za izjemen kulturni dogodek, je bila povabljen najpomembnejša nemška smetana. Tako na primer županja Müllheima Elenore Güllenstern, kulturni minister mesta Müllheim Oda – Gerlind Gawlik in kulturni minister severnega Porenja dr. Besch. Prisotnih je bilo tudi nekaj tujih novinarjev, kritikov, režiserka iz Istanbula Müge Gürman, kot tudi jugoslovanski slikar Vasilije Jordan; reprodukcije njegovih slik so opremljale gledališki zvešček Theatra an der Ruhr.

Ni naključje, da se je Theater an der Ruhr odločilo igrati ravno v Ljubljani v Cankarjevem domu, kot tudi ni naključje, da so igrali Kleista. In zakaj je temu tako? No, odgovor je preprosto. Katica iz Heilbronna je pravljica zgodba. Tudi Jugoslavija dobiva za Evropo – tako zahodno kot vzhodno – vedno bolj pravljice pomen, in tako ni bilo razloga, da tega dvojega ne bi združili v eno. No, nekaj resnice le je v tem.

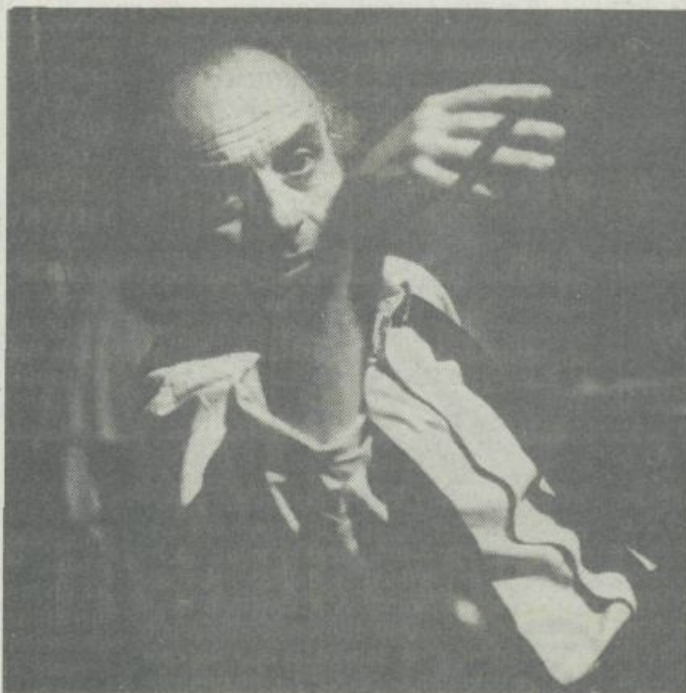
Gledališče je že v preteklih letih navezalo stike z drugimi državami, predvsem s Turčijo in Jugoslavijo, sedaj tudi Poljsko, in v njih uprizorilo gledališka dela. Razen tega Theater an der Ruhr organizira v Müllheimu mednarodni festival, na katerem se v treh zaporednih letih s svojimi gledališkimi deli predstavi po ena država. Pod motom »gledališki pejzaži« so se v letih od 1986 do 1988 v Müllheimu predstavile jugoslovanske gledališke skupine, ki so nastopale po en teden v začetku poletja. Temu 1989 sledi Poljska. Theater an der Ruhr v tem ne vidi samo širjenja kulturne dediščine, ampak kar je za njih bolj pomembno – poskus premostiti ovire medsebojnega političnega razumevanja med državami. Želi, da postane nekoč samoumevno, da tuje gledališče svojo premierno predstavo uprizori v tuji in ne v svoji matični deželi. Tudi jezik ne bo več ovira za razumevanje dela, ker bosta slika in zvok tista, ki bosta nadomestila nerazumljive besede; gledališki jezik, v tem primeru

WORLDPREMIERE IN L. J.

KATICA IZ HEILBRONNA

Ognjeni krst Heinricha von Kleista v CD

V skupni produkciji Theatra an der Ruhr iz Müllheima in Cankarjevega doma so v sredo zvečer, 11. Oktobra 1989, ob 20 uri uprizorili gledališko predstavo Heinricha von Kleista – Katica iz Heilbronna ali Ognjeni krst.

nemščina, pa tako ali tako ni tista nemščina, ki se je učimo v šoli ali jo slišimo preko medijev, ampak je to jezik, ki sicer uporablja znake nemškega jezika, v resnici pa zmes scenskega zvoka in slike.

Prav pri tem delu gre za izredno vizualizacijo po zaslugi režiserja in ustanovitelja Theatra an der Ruhr, Roberta Ciullija, odrskega scenografa Graf – Edzard Habbea in producenta Helmuta Schäferja. Kot že rečeno, ni naključje, da so izbrali Kleistovo dramo, saj je Non za

Nemčijo izrednega pomena. Ker so bila njegova dela v nasprotju z literaturo tistega časa (Goethe je bil njegov glavni nasprotnik), ni imel možnosti, da bi njegova miselnost prodrla v družbo, zato so za časa njegovega življenja uprizorili edino le Razbiti vrč in pa Katica iz Heilbronna, kjer je ta odgovarjala takratni sliki žene – pravljici in romantični. Kleist predstavlja v tem kakor tudi v drugi delih eksplozivnost, nežnost, nesposobnost izraziti tisti vulkan, ki je v nas. Delo vzbuja zelo veliko asociacij, prav

zato je nastop primeren tudi pri nas. Gre predvsem za politično tolerantnost, ki je odvisna od njene sensibilitnosti. Roberto Ciulli pravi, da vidi, da se pri nas rušijo birokratske meje, čeprav seveda ne smemo prezreti trenutnega političnega dogajanja. Premiera naj pač bo v državi, kjer so ti nasprotujoči si stvari že realizirani. Pravi, da Jugoslavija pomeni za Evropo realizacijo politične utopije.

Za sodelovanje s Cankarjevim domu so se odločili zaradi tehničnih in organizacijskih možnosti, ki jih je Cankarjev dom brez večjih težav lahko takoj nudil in nad katerimi se je Roberto Ciulli navdušil že lani, ko je prvič gostoval pri nas z Sartrejevim delom – Pokopani mrtveci.

Theater an der Ruhr, ki so ga poleti 1980 ustanovili italijanski režiser Roberto Ciulli, ki je bil mnogokrat pohvaljen v domačih in tujih kritikah za izjemne odrske vizualizacije, slikar, odrski scenograf in karikaturist Graf – Edzard Habben in dramski producent Helmut Schäfer, ki je tako kot Ciulli študiral filozofijo, je eno redkih nemških gledališč, ki ima repertoarske predstave. Tako v osmem letu obstoja še danes igra Wood Allenovega »Boga«. Gostovali so tudi na raznih srečanjih, na katerih so si pridobili posebno slavo. Tako so si z gledališko predstavo »Velič in majhen« Botha Straussa na Beograjskem BITEFU prislužili posebno priznanje za izredne umetniške dosežke. Produkcija Pokopani mrtveci Jeana Paula Starta na berlinskem gledališkem festivalu pa je bila ena najbolj izjemnih predstav v sezoni 1987/88.

Tudi pri igralskih gre za že uveljavljene osebe. Tako igrata Katica – Maria Neuman, vojvodo Wetter von Strahe – Hannes Hellemann in Kunigunde – Veronika Bayar, ki je že v Beckettovi drami – Srečni dnevi, dokazala izjemen igralski talent kot realistična Winnie.

Thater an der Ruhr si je torej zadalo veliko nalogo. Narediti iz te majhne Evrope eno veliko gledališko družino. Kot pravi pesem »Life is a cabarett«. (Luči se ugasnijo, zastor pada – KONEC – THE END)

Vicky Osolnik

Če nas bližina Benetk lahko samo radosti, pa nas nikakor ne more radostiti naša inovativnost in minimalna možnost predstavljanja in predvsem propagiranja razstav, česar se lahko zavemo šele ob ogledu razstav v tujini.

Na razstavo o Tračanih, ki so jugoslovanskemu prostoru tako blizu in hkrati tako neznan, nas v Benetkah opozarjajo na vsakem koraku s plakati, transparenti in prospekti v živo rdeči barvi, z reprodukcijo prečudovite kupe s plastiko konja. Množice turistov priteguje že sam razstaveni prostor Doževa palače, toda Italijani vedó, da to ni dovolj, zato obiskovalcem ponujajo mnogo več, s čimer razstavo tudi finančno opravičijo.

In sicer, na samem vhodu v razstavo so ponujeni plakati različnih dimenzij, zajeten katalog z reprodukcijami razstavljenih predmetov in izčrpno predstavitev predstavljenega obdobja in prostora, razglednice, audio-kaseta, video-kaseta in CD plošča z glasbo, ki nas nevsiljivo spremlja tudi ob ogledu razstave.

Kolikor je Doževa palača hvaležen prostor za razstave, saj ljudi vleče na ogled že samo po sebi, pa je za postavljalca brez dvoma zelo zahtevna, ker mora pozornost ljudi usmeriti k razstavi in nevsiljivo prikriti siceršnjo dekorativno opremljenost prostora. Postavljalcem je z izbiro vitrin, osvetlitvijo in izbiro razstavnih eksponatov to tudi uspelo. Vzpostavili so tudi ravnotežje med prostorom in eksponati, česar pri nas nismo vajeni, saj se dobesedno dušimo ob zasičenosti prostorov.

Obiskovalec ob ogledu te razstave spozna umetnost in kulturo Tračanov od začetkov do pozne antike. Pri tem mu je v pomoč tudi zvočni vodič v štirih jezikih, za uvod pa je na ogled še izvrsten video film, ki predstavi najlepše in najbolj tipične eksponate.

Kultura Tračanov sodi med najstarejše v Evropi. Tračanska plemena so živela na jugovzhodu evropskega kontinenta že tisoč let pred našim štetjem. Klasične civilizacije v Evropi so poznale Tračane in njihovo kulturo ter se

RAZSTAVLJENO

TRAČANI

– umetnost in kultura na bolgarskem ozemlju od začetkov do pozne antike –
Benetke, Doževa palača, 13. maj – 30. november 1989.

Srečni smo lahko, da nas od Benetk, enega od svetovno najpomembnejših kulturnih središč, loči le borih 250 kilometrov. Benetke nam vsako leto poklonijo več zanimivih razstav in letošnja razstava z naslovom Tračani je vredna ogleda.

z njimi izprepletale. Poznamo jih predvsem preko grških in rimskih sporočil in preko velikih zgodovinsko-mitoloških osebnosti, kot so Dionizij, Orfej, Spartak... Spoznavamo pa jih tudi preko arheoloških najdb na balkanskem podonavskem prostoru, po njihovih sončnih svetiščih, grobovih aristokracije in predvsem po njihovih obrtniških izdelkih iz zlata in ostalih zlahtnih kovin. Obdelava kovin je bila njihov civilizacijski primat, umetnost in izum, ki so ga Tračani vpeljali v življenje že pred IV. tisočletjem pred našim štetjem, o čemer nas prepriča tudi pričujoča razstava.

Ta sistematično, po časovnih obdobjih in karakterističnih motivih, postavljena razstava nam predstavlja najbolj znane in opevane tračanske zakladnice od Varenne do Valcitrane, Panagjuriste do Letniza in od Borova do Lovca... Prvič pa je v svetu predstavljena tračanska kultura preko posameznih etap do konca antike.

Okrog 900 eksponatov, večinoma zlatih, sodi v čas od 13. stoletja pred našim štetjem do 6. stoletja našega štetja. Vsako obdobje ni predstavljeno le s posebej značilnimi eksponati (predvsem obrtniška obdelava kovin), temveč tudi s kratkimi opisi pomembnih zgodovinskih dogodkov in opisom mitološkega in zgodovinskega pomena eksponata (npr. mitologija okraševanja konja).

Med eksponati je največ nakita, ki preseneča s svojo filigransko obdelavo in ohranjenostjo (ogrlice, prstani, uhani, fibule...) Med posodjem velja omeniti predvsem čudovite čaše z mitološkimi plastikami. Kiparstvo je zastopano s podobami bogov (predvsem iz grškega in rimskega obdobja). Veliko je lepo ohranjene vojaške opreme, zanimiv pa je tudi prikaz zdravniških pripomočkov.

To ni le razstava materialnih ostankov, temveč kompleksen zgodovinski ključ odkrivanja kulturnih izvirov današnje Evrope.

Razstava je odprta vsak dan do 30. novembra od 9.00 do 19.00, vstopnina je 7000 lir, za študente pa 5000.

TOMAŽ MIKOLIČ
DANIELA JURIČIĆ

Trg Mladinskih delovnih brigad (Trg M.D.B.) je eden najzanimivejših prostorov slovenske metropole. Velja za jugozahodna mestna vrata in je poleg postajnega Trga Osvobodilne fronte v smislu mestnega vhoda edini pravi mestni prostor. Ljubljana ima torej priložnost, da dobi s primorske strani lepo oblikovan in vsebinsko bogat predprostor, ki bo obiskovalcu pokazal, kam je prišel in mu istočasno ponudil čim več turističnih storitev.

Trg leži na prelomnici dveh ortogonalnih uličnih sistemov Viča in središča mesta, ki ležita eden proti drugemu pod kotom 45 stopinj. Skupaj z Rimsko in Igriško ulico, ki se zajedata v središče pod nepravilnim kotom, povezuje oba sistema v kompozicijsko celoto. Istočasno preko Ceste VII. korpusa in najjužnejšega klina Tivolija na eni strani, in drevoredne Groharjeve ceste ter nabrežij Gradašnice na drugi strani, združuje obsežne zahodne in južne zelene rezervate mesta.

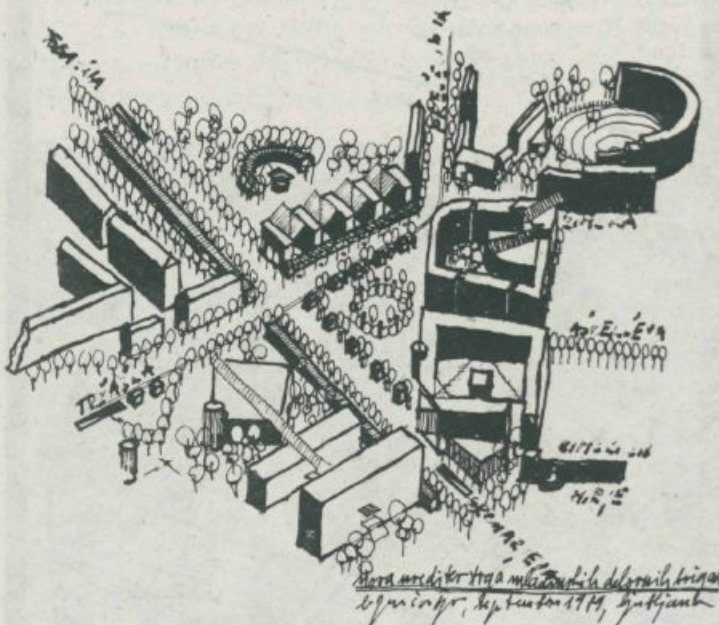
Na trg se steka kar šest pomembnih alic, ki med seboj povezujejo popolnoma različne predele mesta. Aškerčeva cesta bi zaradi močne koncentracije fakultet Ljubljanske Univerze (nadaljevanje imena bo, če bog da, odpadlo še pred samimi voljševiki, saj je študentom dobesedno v posmeh) lahko označili kot univerzitetno os.

Danes kaže trg dokaj neurejeno podobo. V obdobju od zadnje vojne je bil deležen kar nekaj velikih, na žalost slabih posegov. Izgradnja Skupščine občine Vič-Rudnik je blokirala povezavo Groharjeve in Tobačne ulice. S svojo maso uničuje dokaj enoten višinski gabarit in fasadni ritim na trgu. Neugledna stavba DPO s po vojni zgrajenim prizidkom trgovskih lokalov ločuje trg na dva dela. Modernistični blok na severni strani se zelo slabo navezuje na sosednje arhitekture. S spremembo Tobačne ulice v del tranzitne obvoznice in z razširitvijo Tržaške vpadnice je nastalo na zahodnem ustju Trga veliko križišče, zaradi katerega so porušili zaključni objekt v nizu severozahodne robne pozidave.

Kaj torej narediti iz sedaj dokaj klavnega prostora na

RUŠITELJSKO

CAMPUS

V slovenski metropoli imamo enkratni prostor, ki se nam kar sam od sebe ponuja, da ga preuredimo in z njim zasenčimo komunistični Trg revolucije. S tem novim prostorom v mestu simbolično legitimiramo naš prevzem oblasti. To je Trg Mladinskih delovnih brigad.

Gospoda, ne se prestrašit zaradi spomina na to ime, ki kljub vojaškemu značaju imena samo po sebi ne omeni nič hudega. Starejši farani se ga spominjajo bolj z nostalgijo in trpkim priokusom sedanosti. Samo ime pa bomo po preureditvi tako ali tako spremenili.

zanimivi lokaciji, da ga bomo lahko imeli za naš spomenik, ki bo simboliziral nove čase in nam istočasno koristil?

Z odstranitvijo stavbe DPO bi dobili trikotno zasnovan trg z dolgo vzhodno stranico in enakostraničnimi kraki na zahodu. Novonastalo obsežno polje (ital. Campo, ang. Field, franc. Camps) s približno 12500 m² površine bi bilo primerljivo z 12000 m² velikim Marksovim trgom pred sodno palačo, ali z okoli 15000 m² velikim Trgom revolucije (ki si tega imena ne zasluži, saj je spremenjen v parkirišče in kar je še huje, nima jasno določljive meje). Na nekdanji secesijsko zasnovanem Slovenskem (Marksovem) trgu dominira sodna palača, nasproti nje sta Dom sindikatov in blagovna hiša. Trg revolucije je bil namenjen prezentiranju nove boljševiske oblasti na Slovenskem. Obe dvakrat višje projektirani stolpnici naj bi postali nov reprezentativni upravni center, danes pa sta namenjeni gospodarski in bančni administraciji. Za njimi se skriva slovenski kulturni hram, nasproti stoji v tla potlačena Skupščina. Ob straneh je blagovna hiša in revolucionarni gaj, katerega osnovna funkcija je zakrivanje neprimerne fasade najemniškega bloka. Na Trgu M.D.B. imamo danes Skupščino občine, gostilno in čez križišče tovarniški kompleks. Sredi trga je zanikrna stavba DPO in neurejen park. Vse naštetost bi se z novo zasnovo odstranilo.

Trg bi z močno drevoredno ozelenitvijo ob prometnih kanalih dobil ojačano zeleno povezavo zahodnega in južnega mestnega parka. Aškerčeva bi se uredila v Univerzitetni korzo. Z nje bi se umaknil mestni obvozni promet, za katerega se ugotavlja, da še zmeraj povzroča preveč hrupa za normalno delo na večini fakultet. Nova krožna cesta mestnega središča bi se oblikovala na Groharjevi cesti. 220 m dolgo vzhodno stranico trga, ki meji na mestno središče, je treba gosti mestni pozidavi primerno pozidati z močnimi karejsko zasnovanimi objekti. Južna stranica trga meji na morje individualnih hiš, stanovanjskih blokov ter institutov in fakultet na Viču. V neposredni bližini je

projektirana nova stavba Centralne tehnične knjižnice. Tu zato potrebujemo jasen mejnik med Trgom in prostostoječimi poslopji. Ker je na voljo zelo ozek pas zemljišča, bi se tu zgradil niz arkadnih objektov s pokritim sprehajališčem, skritim za močnim drevoredom. Ti bi skupaj z obstoječo severozahodno pozidavo tvorili nasprotje močnim objektom na vzhodni stranici Trga. Za obstoječo severozahodno pozidavo se odstrani vse stolpiče, ki v prostor Vrtače ne spadajo, in vile, ki so preveč izpostavljene hrupni cesti VII. korpusa. Na tem mestu uredimo park. Severno ustje Trga se preoblikuje v zaključno piaceto Rimske in Prešernove ceste. Za križiščem na zahodu se obnovi stare objekte obsežnega kompleksa Tobačne tovarne in z območja umakne proizvodnjo.

Monumentalno zasnovan tržni prostor se spremeni v nov osrednji Univerzitetni center. Glede na veliko koncentracijo univerzitetnih objektov in kulturnih ustanov ob ulicah, ki se zlivajo na Trg, ter velikega števila inštitutov in fakultet na Viču južno od Trga, je zasnova povsem upravičena. Na Luži nasproti gostišča Lovca bi se zgradil nov Študentski center, kjer bi imel sigurno bolj upravičeno in primernejšo lokacijo kot v Trnovem nasproti načrtovanega muzeja revolucije, kjer ga nameravajo postaviti.

Preko križišča bi preuredili objekte Tobačne tovarne za univerzitetne potrebe. S tem bi dobili na desetisoče kvadratnih metrov novih površin za predavalnice, inštitute, risalnice, delavnice in univerzitetno administracijo.

V novo nastalem parku med Vrtačo in prenovljeno Tobačno ulico bi postavili paviljon Akademije upodablajočih umetnosti.

Trg bi tako dokazoval prisotnost Univerze v tem mestnem okolju. S tem bi utrdili koncentracijo večjega dela univerzitetnih dejavnosti in preprečili nadaljnjo decentralizacijo in razseljevanje univerzitetnih objektov po celotnem mestu, kar je povzročil strah vladajočih ob študentskih nemirih v sedemdesetih letih in bojazen pred ponovnim močnim, udarnim in organiziranim študentskim gibanjem. Študentski populaciji je treba zopet dati možnost, da se organizira kot samostojno gibanje. Univerzi pa, da se organizira kot od države neodvisna institucija. Univerzo je treba fizično skoncentrirati na omenjenem območju (tj. kampus), s tem pa omogočiti direktno in neomejeno komuniciranje znotraj nje ter tako povečati povezanost, znanstveno učinkovitost ter politično vplivnost. S tem bi nova oblast študentom in Univerzi simbolično vrnila vlogo avantgardnega dela družbe, kar so si 50 let prilagajali boljševiki.

Trgu poleg novega univerzitetnega lica manjkajo še osnovne dejavnosti, ki jih tak prostor nujno potrebuje, in dejavnosti, ki jih specifična lega Trga narekuje. Prvo so sigurno čim širša ponudba od trgovskih, bančnih in poštinih storitev do drugih turističnih dejavnosti. Tretja nujnost, ki pripelje k bogatosti tržnega prostora, je nova

organizacija centra dejavnosti Viške občine. Njegova najprimernejša lokacija je Na Luži, na prostoru, kjer sedaj stojijo vile. S svojo fasado in maso bi kot trdnjava nakazoval jugozahodni vogal mestnega središča in nekdanje Emone ter zaščito mestnega vhoda.

Ljubi svojega sovražnika kakor samega sebe (Jezus Kristus Superstar)

Faranke in farani!

Ste se že kdaj vprašali, kaj bomo naredili z našo vsemogočno vladajočo kasto potem, ko ji spodmaknemo stolčke (ali, kot sama trobi – ko bo sestopila z oblasti)? Problem, kajne? Naša nova oblast, gospoda, starih banditov res ne more kar tako gledati med seboj. Zmeraj so bili nad nami in se imeli za vsevedne bogove. Torej jim moramo tudi po njihovi politični smrti zagotoviti primerno mesto. Mi seveda nismo divjaki. Mi smo ja kulturni srednjeevropski verniki, bog nam pomagaj! Torej, če damo roko na srce, na giljotino jih res ne bomo zmogli metati, kot so to počeli Jakobinci z Rojalisti. Tudi Dolfejevi lagerji, se mi zdi, da so že preživela zadeva. Zastarele tehnologije pa nova oblast ne bo uvažala. Gospodje, zmagali bomo, in to je čisto jasno, le če bomo uporabljali lastne glave. Za bodoče počutje naših zdajšnjih varuhov moramo sami poskrbeti. Vedeti moramo, da bo naše počutje še kako odvisno od njihovega. Le pomislite na njihovo življenjsko reko – kontrarevolucija nikoli ne počiva. Prva stvar, ki si jo moramo predočiti, je dejstvo, da je tolikokrat omenjena in prekleta – oprostite na izrazih – oblastniška sodrga po lastnih terminologijah prevzvišena kasta, v kateri je vsak posameznik subjekt nadnaravnih sposobnosti z zmoglostjo vedeževanja. Zato moramo, če nič drugega, vsakega izmed njih posebej obravnavati in preučiti in vsakemu posebej določiti tako mesto v bodoči sredini, ki mu bo odgovarjalo glede na minulo delo.

Na Trgu M.D.B. se nam ponuja prilika, da na opisan način zašijemo enega od vodilnih predstavnikov kvazi revolucije. V mislih imamo ravno tu živečega Ivana Mačka-Matijo. Z novo ureditvijo Trga se vile Na Luži podrejo. Ostane le Mačkova vila. Okoli se postavi nov Viški občinski center trdnjavskega izgleda. In sedaj si zamislite čudovito rdeče pobarvan atrij nove skupščine viških faranov, pokrit z rdečo stekleno streho in obkrožen z arkadnimi križnimi hodniki po katerih se bodo sprehajali turisti. Namesto vstopnic bodo dobili rdeče kapice in, željni ogleda Ivana Mačka-Matije v živo, metali rdeče zastavice v atrij. Tako bo nastal nov Muzej revolucije z živimi eksponati kot glavno atrakcijo. Ali sploh obstaja kakšen lepši kraj za bivanje po padcu z oblasti? Primerno je distanciran, lokaliziran in pobarvan z rdečo barvo polno občudovanja. Istočasno pa bo to čudo dostopno za ogled navadnim smrtnikom, ne da bi karkoli vplivalo na njihov sprehod po objektu.

JANEZ GRADITELJ-RUŠI

Popravek

V prejšnji številki Tribune so tiskarski in drugi škrti v nekaterih besedilih povzročili precejšnjo zmedo. Še posebej »uspešno« so opravili svoje delo pri zapisu o filmu **SLADKO ODRAŠČANJE**. Ker v besedilu kar mrgoli napak, ki zelo otežkočajo razumevanje napisanega, skušamo s temi opombami popraviti, kar se popraviti še da.

Torej, režiser filma *Sladko odrasčanje* je **FERNANDO Trueba**, originalni naslov filma pa je *El año de las luces*. Originalni naslov filma *Nedolžni otroci* se glasi *Los santos inocentes*, film *Carlota Saura* pa je seveda *Carmen* in ne *Caramen*.

Ob tem, da je bil uvodni del pripevka (ves drugi odstavek) po pomoti natisnjen dvakrat, je izpadel ves zaključni del (cela dva odstavka), kar je seveda okrnilo in izmalilo smisel zapisa in njegovo bistvo. Zato tu navedemo manjkajoči del.

»Mimo igralcev seveda ne moremo. Ob vodilnih vlogah je v filmu še cel kup epizodnih likov, ki so vsak zase posebnost in zanimivost že s samo pojavo (prav neverjetni obrazi), ko pa še zaživijo svoje osebnosti, je to »človeška komedija«. Prepričljiv Manolo je bil **Jorge Sanz**, njegova nesojena izbranka **Maribel Verdú**, vsak po svoje pa so bili odlični še **Manuel Alexandre**, **Rafaela Aparicio**, **Santiago Ramos**, **Violeta Cela** in mnogi drugi.

Kako se bo *Sladko odrasčanje* uvrstilo v naš filmski spomin, je za zdaj še težko reči. Kljub nekaterim podobnostim s Fellinijevim *Amarcordom* (kar je skoraj razumljivo, saj gre obkroženo za spomine na mladost – podobnost je seveda v tistem delu, ki se loteva spolnosti in pa v slikanju posebnežev), filmov ne gre neposredno primerjati in tega ocenjevati skozi prizmo z oskarjem nagrajene Fellinijeve mojstrovine. *Sladko odrasčanje* vsekakor ni film takega kalibra, saj gre v njem za drobno, časovno kontinuirano zgodbo, *Amarcord* pa je bolj kronika časa, mozaik različnih zgodb s široko konotacijo. A naj bo že tako ali drugače, pričujoči film je vsekakor eno najboljših del iz letošnjega kinematografskega repertoarja. Za zdaj. Da pa ne bi ostalo pri tem, bi distributerji lahko odkupili vsaj zadnja dva filma drugega Španca – *Pedra Almodóvarja*. Gre za *Zakon poželenja* in za *Ženske na robu živčnega zloma*, ki je bil nominiran za oskarja. Upajmo, čeprav je upanje dober zajtrk in slaba večerja.«

Bralcem se za nastale nevšečnosti opravičujemo.

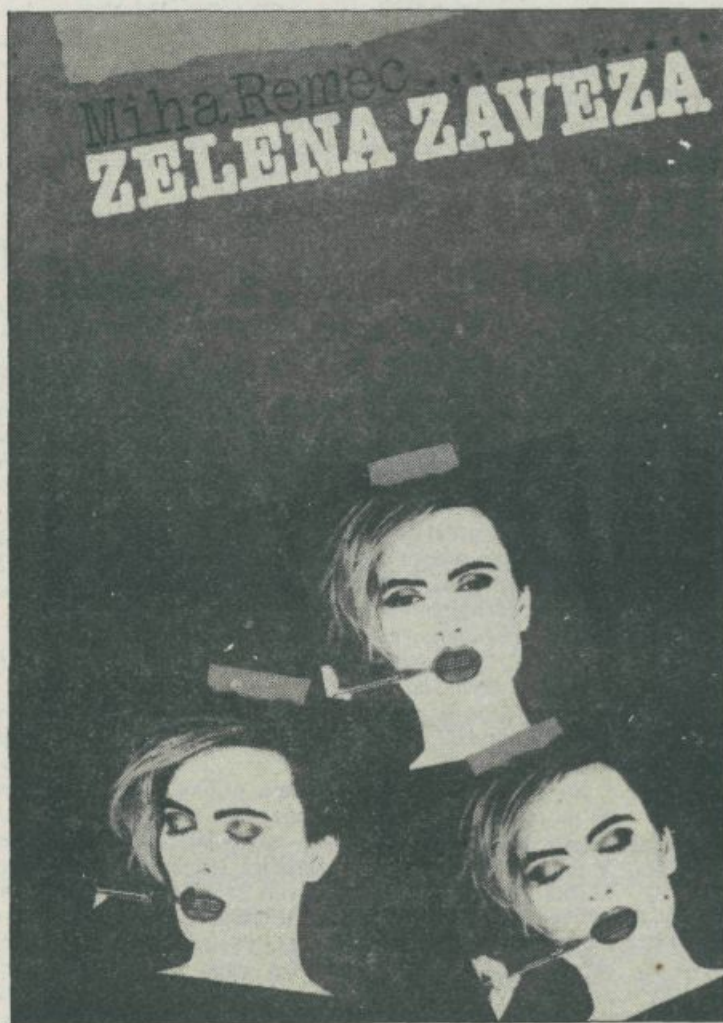
M. K.

RECENZIJA ZA DANAŠNJE ČASE

Miha Remec: ZELENA ZAVEZA

Avtorja je torej tematsko navdihoval dandanašnji politični in gospodarski trenutek slovenskega naroda in njegove stoletne travme o samostojnosti. Pisatelj je v domišljijiški mozaik slovenskega življa prihodnosti vtikal žgoče težave in dileme našega časa ter ustvaril izjemno aktualno delo, ki ga je moč prebrati dobesedno na dušek. Iskra, ki je zanetila gibanje za odcepitev in ustanovitev samostojne zedinjene Slovenije, je odkritje, da se v opustelih podzemskih rovih na Kočevskem skrivoma odlagajo jedrski odpadki. V to dejavnost je vpletena zvezna vojska, zvezna vlada pa naj bi s shranjevanjem jedrskih odpadkov evropskih držav poplačala stoletja stare dolge. Temu se upre malodane celoten slovenski narod, upor pa poseblja pisatelj Albert Švigelj, ki v kočevskih gozdovih z gladovno stavko protestira proti dejanjem zveznih organov in kot nekakšni katalizator sproži masovno gibanje za odcepitev od zvezne države.

Čeprav je roman sorazmerno kompleksno zgrajen, saj pisatelj s posameznimi izseki videoprogramov bistveno pogloblja futurološko upodobitev naše domovine, prav tak pa tudi pogosto menjava posamezna prizorišča dogajanja, je delo pisano tekoče in je izjemno berljivo. Zgodba je dinamična, pripovedni tok pa čedalje bolj razburljiv. Čeprav se Remec ukvarja z resnimi filozofskimi in eksistencialističnimi vprašanji, je delo napisano hudo mušno in satirično. Roman je pravzaprav paradija na naš čas, saj avtor karikirano in z neprikrito ironijo opisuje prav vse dejavnike dogajanja alternativne prihodnosti, ki pa so v bistvu le posredne odslikave podob našega časa, želja in hotenj. Nema lokrat se ironija sprevrže v cinizem, komedija v tragikomedijo. Medtem ko v Evropi vladata mir in demokracija, šteje vojska Balkanije več mož kot paradno vojaštvo katerekoli države na svetu, kljub temu pa jih uženejo pripadniki zelenih, ki so oboroženi le z improviziranimi zažigalnimi steklenicami. Človeštvo je očitno premagalo vojno, ne pa tudi vojaštva. Vsaj na Balkanu ne. Ekstrapolacija ekološke problematike, ki jo je

Najnovejši roman Mihe Remca, Zelena zaveza ponovno posega v znanstveno fantastični žanr in odslikuje prihodnost – čas, v katerem se država Slovenija bori za odcepitev od zvezne države Balkanije. Avtor je delo podnaslovil kot politično – fantastični roman, kot delo, ki naj bi opisovalo domišljij-sko politični položaj naše domovine v nekakšni prihodnosti.

pisatelj upodobil z borbo slovenskega naroda proti evropskemu odlagališču posebnih odpadkov v samem srcu Slovenije, se sprevrže v lastno nasprotje. Po eni strani so odpadki popolnoma varno shranjeni v posebnih zabojnikih in ne predstavljajo nevarnosti onesnaževanja, po drugi strani pa pravzaprav predstavljajo nekakšno ceno odcepitve Slovenije, s katero se strinjata tako slovensko vodstvo kot predstavniki svetovnih sil. Krajši konec tako potegne pisatelj Švigelj, ki je z gladovno stavko proti odlaganju posebnih odpadkov zaostрил položaj in omogočil, da se je gibanje za odcepitev Slovenije razmahnilo v polni meri. Toda sedaj ni pomemben niti on niti odlagališče posebnih odpadkov, vse to so le še politikantske intrige slovenskih politikov jutrišnjega dne, teh karikiranih podob današnjih dnevnih politikanov, ki ljudstvo slepijo in zavajajo s tezo, da za suverenost naroda ni potrebna tudi suverenost države, v kateri živijo. Pisatelj se je nadvse ironično poigral s spolnimi navadami in razvadami slovenskega življa v prihodnosti in z zvrhano mero humerja opisal številne sekte, ki se vsaka na svoj način opredeljuje do ljubezni in življenja nasploh. Ljubezenski prizori, ki jih je Remec vtikal med glavne junake romana, predstavljajo osnovno gibalo pripovedi, kar je nasploh značilno za Remčeva dela.

Glavni poudarek pa je pisatelj posvetil masovnim medijem in posebej hudo obsodil brezobzirno manipulacijo z ljudskimi množicami, predvsem s strani televizijskega medija. Svet je namreč s pomočjo videa tesno povezan, ljudje pa zasvojeni z video in televizijskimi programi. Roman je tako pravzaprav svarilo pred televizijo, ki si je z brezobzirnim in vse bolj nasilnim manipuliranjem z ljudmi pridobila silno moč. Kot protiutež je avtor postavil pisatelja, ki ustvarja še na staroveški način, kar v končnem efektu pripelje do nepremostljivega razkoraka med kulturo umetniškega podživljanja pisane besede in kulturo pasivnega sprejemanja programov televizijskih mrež. Glavni junak romana pravzaprav ni pisatelj Albert

Švigelj, ki se je za ceno lastnega življenja postavil po robu domačim in tujim oblastnikom in je tragična figura brezčutne političanske igre, v katero ga je brezobzirno porinil videonovinar Gapa. Glavni akter romana je torej videonovinar, ki šele v primeru brezčutnega manipulacijskega stroja, ki ga je sam pognal, spozna, da je s svojim ravnanjem zakrivil smrt svojega prijatelja. Njegov karakterni oris je dogan in dovolj poglavljen, saj je avtor najbolj smiselno upodobil tako njegove uspehe kot življenjske stiske in prepričljivo orisal njegov obup ob spoznanju, da je kriv za prijateljevo smrt. Karakterni orisi nekaterih drugih protagonistov so morda nekoliko stereotipni in ne dosegajo poglobljenih karakternih študij Remčevega nedvomno najuspešnejšega dela Mana. To niti ni toliko pomembno, saj je Remec v delu podal veliko število zelo živih, smiselno upodobljenih, vendar stilistično nekoliko poenostavljenih likov, ki se organsko in funkcionalno vključujejo v to dinamično in vznemirljivo pripoved, polno aluzij na današnji čas.

Alternativni svet prihodnosti Remčevega romana je že danes impliciran v nešteti komponentah, pisatelj pa v svojem videnju te aktualne sestavine in aluzije razvija in projicira do skrajnih meja. Na nek način se v sedanosti skriva prihodnost in v prihodnosti sedanost. Problematika in dogajanje sta nam torej blizu in bralec se zlahka poistoveti s tegobami glavnih junakov. S tega zornega kota Zelena zaveza torej ne predvideva alternativnih tokov prihodnosti, ampak skozi domišljjsko prizmo avtorja odsluži sedanost, ki jo na njemu svojsten način prepleta s svetom jutrišnjega dne. Avtorjevo vizionarstvo in aktualnost sta globlja, kot je videti na prvi pogled, saj izkustveni svet objektivne

stvarnosti tvori tudi domišljjska sfera, v kateri se odražajo naša sanjarjenja in podzavestna hotenja. Plast osebnega življenja stvarnosti se prepleta z dogodki javnega življenja, plastjo domišljije in umetniškega ustvarjanja, tako da se na posameznih vozliščih poustvarjajo naše predstave in redefinirajo naše zaznave o svetu okoli nas. Glede na to, da nemalokrat zavzemamo stališča do dogodkov zgolj na osnovi medijskih obvestil, da se vse manj opredeljujemo do sveta na osnovi lastnih izkušenj, z našim svetom vse bolj upravljajo najraznovrstnejše fikcije. Lahko rečemo, da prepletanje vseh teh plasti objektivne stvarnosti na nek način soustvarja realnost našega bivanja.

Prav tako kot sleherni umetnik črpa ustvarjalni navdih iz sveta v katerem živi, tako tudi s svojo kreativno domišljijo vpliva na objektivno stvarnost in jo prilagaja svojim notranjim vizijam. Remec je v Zeleni zavezi na nek nedoumljiv način povezal oba svetova in resnično vizionarško opisal nekatere detajle sveta prihodnosti, ki so se v večji ali manjši meri uresničili v dejanski stvarnosti. Če bi za uporabo elektrokoudarnih palic, ki jih v romanu vojaški vihtijo nad pripadniki zelenih še mogoče lahko menili, da je pisatelj zanje dobil navdih v večanskih dogodkih, ko je policija s podobnimi pendreki pretepala vaščane, pa bomo morali na uporabo posebnih kovinskih obročev, ki ob dotiku z elektrokoudarnimi palicami povzročajo kratek stik, še nekoliko počakati. V času ljubljanskega procesa se ženske pred vojaškimi stražami resda niso protestno sprehajale gole, neizpodbitno pa je, da je pisatelj s svojo intuitivnostjo zaznal pramene bodočih dogodkov in jih vtikal v svojo domišljjsko pripoved. Temeljni katalizator masovnega gibanja za osamosvojitve Slove-

nije v romanu predstavlja gladovna stavka pisatelja Šviglja, še do danes pa niso razjasnjene podrobnosti ob vesteh, da so posamezni udeleženci ljubljanskega procesa skušali uveljaviti svoje temeljne človeške pravice s protestnim stradanjem. Če je pisatelj odcepil Slovenije gradil na ogorčenju Slovencev nad evropsko deponijo jedrskih odpadkov v osrčju njihove dežele, pa ponovno ne moremo obiti dejstev, da so se v zadnjem času zaradi strahu pred odlaganjem jedrskih odpadkov v Sloveniji zvrstila protestna zborovanja, predvsem v okolici Celja, kjer naj bi v pregrado cinkarniške deponije vgradili sode z radioaktivnimi odpadki, proteste proti onesnaževanju pa je bilo moč slišati tudi s Kočevskega.

Remec se je s tem delom torej dotaknil celotnega spektra najrazličnejših problemov, ki pestijo ali pa šele bodo pestili slovenski živelj v prihodnosti. Roman sicer ni napisan tako prepričljivo in doživeto kot njegovo delo Prepoznavanje in videti je, kot da je pripovedni tok romana nekoliko prehitel orise življenjskih poti posameznih junakov, ki so ostale nedorečene. Tudi to delo označujejo in odlikujejo vsesplošne stilistične posebnosti, ki slehernemu Remčevemu delu dajejo znak razpoznavnosti. Zelena zaveza tako predstavlja prijetno osvežitev v domači znanstveno fantastični beletristiki in pomembno dopolnilo avtorjevega literarnega opusa, s katerim je le še podčrtal svoje kontinuirano delovanje v svetu znanstvene fantastike. Remec je nedvomno razkril še eno stran svoje umetniške ustvarjalnosti in nakazal širino svojega pisateljskega pogleda ter tako obogatil svoj pisateljski opus kot tudi celotno domače znanstveno fantastično leposlovje.

ŽIGA LESKOVŠEK

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
GALERIJA ŠKUC Štani trg 21 Ljubljana
pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

Videoteka ŠKUC DARK EYES

Režija: Nikita Mihalkov
Gl. vl.: Marcello Mastroianni, Marthe Keller, Vsevolod Larionov, Jelena Sofonova, Oleg Tabakov...

V filmski jezik prevedena novela A. P. Čehova z mojstrom Marcellom (za to vlogo nominiran za oskarja). Slovanska duša, ciganska pesem (se spominjate filma cigani letijo v nebo?), italijanski ljubezenski temperament in talent Mihalkova. Izredna preciznost in smisel za literarne predelave avtorja mojstrovine **Nekaj dni iz**

življenja Oblomova. Po Čuhraju in Tarkovskemu torej še en mojster iz SZ pri delu z Italijani in rezultati kažejo, da sovjetsko-italijanske koprodukcije niso zgrešena stvar. Na kratko - zelo dober, zelo lep film.

BABY BOOM

Režija: Charles Shyer
Gl. vl.: Diane Keaton, Harold Ramis, Sam Wanamaker, Sam Shepard

Ženska, vsa predana poklicu in karieri, ki na otroka niti pomisli ne, »podeduje« od daljne sorodnice prav to - malega otroka. Skrb zanj in kariera pa ne gresta skupaj. Zaplet je torej enak kot pri francoski uspešnici (kasneje še ameriškem »remaku«). Trije možje in zibelka, le vloge so zamenjane. Kdo bi si mislil, da bodo šli opravi k dojenčki bolj od rok trem moškim kot eni ženski? A ker poznamo Keatonovo, se temu ne moremo preveč čuditi.

Prikupna komedija s satiričnimi podtoni, ki pa se konča tako ameriško, (juna-

ški happy end), da se Conan in Superman lahko sramujeta. Pravzaprav škoda, začetek je obetalec več, a smo tega recepta »Made in USA« že tudi navajeni. Gledalci pa imajo tako ali tako najraje srečo.

HELLRAISER

Režija: Clive Burke
Gl. vl.: Andrew Robinson, Clare Higgins

Junakinja oživlja svaka od mrtvih s pomočjo krvi, ki jo ta izsesa žrtvam, katere ona zvesto vabi domov - v hišo groze. Nekaterim očitno zombijev (živih mrtvecev) ni nikoli dovolj, zato tudi proglašajo film za grozljivko leta. Res vas je lahko groza, a le zaradi dejstva, kako neumen zmazek je to. Kot običajno je v »novih grozljivkah« kvaliteta filma obratno sorazmerna z litri krvi in kilogrami raztrganega mesa na platnu. Hellraiser ni izjema, prej narobe. Včasih otroci niso smeli gledati takih filmov, zdaj so ti edini gledalci, zato film toplo odsvetujemo občinstvu nad 18. letom starosti.

M. K.

INICIATIVE ZA NOVO NOVINARSKO ZDRUŽENJE ZOA – ZNANJE – ODGOVORNOST – AVTONOMIJA

KDO SMO IN KAJ HOČEMO

Smo iniciativa za novo novinarsko združenje ZOA in hočemo spremeniti novinarski poklic iz semi-profesije v profesijo. Zato bo naše združenje:

1. Avtonomna samo-organizacija profesionalnih novinarjev, ki bo od svojih članov zahtevala sistematično znanje in visoko stopnjo osebne odgovornosti.
2. Od vseh svojih članov bo združenje terjalo poklicno licenco ter sproti preverjalo spoštovanje profesionalnih (zaloge posebnih znanj in aplikacije teoretskih spoznaj) in etičnih (zavezanost kodeksu in zakonu) norm novinarskega poklica.
3. Združenje bo poleg promoviranja profesionalnih standardov skrbelo tudi za zakonsko-pravno zaščito poklica in svojih članov, za njihovo materialno in socialno varnost. V tem smislu bo organiziralo svojo pravno-strokovno službo, ki bo zastopala člane v matičnih novinarskih hišah in pred sodišči ter sodelovala pri oblikovanju vsakoletnih individualnih in kolektivnih pogodb v novinarskih hišah.

OKVIRNI DELOVNI PROGRAM

Ker je dovolj čakanja na to, da se bodo razmere v jugoslovanskem množično-komunikacijskem prostoru spremenile na bolje, bomo oblikovali in uresničevali predvsem program nove medijske podobe SR Slovenije in v tem okviru:

1. Ustanovili slovensko tiskovno agencijo in odprli slovenski press center.
2. Organizirali samostojne tiskovne konference slovenske vlade, družbeno-političnih organizacij, zvez in gibanj.
3. Izdajali slovenski bilten, ga prevajali v jugoslovanske in vodilne tuje jezike ter ga pošiljali vplivnim centrom moči (tiskovnim agencijam, pomembnejšim časopisom, uglednim posameznikom...).
4. Terjali bomo republiški dogovor o statusu posameznih javnih glasil in načinih njihovega financiranja ter demonopolizacijo dela programov radijskega in TV medija.
5. Dali bomo pobudo in sodelovali pri ustanovitvi časnika (tednika, mesečnika) Alpe-Adria.
6. Skušali pridobiti posebno frakvenco za "Glas Slovenije" - politično-informativni program v tujih jezikih.
7. Zahtevali bomo nov zakon o javnem obveščanju in ga sooblikovali.
8. Podpirali bomo ustanovitve zasebnih novinarskih servisov in poskušali ustanoviti novinarsko šolo.
9. Združenje (ZOA) bo enakopraven partner pri določanju statusa novinarskega poklica (kadrovska politika, minimalne cene novinarskih storitev, honorarji, delovni pogoji, beneficirana delovna doba za določene novinarske poklice ipd.).
10. Dali bomo pobudo za sprejem mednarodnega profesionalnega kodeksa novinarske etike in ponudili osnutek.
11. Zahtevali bomo sprejem republiškega in zveznega kodeksa etike javne besede.
12. Oblikovali bomo kriterije za pridobitev licence, predlagali sestavo komisije za dodelitev le-te (2 ugledna novinarja, 1 profesor FSPN, 1 pravnik, 1 etik), ki jo bodo volili člani združenja.
13. Združenje ZOA bo spodbudilo pripravo dokumentov in študij na temo: novinarstvo kot profesija.

(Podrobnosti o statusu, članstvu in delovanju bo iniciativa za ustanovitev ZOA razdelala v statutu in pravilnikih).

zamisli vrgli na papir:
MANCA KOŠIR
SLAVA PARTLIČ
VINKO VASLE

No, za El Khargo, največje mesto Kharga oaz, tega ravno ne bi mogel reči. Zaradi številnih izvirov vode si vlada že dolgo prizadeva, da bi območje spremenila v nekakšno Novo dolino, kamor naj bi prišlo kar čimveč ljudi iz prenaseljenih mest ob dolini Nila. Zgradili so pravcato malo mesto sredi puščave, ki pa ne kaže kake posebne živahnosti. Videz dolgočasnega naselja močno poživlja stari del, kjer ulice okoli male tržnice že navsezgodaj oživijo. Primitivne, dokaj bogato obložene stojnice vabijo v svojo pisano ponudbo sadja, zelenjave, pisanega blaga in različnih začimb. Zidaki iz mešanice blata in slame so tu že stoletja gradbeni material za najpreprostejše hiše. Bivališča so deloma zgrajena pod zemljo in povezana z nizkimi tuneli. Notranjost je običajno zelo preprosta – gole stene in tla, tanka preproga namesto stolov...

Ceste med oazami so bile nekoč celo asfaltirane, česar pa skoraj ne občutiš, saj se luknjasti asfaltni trak pogosto zgubi v kupih peska. Razmeram primerni so tudi razmajani avtobusi, na katerih si vedno deležen obilne porcije prahu, ki vdira skozi vse možne odprtine v notranjost dotrajanih vozil.

Oaze Dakhla tvori preko 600 naravnih vrelic, večina termalne vode, ki omogoča prebivalcem živo zelene nasade zelenjave, redkim popotnikom pa namakanje v mlačni vodi sumljivo rjave barve. Mirno vaško življenje je kot nalašč za vse, ki žele ubežati hrupu in hitremu tempu velikih mest. Domačini so prijazni in videti zadovoljni s skromnim življenjem.

Pred majhno tržnico je vedno živahno. Tu srečuješ kmete na osličkih; s svojimi velikimi slamniki nekako spominjajo na Mehikance. Nekaj špartansko opremljenih gostilnic je, kot je to za Egipt običajno, založenih le z brezalkoholnimi pijačami in čajem. Moški tam ob večerih posedajo ob vodni pipi in tauli (backgamon), povsod zelo priljubljeni igri.

Posebno pristrčni so otroci, ki te povsod pozdravljajo in si

EGIPT

POSLEDNJE
OAZE

Foto: Fabjan Igor

Egipt: Nil, piramide, templji, živahne tržnice in spoznavanje pretkanih arabskih trgovcev... obvezen repertoar za vsakega obiskovalca.

Ob obalah Rdečega morja čudoviti koralni grebeni pritegnejo le drobec turistične reke, ki se leto za letom vali v Kairo in po Nilu navzgor do Asuana. Še manj tujcev zaide v prostranstva puščave, ki pokriva kar 95% dežele. Pusti pokrajini kljubujejo le redki. Na Sinaju, ob odmaknjenih izvirih vode, nekateri beduini še vedno vztrajajo pri svojem tradicionalnem načinu življenja. Tudi globoko v Libijski puščavi kjer ležijo štiri skupine oaz, se ponekod zdi, da se stoletja ni nič spremenilo.

te v gručah radovedno ogledujejo. Bakšiš, prošnja tisočev, ki te drugod spremlja na vsakem koraku, se tod začuda še ni udomacila.

Oaze Farafra so najbolj odmaknjene, saj so ceste, ki sedaj povezuje vse štiri skupine oaz, zgradili šele pred nekaj leti. S tem je kakih 1000 prebivalcev dobilo tudi avtobusno povezavo s Kairom na severu in Assiutom na jugu.

Največje naselje je mala, na gričku stisnjena vasica. Il-nate hiške brez drobca zelenja so videti na moč zapuščene sredi peščenega morja. Spraševal sem se, kaj neki zadržuje ljudi, da ne zapuste negostoljubnega kraja. Odgovor sem našel na vrhu griča, kjer iz zemlje vre topli vrelec in se po kanalčkih, ki dajejo videz žuborečih potočkov, razliva po drugi strani pobočja. Vođa skoraj preplavlja razkošne vrtove polne citrusov, banan, dateljev... Prava podoba raja sredi puščave... Nič se nisem čudil, da se domačini le redko odločijo za pot do Kaira z razmajanim avtobusom, ki le trikrat tedensko prihrumi v malo oazo.

Nedaleč od naselja leži precej veliko jezero, katerega lesketajoča voda deluje kot privid sredi puste pokrajine. Šele v objemu hladne vode se lahko prepričaš o resničnosti jezera.

Tu nekje se začneja »bela puščava«. Pokrajina je polna apnenca, ki v kontrastu z rumeno-rjavim peskom deluje kot velike zaplate snega. V eter in pesek sta izoblikovala na stotine fantastičnih belih figur, ki delujejo kot ogromen razstaveni prostor kakega ekstravagančnega kiparja. Potepanje po nenavadni pokrajini buri domišljijo in hkrati deluje nekako nezemeljsko. Iz zamaknenosti me predrami šele oranžna krogla, ki hitro izginja za oddaljenimi gorami. Na rdečem obzorju je še nekaj časa slutiti obrise nenavadnih skulptur, medtem ko puščavo ogrneta mrak in dokajšen mrz za tako vročo deželo. Vsaj enkrat mi spalka tudi tu pride hudičevo prav...

Fabjan Igor

Tokrat je pred mano nekaj novega, meni še neodkrita. Budizem, Bangkok s svojo oazo prostitucije, številna plemena v severnih predelih, opij in še marsikaj. Ko stopim iz letališke zgradbe, udari vame val hude vročine. 32 stopinj Celzija, ki tu pomeni nekaj zelo neprijetnega. Takšni in podobni občutki se kar vrstijo. Nabito poln avtobus, ki pelje v center Bangkoka. Nihče od mimoidočih se ne zmeni za moja vprašanja. Samo nasmihajo se in zdi se, kot da nihče ne razume oziroma noče razumeti angleščine. Že dolgo časa nisem več sama. Beli obrazi vseokrog mene. Včasih se je treba prav potruditi, da v množici ljudi opazim čudovit tajski nasmešek. Razpoloženje se razvija v negativni smeri. Pot v curkih kaplja s čela na vrat, že skoraj zaliva hrbet. Pred mano je famozni Kaosarn Road. Majhna ulica, ki ponuja vse na enem mestu – menjalnice denarja, številne hotele, prodajalne suvenirjev in foto materiala. Opazim ljudi, ki posedajo v lokalih, se nali-vajo s coca-colo in nemo zrejo v video. Na žalost so tukaj prej tuji kot domačini. Tajci so tukaj na voljo samo nam, edina komunikacija so papirnati lističi s podobo tajskega kralja. Kako sovražim vse to že na samem začetku. Nasvet vsem ostalim popotnikom: najcenejša prenočišča so prav tu, kar pomeni, da se Bangkok enostavno ne da izogniti.

V naslednjih dneh ga spoznavam. Spet ogromno mesto, v katerem se posameznik izgublja v množici betonskih zgradb in jeklenih konjičkov. Daleč proč od islamskih dežel, na pragu budizma se počasi utapljam v množici templjev; samo v Bangkoku jih je okrog 400. Vsak zase predstavlja neko posebnost. Čudovito okrašene strehe, v teh različnih barvah, ki se svetlikajo v soncu. Buda v najrazličnejših velikostih in pozicijah. V notranjosti Tajci, ujeti v trenutke meditacije. Vonj kadila se širi po prostoru. Množica vre proti kralju vseh templjev – Wat Phra Keo in Grand Palace. Fotografski aparati škrljocajo. Zvečer odidem v chinatown. Kitajsko novo leto je nocoj. Toda nič se ne dogaja, nobenga praznovanja.

EKSOTIČNO

AH, TAJSKA!

KJER VZHAJA... MARSIKAJ

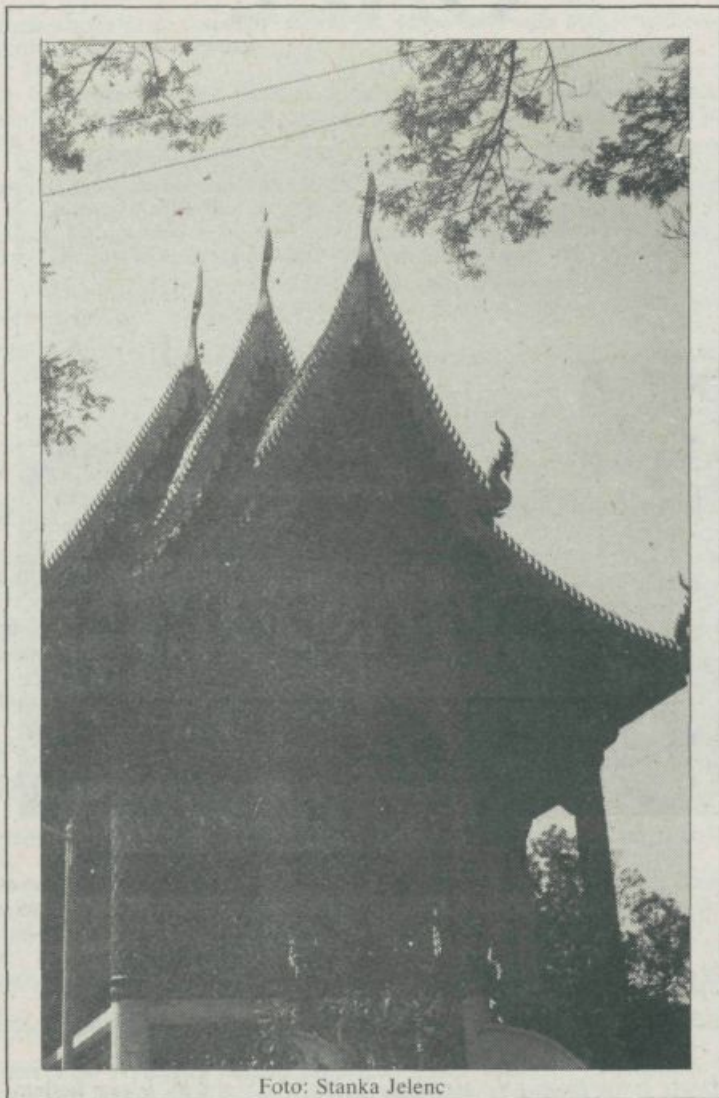

Foto: Stanka Jelenc

85 dolarjev za nekajurni let iz Calcutte proti Tajski. Burma še ni popustila, njena vrata še kar naprej ostajajo zaprta. Lahko jo opazujem le iz letala. Premalo, da bi mi postala všeč.

Bangkok me razočara. Je le veliko mesto, ki pa ima malo skupnega z ostalo deželo.

Kraljevina Tajska se na vso moč otepa komunistične nevarnosti. Sem spadam tudi jaz. Vizo dobim le za en mesec.

Že v nekaj dneh spoznam kaj pravzaprav pomeni ventilator. Vrti se na vso moč, noč in dan, toda v sobi, ki bi jo po velikosti lahko primerjala z inkubatorjem (malo večjim, seveda) tudi to ne pomaga. Vročina zahteva svoje. Hladna tekočina zaliva moj želodec in v curkih spet prihaja na površje.

Pakistan in Bangladeš sta že daleč za mano. Pogrešam ju. Potovanje je naenkrat postalo zelo enostavno. Nič več iskanja avtobusov in vlakov, nič več prerivanja. Tokrat ni potrebno ponavljati enih in istih vprašanj tudi domačini se mi zdijo nekoliko zadržani. What is your name, Mister? Odkod prihajaš, Mister? Mister, kam, zakaj in kako? To največkrat niso klasična vprašanja, s katerimi te obsujejo radovedni Tajci.

Nova dežela prinaša čudovite vonjave, ki se širijo vsepovsod. Nič več curry-a in riža, po katerem te zvije srce. Tu je ogromno najrazličnejših vrst hrane, ki gotovo niso le paša za oči. Neštete stojnice, vozički, tricikli na ulici, nočni marketi. Tajci si neprestano nekaj tlačijo v usta. To tokrat počnem tudi jaz. Pražijo, pečejo in kuhajo, sprašujem se koliko časa preživijo samo ob hrani. Velika vrečka s številnimi manjšimi, v katerih so riž, omake in omakice. Kaj pomeni izraz »eksotična Tajska«? Otoki, večji in manjši, čudovite plaže, z belim peskom in visokimi palmami? Del Tajske, ki gre zelo dobro v denar. Iz gole radovednosti tudi jaz odidem tja. Opazim še več – številne hotele in bungalove le komu so namenjeni? Lepim deklicam in dečkom, ki izgorevajo pod tropskim soncem in svojo čudovito zagorelo polt odnašajo domov kot suvenir iz daljne dežele. In pa mladim Tajkam v objemu zamaščenih pohotnežev. Tudi ljubezen je mogoče kupiti z dolarji. Turizem se tu razvija prav vsako sekundo, vsako minuto. Tudi jaz sem del tega. Poskušam sprejeti vse to, čeprav je vča-

sih težko. Na izbiri imam le dvojce – biti tu ali pa se temu izogniti. Odločim se za prvo.

Odhajam v Chiang Mai. Mesto, ki živi za trekking. Številne agencije, ki so si v nekaj letih prisvojile že prav vsa plemena. Male, preproste vasice, kjer življenje še ni postalo zakomplicirano, so tokrat razkrite. Na prodaj za nekaj batov radovednim tujcem. Na ulicah stoje potujoči agenti, z albumi polni fotografij. Nasmějani beli obrazi, sem in tja je mogoče opaziti kakega domačina. To bo torej tisto, kar nam ponuja tajski turizem.

Moj prvi kontakt z domačini. V restavraciji k meni prisede starejša ženica. Prizna, da pri svojih 77-letih prvič govori s tujcem. Zvečer, ob luninem svitu sem že pri templju. Magha Puja se imenuje budistični praznik, ki ga tokrat praznujejo Tajci. Na ta dan je Buda prvič spregovoril svojim učencem. Množica z menihi na čelu se poda na trikratni obhod templja. Zunaj se je že precej stemnilo. V njihovih rokah lahko opazim tri dišeče palčke, prižgane sveče in lotusove cvetove – tri, najbolj običajne darove, ki simbolizirajo pripadnost Lordu Budi.

Premalo časa sem tu, da bi lahko ugotovila, kaj bnuizem pomeni v vsakodnevem življenju Tajca. Zanima me tudi tajska kultura, tako drugačna je. Toda vsega ni mogoče izvedeti na ulici. Takoimenovani wai, ki pomeni precej več kot pa samo pozdrav in nasmešek. Življenje Tajcev je tesno povezano z duhovi. V hiši jim je namenjeno posebno mesto – tja postavljajo sveže cvetje in čaj, za umrle družinske prednike. Male miniaturne tempelje je mogoče opaziti vsepovsod. V njih prebivajo ti duhovni zemlje. Opazujem in opazujem. Počasi drobne kamenčke sestavljam v mozaik, ki ne bo nikdar končan.

Kar na štop se podam naproti številnim vasicam. Toda tokrat se ne razumemo. Voznik hoče od mene denar, jaz mu poskušam razložiti. Nič. Razjezim se in zbežim stran. Že na začetku vasi velik napis: »Welcome to Doi Pui.« Vem, kaj lahko pričakujem. Poppy fields so na ogled za samo 5 batov. Tu cvete trgovina tudi z ljudmi in ne samo s suvenirji. Mala deklica brž ko jo fotografiram, stopi k meni, iztegne svojo drobno ročico in pove svojo ceno: »10 baht!« Šokirana sem. Starejša ženska mi pripoveduje o življenju v tej vasi. Še pred leti je bilo vse drugače. Zdaj ljudje prihajajo in odhajajo. Vsi so postali odvisni od denarja, ki se mu ne more nihče upreti.

Še isti dan spoznam mlado Piu. Z njo preživim ves dan. Voziva se okrog na njenem kawasakiju, pogovarjava o vsem, kar nama pride na misel. Ko odhaja, vem, da mi bo ostala v spominu. In res, danes, ko sem že doma premišlujem o njej.

Naslednje dneve preživim med plemeni. Teh je zelo veliko: Lisu, Lahu, Meo, Akha, Red Karen so največkrat omenjena. Male vasice, skrite v džungli, vsaka zase predstavljajo neko posebnost. Starejši vaščani so nekoliko zadržani, včasih jim je pred tujci nerodno. Otroci so bolj odprti – samo nekaj kamenčkov ali pa drobna

pomaranča je že dovolj, da se skupina radovednežev zbere okrog tebe.

Nedelja v vasi Meo. Precej prazno je, saj je večina domačinov zbrana pri nedeljski maši. Tajska, v kateri je kar 90% budistov, je sprejela tudi krščanstvo. Misijonarji so ga raznesli v vasice, kjer je pred tem prevladoval animizem.

Foto: Stanka Jelenc

Na hitro potujem od vasi do vasi. Moja opažanja so dokaj skromna. Ne znam njihovega jezika in se zato ne morem pogovarjati z njimi. Samo nasmihamo se drug drugemu. Marsikaj bi mi lahko povedali o sebi. Način življenja je vsepovsod približno enak. Bambusove kočice, so bivalni prostori tako za ljudi kot tudi za živino. Nobene elektrike. Dan se začne ob sončnem svitu in konča brž ko zaide sonce. V okolici so polja: koruza, riž, bananovci in papaye. Tu je doma tudi opij. Ljudje opravljajo drobna opravila od prekrivanja streh do šivanja oblačil. Popoldne se ženske z velikimi posodami na glavah odpravijo k potoku. Treba je iti po vodo, pa tudi čas za pranje je. Pograbilim svoj kos mila in zobno ščetko ter se jim pridružim. Ko se vrnemo je že čas za večerjo. Krožnik riža s koščki zelenjave.

Odidem naprej. Pred sabo vidim le bananovce. Tu bi morala biti tudi vasica. Kje so hiše, kje so ljudje? Sonce močno pripeka, kot da bi hotelo uničiti prav vsako bilko, ki se poskuša kljubovati vročini. Usta so izsušena, pošteno me žge v hrbet. Nekje blizu slišim glasove; radovedni otroci so si prišli ogledat faranga (v prevodu sem to jaz). Ne zgodi se ravno vsak dan, da se tu pojavi kak tujec. Počasi počasi se zbirajo okrog mene. Njihove oči se sprehajajo po meni, ocenjujejo vsak moj gib. Iz torbe potegnem veliko vrečko bonbonov. To zadostuje. Odpravimo se proti vasi. Pred vrati nas že čakata starejši moški in ženska, oče in mati enega od otrok. Stopim v hišo. Tla, prekrita s prstjo. En prostor, ki služi vsem namenom hkrati. Leseni pogradi, ki so tudi edino pohištvo. Na ognjišču nekaj črne zamaščene posode. Vsedem se na stolico, pijem čaj in počasi grizem trdo, zeleno banano, ki so mi jo ponudili moji gostitelji. Spet je pogovor nemogoče speljati. Pokažejo mi staro fotografijo – na njej sta on in ona v svojih tradicionalnih oblačilih. Ona v črnem

plašču, z rdečim ovratnikom in v hlačah z drobnimi izvezenimi vzorčki, pokrivalo v istih barvah. Čez nekaj časa že stoji pred mano v istih oblačilih.

In pa kitajska vasica. Komaj se prikazem tam, že me nekdo za roko potegne v svojo hišo. Velik krožnik riža in čaj. Na tleh leži starec. Nekam čuden izraz ima na njegovem obrazu. Pokaže na pipo, iz katere prihajajo sladke vonjave. Opij. Ne, hvala, zame je še prezgodaj. Tja se vrnem spet naslednji dan. Na hitro si ogledam vaško šolo. Jezik na tabli mi je znan. Zapolnjeni stavki v angleščini. Le komu je potrebno vse to znanje? V vasi prav nihče ne razume angleško, razen »Hello, Mister!«

Tokrat sem že blizu Burme. Ko izstopam iz džipa, mi nekdo reče: »Welcome to Burma!« Zdi se mi, da me zajeblja. Toda prav ima. Meja med dvema deželama je samo reka Sarian. Tam je vse polno čolnov, v njih pa se tre ljudi z velikimi vrečami in zaboji. Vse kaže, da gre za nekakšno nakupevanje. Burmanci prihajajo sem iz vasi na drugi strani reke in odhajajo, polnih rok, z blagom, ki ga v Burmi ni mogoče dobiti. Opazim tudi veliko mladih vojakov, z mitraljezi v rokah. Nekdo stopi k meni in me vpraša, če sem novinar. Odkimam. Ne vem niti s kom se pogovarjam. Počasi se vse razjasni. Študenti iz Ranugna se tudi tu gredo revolucijo. V vasi na drugi strani so že več kot pol leta. Čakajo na orožje. Nočejo povedati kdo jim ga pošilja. Opazim številna bambusova zavetišča, v katerih prebivajo ti burmanski revolucionarji. Govore o demokraciji, o gnili vladi iz Ranguna, toda občutek imam, da se še najbolj zabavajo. Med njimi je tudi 10-letni deček, v vojaški uniformi in s puško v rokah. Ni samo lesena igračka, pač pa tista prava, s katero je mogoče ubiti človeka. Spet se vračam med plemena. Na vrsti je Akha. Pred mano se prikaže ženska v čudnih črnih oblačilih, z nekakšnimi pisanimi trakovi in kovanci na še bolj čudnem pokrivalu. Navadila sem se že na živopisana oblačila tajskih plemen, toda tokrat se mi oči na široko razprejo. 10 batov za fotografijo. Kaj hitro zbežim stran, dokler je fotoaparat še v dosegu mojih rok.

Za mano ostajajo stari kmerski spomeniki. Približam se Zlatemu trikotniku. Ime, ki ne zahteva dodatne razlage. Zgodba o opiju je že zelo stara in poznana svetu. Potrebno je samo priti do vasic, pa lahko v minuti ugotoviš, kaj opij pomeni tem ljudem – bodisi totalno zasvojenost ali pa blagostanje, ki ga prinaša denar od prodanega belega zlata.

Neutrudljivo hitim naprej. Tajska mi ponuja še ogromno, vendar se čas izteka. Počasi se že izgubljam v množici hotelov in mest. Vsak dan sem v novem kraju. Zjutraj največkrat hiti ne vem, kje se zbudim. Za slovo si izberem begunsko taborišče Ban Winai, v katerem prebiva okrog 40.000 beguncev iz Laosa.

Na koncu se spet vrnem v Bangkok. Tokrat zadnjič. STANKA JELENC

Priznavanje napak ni ravno moje najljubše opravilo in vendar se tokrat čutim dolžnega opravičiti se za nekaj, kar je imelo povsem nasproten odmev od željenega. Gre za objavo »Protokolov sionskih modrecev« brez ustreznega pojasnila – zanj sem bil sicer dogovorjen, a če sem se dogovarjal z avtorjem, ki tega ni bil sposoben napisati, je to vendarle moj problem. Tako je ogorčenje Židov, ki jih tekst, sicer sodno prepoznan falsifikat, zadeva, do te mere upravičeno. Namen objave pa ni bil nikakršen antisemitizem ali kaj bolj mračnjaškega, kar bi človek, ki me je ovadil ljubljanskemu tožilstvu nadvse rad prikazal. Prepričan sem, da je slovenska javnost dovolj zrela, da je takšen tekst ne more napraviti obče antisemitske, saj je usoda slovenskega naroda v marsičem podobna usodi židovskega in je v tem kontekstu antisemitizem absurдна reč. To bi nenazadnje lahko kresnilo tudi mojemu ovaduhu. Židom pa iskreno opravičilo, ker se nismo razumeli v namenu. Svojo napako bom poskušal popraviti.

Lep pozdrav
Tomi Drozg

P. S. Uvodno besedilo k »protokolom« v 16. številki Tribune je integralni del knjige in ne uvodna beseda uredništva, kot je marsikdo narobe razumel.

FELJTON

PROTOKOLI SIONSKIH MODRECEV

DRUGA SEJA (1)

ZUNANJI VIDEZ IN
ŽIDOVSKA POLITIKA (2)

Danes začenjam s ponavljanjem že povedanega. Spomnite se, prosim vas, kako se ljudstva Goima zadovoljujejo z zunanjim videzom bistva. Kako bi potem odkrili notranji smisel, ko njihovi voditelji sanjajo predvsem o zabavah in uživanju materialnih dobrin. Za našo politiko je nadvse pomembno, da s tem računamo. Preglejmo podrobneje vprašanja, ki se nanašajo na oblast, svobodo govora (3), svobodo vesti, pravico združenja, enakopravnost pred zakonom, nedotakljivost lastnine, stanovanja, davek in idejo tajnega davka. (4) O nobenem od teh vprašanj ne smemo razpravljati javno, pred ljudstvom (5); niti ni potrebno pred njim naštevati naših osnov (6). Pomembnost te študije je v tem, da ta načela v tajnosti preskočimo in s tem ohranimo svobodo delovanja. To nam dopušča, da ob pogostih prilikah izključimo možnost, da bi kdo opazil eno ali drugo osnovo, če pa bi jih javno razglasili, bi jih morali tudi sprejeti brez rezerve.

ZAJAMČEN USPEH (7)

Ljudstvo na poseben način (8) časti tiste, ki posebejajo moč. Ob vsakem nasilnem dejanju vpije: »Ta je res baraba; vendar kako spreten! S kakšno strokovno predrznostjo je odigral svojo vlogo!«

Mi nameravamo neopazno pritegniti vse narode h gradnji našega dela, katerega načrt je zamišljen tako, da nosi v sebi rušenje vsega obstoječega reda, ki ga bomo nadomestili z našim kraljestvom in njegovimi zakoni. Zato si moramo zagotoviti podporo te sile, ki je »kaj mi mar« naš agent – moderni »premier« vseh držav. Ta sila bo odstranila vse zapreke, ki so nam na poti.

ŽIDOVSKI USPEH Z LAŽJO
IN LJUDSKIMI VOLITVAMI
(9)

Ko bomo izvedli naš državni udar, bomo rekli narodom: »Vse je šlo k vragu. Hudo ste trpeli. Mi bomo uničili vzrok vseh vaših bolečin, namreč: narodnost, meje in različnost denarja. Seveda nas lahko obsojate, če ne razumete naših razlogov, vendar bo-

dite pravični in preverite najprej, kaj vam dajemo.«

Takrat nas bodo v triumfu nosili na ramenih v enodušnem vznemirjenju veselja in upanja.

Volitve – ki nam bodo pripravile teren, potem ko bomo nanje navadili tudi najpreprostejše ljudi, s tem da bomo organizirali posamezne skupine in društva, kjer je to mogoče – bodo odigrale svojo vlogo: potrditev naših zakonov (10).

- (1) enajsti zapisnik francoskega rokopisa; deseta seja pri NILUSU
- (2) Poljsko in italijansko: zunanost politike
- (3) NILUS: svoboda tiska in vere
- (4) NILUS: in povratno moč zakonov
- (5) NILUS: ali v slučaju, da bi morali o tem govoriti ljudstvu
- (6) NILUS: temveč razložiti, ne da bi šli v podrobnosti, načela modernega prava, kot da smo jih priznali.
- (7) Poljsko: genij prevare; italijansko: Izraelovi agenti
- (8) NILUS: moč političnega genija
- (9) Poljsko: kaj obeta masonski državni udar, italijansko: državni udar
- (10) NILUS: Ta moč, s pomočjo katere smo se dvignili na prestol, nam bo izplačala svoj zadnji dolg z razodevanjem svoje zaskrbljenosti, ker vidi rezultate našega predloga še preden o njem presodi.

SPLOŠNA VOLILNA PRAVICA

Da bi dobili absolutno večino, moramo uvesti splošno volilno pravico, brez stanovskih in premoženjskih razlik. Te večine s samo šolanimi (11) in premožnimi stanovci ne bi mogli dobiti.

ŽIDOVSKA MOČ RUŠI DRUŽINO POD DESPOTIZMOM (12)

Ker vsakogar prevzema misel osebne veljave, bomo pretrgali vse družinske zveze med Goimi; preprečili bomo, da bi sposobni ljudje prišli na dober glas; ljudstvo pod našim vodstvom jim bo preprečilo, da bi se izkazali. Navadilo se bo poslušati le nas, ki plačujemo njegovo pozornost in posluš. Na ta način bomo dobili v roke tako slepo moč, da se ne bo mogla gibati brez vodstva naših agentov, ki so postavljeni, da vodijo množico, ki ve, da so njen zaslužek, nagrade in dobiček odvisni od njih.

TRETJA SEJA (1)

PREVZGOJA NARODOV

Pri uporabi naših načel, pazite na karakter naroda, s katerim imate opraviti. Splošna in enaka uporaba teh načel ne more prinesiti uspeha, preden se narod ne prevzgoji.

Če boste delovali postopno in razumno, boste prej kot v desetih letih videli, da se je spremenil tudi najodpornější karakter in lahko bomo računali z enim narodom več, ki se bo podvrnil naši ideji človeškega internacionalizma.

RUŠENJE VLADAJOČIH OBLASTI (2)

Ko bomo na oblasti, bomo besede našega liberalnega klica: svoboda, enakost, bratstvo, zamenjali s formulami, ki izražajo idejo vsebovano v teh besedah in rekli: pravica do svobode, dolžnost enakosti, ideal bratstva in tako bomo spet enkrat prijeli isto zver za rogove.

Res je naša oblast spravila s poti vse druge, čeprav jih je še veliko, ki obstojajo le navidezno.

ANTISEMITIZEM (3)

Če danes kakšna vlada dvigne svoj glas proti nam, je to samo formalnost in to na našo pobudo, ker nam je njihov antisemitizem potreben, da lahko obvladamo naše nižje brate. Tega vam ne bom obširneje razlagal, ker smo o tem že dostikrat govorili.

DESPOTIZEM ŽIDOVSKA MASONSTVA (4)

Opisal vam bom samo en primer, ko naša nadvlada dejansko nima več ovir pri vladah Goimov. To je popolnoma legalno stanje, poznano pod energičnim in mogočnim imenom diktatura. Odkrito vam lahko

povem, da smo tu mi zakonodajalci, tu smo sodniki, mi sodimo v sodiščih Goimov, mi obsojamo na smrt in izrekamo pomilostitve, mi smo vrhovni poveljnik, ki stopa na čelu vseh naših armad, sestavljenih iz liberalcev.

TEROR

Mi vladamo z močno roko, ki ohranja ostanke nekdanjih močnih strank, katere smo zrušili, vzdržuje nezmerne ambicije, poželjivo pohoto, neusmiljena maščevanja, velika sovražstva, vzdržujemo torej splošni teror.

Žido - masonski služabniki.

Med našimi zavestnimi in nezavestnimi agenti imamo ljudi vseh mišljenj: monarhiste, demagoge, socialiste, anarhiste, komuniste in vseh vrst utopiste. Vsak je dobil svoje delo: vsak rovari s svoje strani in poskuša zrušiti tisto, kar še obstoja. Vse države, zlomljene s temi manevri, hrepnijo po miru in pripravljene so na vsakršne žrtve, samo da bi ga dosegle. Mi pa jim ne bomo dali niti miru, niti premirja, dokler očitno ne priznajo naše mednarodne nadvlade in se ji ne podredijo.

Narodi vpijejo, da je treba socialno vprašanje rešiti s pomočjo internacionalizma. Strankarska razdvojenost nam jih je vrgla v naročje, kajti za strankarske boje je potreben denar, ves denar pa imamo mi.

Spopad med oblastjo in ljudstvom. (5)

Lahko bi se bili bali, da bi se bolj ali manj uvidevna sila Goimovih vladarjev združila s slepo silo ljudstva, vendar smo proti tej možnosti podvzeli vse mogoče ukrepe; med ti dve sili smo zgradili močan zid medsebojnega nezaupanja. Tako bo slepa moč ljudstva ostala naša podpora, mi pa jo bomo vodili in usmerjali proti našemu cilju. Zato se bodo naši agenti vrnili v samo ljudstvo.

NAŠA ZVEZA Z LJUDSTVOM (6)

Ko bo naša oblast priznana, bomo ljudstvo vzgajali odkrito, na javnih mestih, na konferencah o političnih zadevah iz nam primerne zornega kota. (7) Besede našega suverena bodo znane na vseh koncih sveta še istega dne, ko bodo izrečene.

LIBERALNI ORGANIZEM (8)

Da institucij Goimov ne bi prehitro zrušili, smo se jih lotili s previdno in spretno roko, ki gospodari z glavnimi pobudniki

njihovega mehanizma. Ti pobudniki so nekoč delovali v strogem, vendar pravičnem poslovanju, mi pa smo jim to poslovanje zamenjali z liberalnim, neumnim in samovoljnim neredom. Tako smo vplivali na oblast, na volilne zakone, tisk, individualno svobodo in kar je še bolj važno, na pouk in vzgojo, ki sta temelja socialnega življenja.

KORUPCIJA GOIMOV IN NJIHOVIH ZAKONOV (9)

Kar se tiče vzgoje, smo mladino Goimov poneumili in pokvarili. (10) Z obstoječimi zakoni, katerih v bistvu nismo spremenili, temveč s protislovnimi tolmačenji (11) iznakazili, smo dosegli nekaj veličastnega, s krasnimi rezultati.

RAZLAGA ZAKONOV

Ti rezultati so se izrazili s tem, da so ta tolmačenja popolnoma prikrila smisel zakonov očem vlad, ki takih zakonov niso bile sposobne uporabljati; zaradi tega se obsodbe izrekajo po vesti.

UNIČENJE GLAVNIH MEST (12)

Rekli boste, da se bodo proti nam dvignili z orožjem, če naše načrte predčasno odkrijejo. Za ta slučaj imamo v rezervi eno sredstvo: (13) uničili bomo glavna mesta, tako da jih bomo pognali v zrak, z njihovimi organizacijami in dokumenti vred.

Četrta seja (1)

CILJ MOGOČNEGA OBOROŽEVANJA

Povečana oborožitev in okrepitev policije sta neobhodna elementa za doseg pred omenjenih osnov. Razen nas morajo biti v vseh državah le še množica proletarcev, nekaj nam naklonjenih milijonarjev, policija, vojska in vlada našega kova.

(11) NILUS: ali družbe razdeljene na kaste

(12) poljsko: osebna vrednost, italijansko: splošno uničenje pod Izraelom

(1) deseti zapisnik francoskega rokopisa: 9. seja pri NILUSU.

(2) Polj. in italj.: Masonsko geslo

(3) Polj.: Važnost antisemitizma, italj.: Izkoriščanje antisemitizma

(4) Polj. in italj.: Masonska diktatura

(5) Polj.: Ločitev uidevnih in slepih sil v državah Goimov.

(6) Polj. in italj.: Združenje oblasti z ljudstvom

(7) NILUS: Kako bomo lahko nadzorovali, česa se ljudstvo uči v vaških šolah? Vsekakor je res, da tisto, kar reče vladni poslanec ali celo sam vladar, izve vse ljudstvo, saj ljudski glas to takoj prenaša.

(8) Polj. in italj.: Liberalna samosvojost.

(9) Polj.: Lažne teorije, italj.: Poneumljanje Goimov

(10) NILUS: s tem da smo jo učili teorijo in principe, za katere smo vedeli, da so lažni, pa smo jim jih vseeno vsilili.

(11) NILUS: ... tako, da tega niso predvidevali tisti, ki so si jih zamislili.

(12) Italj.: Konec sveta

(13) NILUS: ... tako strašno moč, da bodo trepetali tudi najhrabrejši ljudje. Do takrat bodo zgrajene mestne podzemne železnice in podzemni prehodi v vseh mestih. Iz teh mest bomo dvignili v zrak vsa mesta sveta itd.

VRENJA, BOJI, SOVRAŠTVA PO VSEM SVETU

Da bi to uresničili v Evropi in z njeno pomočjo tudi na drugih kontinentih, moramo izzvati upor, neslogo in sovraštvo. V tem je dvojna korist: na uzdi imamo vse države, ki vedo, da smo zmožni pri njih zanetiti upore ali pa obnoviti red po naši volji. Navadili smo jih, da v nas vidijo neobhodno potrebno silo, ki je zmožna rušiti. (3) Naše spletke v svetovni politiki so zmešale vse niti, ki medsebojno povezujejo ministristva raznih držav s političnimi pogodbami in finančnimi obvezami. Za uresničenje tega cilja smo se morali poslužiti velike prevare in ponižnosti ob dogovarjanju in sprejemanju dogovorov; v službenem jeziku pa smo bili prisiljeni dajati videz miroljubnosti in poštenosti. Zato nas Goimi, ki so navajeni gledati zunanji videz bistva, smatrajo za dobronike in rešitelje človeštva.

Ukrotiti pogane s posebnimi vojnami in s svetovno vojno.

Na vsako nasprotovanje, ki bi se pojavilo v katerikoli državi, smo pripravljeni odgovoriti tako, da izbruhne vojna med njo in njenimi sosedi, če pa bi se hotelo več držav dvigniti zoper nas, bi zanetili svetovno vojno in jih neopazno vpletli vanjo.

POLITIČNE SKRIVNOSTI IN ŽIDO-MASONSTVO

Pogoj za dosego velikih političnih uspehov je tajnost delovanja. Diplomati morajo govoriti eno in delati drugo.

JAVNO MNENJE IN NAŠ USPEH

Že večkrat smo vlade Goimov prisilili, da se borijo s tako imenovanim javnim mnenjem, potem ko smo jim to javno mnenje tajno pripravili. Eni vladi smo našo moč že večkrat pokazali s terorističnimi atentati in to bomo pokazali vsem, ki bi se dvignile proti nam, z ameriškimi, kitajskimi, ali japonskimi topovi, ki so nam popolnoma na voljo.

Peta seja (1)

Ekonomske vojne nam zagotavljajo oblast. (2)

Neobhodno je potrebno, da vojne ne prinesejo nobene teritorialne koristi. Zato se morajo vojne prenesti na ekonomsko področje. Tako bodo narodi spoznali, da prevlada na zemlji zavisi od našega sodelovanja. To stanje bo naše nasprotnike pred očmi milijonov na milost in nemilost izročilo naši mednarodni agenciji (3), ki ne pozna meja in naše mednarodno pravo bo razdrobilo vsa prava narodov ter zavládalo nad njimi tako, kot civilna prava rešuje medsebojne odnose svojih podanikov.

Na ta način bomo naše otroke pripeljali do istih rezultatov, do katerih se je po istih poteh prišlo že v najstarejši dobi, kot nam to dokazuje sveto pismo (Nehemija, 22-25)

Navdahnili smo temeljne zakone držav, prilagojene ustavam, da bi narodi spoznali svojo moč in jim navrgli misel, da to svojo moč merijo po moči svojega suverena. Kakšen je bil končni rezultat, veste.

Ustave so ustanovile tri vrste oblasti: zakonodajno, izvršno in sodno. Vsaka ima odredene meje, katerih ne sme prekoračiti, ne da bi s tem v temeljih pretresla celotno politično telo. Ob tem stanju suveren ni bil eno z državo, ni je več posebej.

Ljudstvo je odredilo oblast suverenu, pa tudi oblast političnih ustanov. Te so bile ena od druge neodvisne, tako da se je lahko zgodilo, da je bila obtožba vročena proti eni od njih, pod pretvezo preiskave poslana toženi, ki je bila potem sodnik in toženec. To je seveda te ustanove napravilo neranljive, vsemogočne in neodvisne. Takrat smo lahko navrgli misel, da naj ne služijo več suverenu, saj so kot on odvisne od ljudstva, katerega interesom pa ne morejo zadostiti, ker jih ovira nadzor vladarja, ki je imel samo en cilj: svoj lastni interes.

(3) NILUS: Vse države so se navadile, da so obnejo na nas, ko je potrebna represija.

(1) Zapisnik franc. rokopa: Prvi odstavek te seje je drugi odstavek 2. seje pri NILUSU. Konca seje pri njem ni.

(2) Polj. in italj.: Ekonomska vojna, temelj židovske nadvlade.

(3) NILUS: ... ki razpolaga s popolnoma neomejenimi sredstvi.

taksimile iz časopisa »Židov«
24. maja 1935

»PROTOKOLI«

Internacionalna osuda jedne antisemitske laži

Pravorijek bernskog suda kvalifikovao je tzv. »Protokole Cionskih mardaca« falsifikatom, plagijatom i šund-literaturom. Pretsjudnik suda rekao je u obrazloženju presude, da obrani nije uspjelo dokazati istinitost, originalnost »Protokola«. Izdavači i rasturači knjige osuđeni su, a knjiga je zaplijenjena na području Švajcarske republike. Jevreji, koji su širom svijeta pratili taj proces sa živim interesom dobili su ishodom procesa moralnu zadovoljštinu, jer je ovdje najautentičnijim »stručnjacima« antisemitizma dana mogućnost da pred objektivnim forumom iznese znanstvene dokaze za istinitost svojih svirepih optužbi protiv jevrejskog naroda. Četvoro dnevna izlaganja hitlerovskog eksperta Fleischhauera pokazala su da se laži »Protokola« dadu braniti samo opetovanim lažima, krivim citatima i izmišljotinama; iza svih tih izlaganja zjapi

naučna i historijski praznina koju ničim nije uspjelo ispuniti. U svojim odgovorima, ekspert obtužbe prof. Baumgarten a naročito ekspert suda književnik Loosli, nemilosrdno su skinuli masku sa Fleischhauerovih konstrukcija i razotkrili pravu, jednu istoriju ovih »Protokola«. Utvrđivanje materijalne istine na ovom procesu toliko je impresivno i za svakog jasno, da bi stenografski izvještaj tog procesa, sa svim ekspertima, trebalo u formi knjige učiniti dostupnim široj javnosti. I kad ne bi postojala bojazan da će taj izvještaj narasti na knjižurinu, onda bi ovaj dokument bio najbolji protulijek »Protokolima«. Ovako je, nažalost, šira javnost izvještavana o procesu samo kratkim novinskim izvještajima kojima je često nedostajala potrebna mjera objektivnosti.

Borba o »Protokole« vodi se već stoljećima. Nije ovo prvi proces koji je potaknut s jevrejske strane da se dokaže lažnost »Protokola« i nije ovo prva osuda koja osuđuje »Protokole«. Na stupcima našeg lista mi smo ne jedanput vodili borbu protiv srpsko-hrvatskog izdanja ovog svirepog pamfleta. Ova borba ima svoje opravdanje. Jer tu se radi o širenju jedne laži koja može da pomuti dobre odnose između

prijateljskih zajednica, koja može da navede nekritičnog i neobrazovanog čovjeka na nepromišljena, surova djela. Istorija je pokazala, da je ova šund-literatura, često izbačena u masu u velikom broju, imala žalosno djelovanje. Ali njeni rasturači nisu njome htjeli da naškode samo jevrejskoj zajednici. Glavna im je svrha bila da se preko uzbuđenja mase domognu vlasti, te tako onemoguću sve liberalne i napredne elemente.

Sramota je današnjeg vremena i moderne civilizacije da se morao tek voditi proces da se »Protokoli« s autoritavne strane obilježe onime, što jesu. Jer svakom i malo kritičkom oku na prvi je pogled jasno da se tu radi o falsifikatu koji širi opasne predrasude i laži. A ipak – knjiga se po savremenoj Evropi u većini zemalja slobodno i nesmetano rastura. Jasno je da na današnju oficijelnu Njemačku presuda neće učiniti nikakav dojam, jer tamo se hoće laž svijesno podmetnuti kao istina. Ali zato za druge, civilizovane države, treba očekivati da će postupiti protiv ovog produkta šund-literature u smislu presude bernskog suda. Time će tek bernski proces dobiti kulturno-političko značenje u svjetskom mjerilu.

ČEŠPLJE

KAJ JE POTEM RES?

Če Škot reče: »Vsi Škoti lažejo«, kaj je potem res?

Foto: Andrej Kos

Moj namen pa ni brezciljno romanje med logičnimi paradoksi. Kar sledi, je samo še eno skromno mnenje navadnega smrtnika v poplavi najrazličnejšega besedovanja.

Pripadam drugi povojni generaciji, ki je vero v bleščelo prihodnost dobila že z materinim mlekom. Namesto živ-žava smo ob nedeljah gledali Kapelske kresove in Odpisane ter v šoli dobivali petke za spise z naslovi Moja domovina, Kaj mi pomeni Tito, Biti pionir, itd. Brali in živeli smo Pod svobodnim soncem in se kot akumulatorji polnili z dobro argumentiranimi resnicami o NAŠI DOMOVINI, ki je edinstvena na svetu s svojim samoupravljanjem, demokracijo in socializmom po meri človeka. Varno smo pluli naproti nirvani, ki jo je obljubljal komunizem.

od takrat sicer še vedno obračam takšne in drugačne papirje, resnica pa...

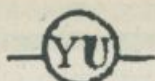
Že vidim, da tako kot večina ostalih današnjih peropraskov romam v kalne vode nakladanja in nostalgije sentimentalnosti v smislu »Ja, ja... Včasih je bilo vse drugače...« Po parih špricerjih pač zapadem v tisto žalostno-srečno-zasnjano razpoloženje, ko besede prihajajo kar same od sebe. Le koliko špricerjev ali kakšnih njihovih približkov morajo popiti veliki govorniki našega časa, da zdržijo na vseh neskončnih sestankih in razpravah, kjer je besed toliko, da bi z njimi lahko zgradili vsaj most čez Atlantik, če se že nedograjeni Stairway to Heaven kar naprej sprti podira.

Uvod, jedro in zaključek, kratkost, jednatost, jasnost izražanja in še kaj, naj bi bile odlike dobrega pisanja. Pri čemer nam ni nihče nikoli povedal, kaj je uvod, itd., jasnosti izražanja pa smo se učili ob branju Smernic razvoja... s slovarjem tujk v rokah. No, če je bilo to jedro, je skrajni čas, da zaustavim to obračanje besed. Iskreno rečeno, še sama več ne vem, kaj sem pravzaprav želela povedati. Vem, da mi tega ne bo nihče zameril, v tem smo si bratje in sestre. Megleno se še spominjam, da sem hotela govoriti o resnici, tisti ta pravi, ki se morda neke skriva – pa o tem kdaj drugič.

Z (ugašajočim) upanjem v lepšo prihodnost in s tovariškimi pozdravi!

Vaša SUGARPLUM

GOLI OTOK

Uživajte u osami i miru robinzonskog otoka.

Tišina, osama, kristalno čisto more, u potpunoj slobodi.

Izvrсна hrana u restoranu »GOLI OTOK« odojak i janjetina na ražnju.

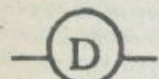
Mogućnosti dolaska:

— Redovna linija — M/B »EVROPA« svakodnevno

Lopar (Rajska plaža) — GOLI OTOK svaka 2 sata—vožnja traje 20 min.

— Organiziranim izletima iz grada Rač.

— sa vlastitim prijevozom.

GOLI OTOK

DOBRODOŠLI !

Genießen Sie die Einsamkeit und Ruhe der Robinsoninsel.

Stille, Abgeschiedenheit, Kristallklares Meer, in vollkommener Freiheit.

Vorzügliches Essen im Restaurant »GOLI OTOK«

— Spanferkel, Lamm am Spieß

Fahrtmöglichkeiten:

— Tägliche Linie — M/B »EVROPA«

LOPAR — GOLI OTOK — alle 2 Stunden—die Fahrt dauert 20 Minuten

— Mit organisierten Ausflügen aus der Stadt Rač. Transfer nach Rač selbstständig.

WILCOMMEN !

GOLI OTOK

Disapeare to privacy and quiet of robinsons island.

Silence, isolation, crystal see, in the complete leisure.

Delicious food in the restaurant »GOLI OTOK«

Possibility of arriveing:

— Regular line motorboat »EVROPA«

Daily — every 2 hours—the trip lasts 20 min.

— The excursions are organised from the town of Rač.

— Yours own transfer to the town.

YOU ARE WELCOME !

ŠTUDENTKE, ŠTUDENTJE!

TRIBUNA vas vabi k sodelovanju. Iščemo sposobne mlade ljudi, ki bi bili pripravljeni soustvarjati naš in vaš študentski časopis. Če želite delati kot novinarji, prodajalci, uredniki, fotografi, karikaturisti, oblikovalci, propagandisti..., in se čutite za tako delo sposobni, se čimprej javite! Nudimo vam možnost kreativnega dela, ki je stimulatивно nagrajevano. Pričakujemo vas vsako dopoldne od 10. do 12. ure na uredništvu.

Naš naslov je:
TRIBUNA
Kersnikova 4
61000 Ljubljana
tel.: 319-496

Vse ostale pa pozivamo, da izpolnite naročilnico in postanete naši naročniki.

UREDNIŠTVO

